
KO TE
PEARA UTU
NUI

Te Hāhi o Ihu Karaiti o Te Hunga Tapu o ngā Rā o Muri Nei

KO TE
PEARA UTU NUI

He mea tango mai i nga whakakitenga, i nga
whakamaoritanga, me nga korerotanga a

HOHEPA METE

te Poropiti tuatahi, te matakite, me te kai-whakakite
ki te Hahi o Ihu Karaiti o nga Hunga
Tapu o nga Ra o Muri Nei.

I wehewehea ki nga upoko me nga rarangi i te tau 1902, e

HEMI E. TARAMETE

He mea panui na
HEMI NITAMA RAMARATA
Akarana, Niu Tireni

1919

THE HISTORY OF THE

ROYAL SOCIETY OF LONDON

AS PRESERVED IN THE

MANUSCRIPTS OF THE SOCIETY

AND IN THE

MANUSCRIPTS OF THE

VARIOUS MEMBERS

OF THE SOCIETY

AND IN THE

MANUSCRIPTS OF THE

VARIOUS MEMBERS

OF THE SOCIETY

AND IN THE

MANUSCRIPTS OF THE

VARIOUS MEMBERS

OF THE SOCIETY

WHAKAEMINGA O NGA KORERO.

KO TE PUKAPUKA A MOHI:—

	Wharangi.				
UPOKO 1, Nga Kitenga o Mohi i whakakitea ki a Hohepa te Matakite i te tau 1830	1				
UPOKO 2	5				
UPOKO 3	8				
UPOKO 4	11				
UPOKO 5	14				
UPOKO 6	20				
UPOKO 7	27				
UPOKO 8	35				

KO TE PUKAPUKA A APERAHAMA:—

He whakamaoritanga no nga Tuhituhinga onamata, i taka nei ki roto i o matou ringaringa, no roto i nga ana tupapaku o Ihipa; ko nga tuhituhinga a Aperahama i a ia e noho ana i Ihipa, i huaina nei ko te Pukapuka a Aperahama, i tuhituhia e tona ake ringa. ki runga ki nga pukapuka Ihipiana.

UPOKO 1	40
UPOKO 2	44
UPOKO 3	47
UPOKO 4	53
UPOKO 5	56

KO NGA TUHITUHINGA A HOHEPA METE:—

- 1 He mea tango mai i tetahi whakamaoritanga o te Paipera, ko te rua tekau ma wha o nga upoko o Matiu, timata atu i te rarangi mutunga o te rua tekau ma toru o nga upoko, ta Kingi Hemi whakamaoritanga 60
- 2 He wahi i tangohia mai i nga tuhituhiinga a Hohepa Mete, he whakaaturanga mo nga kitenga me nga whakakiteinga tuatahi i whiwhi ai ia; he whakaaturanga mo tana whiwhinga ki nga papa koura, kei reira nei nga tuhituhiinga a Moromona, me to reira whakamaoritanga; he whakaaturanga ano mo tana rumakanga me tona whakapakanga 65
- 3 Ko nga Tikanga o te Whakapono o te Hahi o Ihu Karaiti o te Hunga Tapu o nga Ra o Muri nei 83

KO NGA WHAKAAHUA.

He whakaahua no roto i te Pukapuka a Aperahama:—

Tuatahi	.. .. .	39
Tuarua	.. .. .	49
Tuatoru	.. .. .	59

KO TE
PEARA UTU NUI

KO TE PUKAPUKA A MOHI.

UPOKO I.

Ko nga kitenga a Mohi i whakakitea ki a Hohepa, te Matakite, i te tau, 1830.

1. Ko nga kupu a te Atua, i korerotia atu e ia ki a Mohi i te wa i a Mohi i kahakina ake ki runga ki tetahi maunga tiketike rawa,

2. A kite ana ia i te Atua, he kanohi, he kanohi, a korero ana ki a ia, a ko te kororia o te Atua i runga i a Mohi; no reira i ahei ai i a Mohi te tu i tana aroaro.

3. A ka korero atu te Atua ki a Mohi, ka mea: Nana, ko ahau te Ariki, te Atua Kaha Rawa; a ko te Mutunga-kore toku ingoa, no te mea kahore he timatanga o oku ra, he mutunga ranei o oku tau; e hara ianei tenei i te mutunga-kore?

4. A, nana, ko koe taku tama; no reira, titiro, maku e whakaatu ki a koe nga mahinga a oku ake ringaringa; engari, kahore te katoa, no te mea kahore he mutunga o aku mahi, a kahore ano hoki taku kupu, e kore ano hoki era e mutu.

5. No reira, kahore he tangata e kaha te kite i aku mahi katoa, ki te kore ia e kite i toku kororia katoa, a kahore hoki he tangata e kaha te kite i toku kororia katoa, me te noho tonu i muri iho i roto i te kikokiko i runga i te whenua.

6. A he mahi taku mau, e Mohi, e taku tama; a, ko koe i roto i te ahua o taku Tama Kotahi; a ko taku Tama Kotahi, ko ia te Kai-whakaora, no te mea ki tonu ia i te aroha noa me te pono; engari kahore ke atu he Atua ke atu i ko atu i a au, a ko nga mea katoa kei a au, no te mea e mohio ana ahau ki nga mea katoa.

7. No reira, nana, ko tenei mea kotahi, taku e whakaatu ki a koe, e Mohi, e taku tama; no te mea kei roto koe i te ao, a maku e whakaatu ki a koe.

8. Nawai a ka titiro a Mohi, a ka kite i te ao i hanga nei ia ki runga; a ka kite a Mohi i te ao me tona mutunga, me nga tamariki katoa a nga tangata kua oti te hanga; na ka ohore ia me te whakamiharo ki taua mea.

9. Na, ka tangohia to te Atua ahua i a Mohi, a kua kahore tona kororia ki runga i a Mohi; a mahue ake a Mohi, ko ia anake. Ano ka mahue a Mohi ko ia anake, ka hinga ia ki te whenua.

10. Nawai a ka pahemo atu etahi haora maha, i mua i te whiwhinga o Mohi ki te kaha e rite ana ki to te tangata; a ka mea ia ki a ia ano: Na, mo tenei ka mohio ahau he kahore noa iho te tangata, a he mea hoki tera kihai i mohiotia e ahau.

11. Engari kua kite oku ake kanohi i te Atua, hau-nga ra oku kanohi maori, engari oku kanohi wairua, no te mea e kore e ahei i nga kanohi maori te titiro atu; no te mea kua memenge ahau a kua mate i tona aroaro; heoi i runga i a au tona kororia; a ka kite ahau i tona mata, no te mea i whakaputaina ketia ahau i mua i a ia.

12. Nawai a, i a Mohi e korero ana i enei kupu ka puta mai a Hatana ki te whakamatautau i a ia, ka mea: E Mohi, e te tama a te tangata, koropiko ki a au.

13. Nawai a, i a Mohi e titiro atu ana ki a Hatana, ka mea: Ko wai koe? No te mea, nana, ko ahau he tama a te Atua, i roto i te ahua o taua Tama Kotahi; a kei hea tou kororia, e koropiko ai ahau ki a koe?

14. No te mea, nana, Kahore e ahei i a au te titiro ki te Atua ki te kahore tona kororia i runga i a au, whakakahangia ana ahau i mua i a ia. Heoi e kaha ana ahau ki te titiro atu ki a koe i roto i te tinana maori. Kahore ianei i te pena?

15. Kia whakapaingia te ingoa a toku Atua, no te mea ko tona Wairua kahore ano kia hemo katoa atu i a au, ara, kei hea ranei tou kororia, no te mea e pouri ana ki a au? A e ahei ana i a au te whiriwhiri i waenganui i a koe me te Atua no te mea i mea te Atua ki a au: Koropiko ki te Atua, no te mea ko ia anake tau e mahi ai.

16. Tu atu, e Hatana; aua e maminga i a au; no te mea kua korero te Atua ki a au: Ko koe e rite ana ki taku Tama Kotahi.

17. A, i homai ano hoki e ia nga whakahaunga ki a au, i tana karangatanga i roto i te rakau wera, i mea ai: Karanga ake ki te Atua i roto i te ingoa o taku Tama Kotahi, a koropiko mai ki a au.

18. A ka mea ano a Mohi: E kore rawa e mutu taku karanga ake ki te Atua, tera ano etahi mea hei uinga atu maku ki a ia: no te mea i runga i a au tona kororia, no reira i ahei i a au te whiriwhiri i waenganui i a ia, i a koe. Tu atu, e Hatana.

19. Na, i ta Mohi korerotanga i enei kupu, he rahi te reo o Hatana ki te hamama, a ngahae ana i runga i te whenua, a whakahau ana, me te mea: Ko ahau te Tama Kotahi, koropiko ki a au.

20. Nawai a ka timata te wehi nui o Mohi; no ka timata ia te wehi ka kite ia i te ao kawa o te reinga. Ahakoa ra i te karangatanga ake ki te Atua, ka whiwhi ia ki te kaha, a ka whakahau ia ka mea: Haere atu i a au e Hatana, no te mea ko tenei Atua kotahi anake taku e koropiko ai, ara ko te Atua o te kororia.

21. A i konei ka timata a Hatana te wiri, ru ana te whenua; a ka whiwhi a Mohi ki te kaha, ka karanga ake ki te Atua, ka mea: I runga i te ingoa o te Tama Kotahi, haere atu e Hatana.

22. Nawai a, ka hamama ano a Hatana, he nui te reo, me te tangi, me te aue, me te tetea o nga niho; a haere atu ana ia, ae ra i te aroaro o Mohi, a kihai ia i kite i a ia.

23. Na, mo tenei mea i whakaatu a Mohi; otira no te kino, i kore ai tera i waenganui i nga tamariki a nga tangata.

24. Nawai a, i te mea kua haere atu a Hatana i te aroaro o Mohi, katahi ka ara ake nga kanohi o Mohi ki te rangi, e ki aua ano i te Wairua Tapu, te kai whakaatu o te Matua raua ko te Tama.

25. A ka karanga ake ki te ingoa o te Atua, ka kite ano ia i tona kororia, no te mea kei runga tera i a ia; a ka rongo ia i tetahi reo e mea ana: Ka koa koe e Mohi, no te mea ko ahau te Kaha Rawa kua whiriwhiri i a koe, a ka meinga koe kia kaha atu i nga wai maha; no te mea ka rongo era i tau whakahau ano ko koe te Atua.

26. Nana, kei a koe ahau, taea noatia te mutunga o ou ra; no te mea mau e whakaputa mai toku iwi i te ponongatanga, ae ra, Iharaira taku i whiriwhiri ai.

27. Nawai a, i te mea e korero tonu ana te reo, ka tirotiro nga kanohi o Mohi, a ka kite ia i te whenua, ae ra i te katoa; a kahore rawa tetahi i kore ia i kite, e kite ana he mea na te Wairua o te Atua.

28. A i kite ano hoki ia i nga tangata o reira, a kahore rawa he tangata i kore ia i kite; a i kite ia i a ratou he mea na te Wairua o te Atua; a to ratou tokomaha he nui, ae ra, tona tini ano ko te onepu o te tahatai.

29. A ka kite ia he maha nga whenua; a ko ia whenua e karangatia ana he ao, a e nohoia ana ano to reira mata e te tangata.

30. Nawai a, ka karanga ake a Mohi ki te Atua, ka mea: Na ko taku inoi ki a koe, korerotia mai ki a au, hei aha i penei ai enei mea, a na te aha i hanga ai e koe?

31. A nana, kei runga te kororia a te Ariki i a Mohi, no reira i tu ai a Mohi i te aroaro o te Atua, a ka korero ki a ia he kanohi, he kanohi. A ka mea atu te Ariki, te Atua ki a Mohi: Mo taku ake whakaaro i hanga ai enei mea. Anei te matauranga, a e noho tonu ana i roto i a au.

32. A he mea na te kupu o toku kaha, i hanga ai ahau i enei, ara ko ia ra taku Tama Kotahi, e ki ana i te aroha noa me te pono.

33. Kahore nei he mutunga o nga ao i hanga e ahau, a he mea hanga era mo taku ake whakaaro; a he mea hanga hoki na taku Tama, ko ia nei taku Tama Kotahi.

34. A ko te tangata tuatahi o nga tangata katoa kua karangatia e ahau, ko Arama, tona tikanga he tokomaha.

35. Engari mo te taha anake ki tenei whenua me o reira tangata, e hoatu ai e ahau ki a koe. No te mea, nana, he maha noa atu nga ao kua pahemo atu, he mea na te kupu o toku kaha. A he maha ano enei e tu nei, a kahore era e taea ana te tatau e te tangata; otira ko nga mea katoa e tatauria ana e ahau, no te mea naku era, a e mohio ana ahau ki era.

36. Nawai a, ka korero atu ano a Mohi ki te Ariki, ka mea: Kia tohu i tau pononga e te Atua, a korerotia

mai ki a au mo te taha ki tenei whenua me o reira tangata, me nga rangi ano hoki, a ko reira tatu ai tau pononga.

37. A ka korero atu te Ariki, te Atua ki a Mohi, ka mea: Ko nga rangi he maha, a e kore e taea era te tatau ki te tangata; engari ka tatauria e ahau, naku hoki era.

38. A i te mea ka pahemo tetahi whenua me nga rangi o reira, ka pera ano te putanga mai o tetahi atu; a kahore he mutunga o aku mahi, o aku kupu ranei.

39. No te mea, nana, ko tenei taku mahi me toku kororia—ara, te whakaputa mai i te mate-kore me te oranga-tonutanga o nga tangata.

40. Na, e Mohi, e taku tama, ka korero atu ahau ki a koe mo te taha ki tenei whenua e tu na koe ki runga; a me tuhituhi e koe nga mea e korero ai ahau.

41. A i te rangi e mea ai nga tamariki a nga tangata, e hara noa iho aku kupu, a ka tangohia atu e ratou he maha o era i roto i te pukapuka i tuhituhia ai e koe, nana, maku e whakaara ake tetahi hei rite ki a koe, a ka whakahokia mai ano aua kupu ki waenganui i nga tamariki a nga tangata—i waenganui i nga mea tera e whakapono.

42. Ko nga kupu enei i korerotia ki a Mohi i runga i te maunga, ko tona ingoa e kore e mohiotia i waenganui i nga tamariki a nga tangata. Na, e korerotia ana era ki a koe. Aua enei e whakaaturia ki etahi, engari ki te hunga anake e whakapono ana. Ae ra, koia ano. Amine.

UPOKO 2.

1. Nawai a, ka korero atu te Ariki ki a Mohi, ka mea: Nana, ka whakakitea atu e ahau ki a koe mo te taha ki tenei Rangi me tenei Whenua; tuhituhia nga kupu e korero ai ahau. Ko ahau te timatanga me te whakamutunga, te Atua Kaha Rawa; he mea na taku Tama Kotahi i hanga ai enei e ahau; ae, i te timatanga i hanga ai e ahau te rangi me te whenua e tu na koe i runga.

2. A kahore he ahua o te whenua, i te takoto kau; a ka meinga e ahau te pouritanga kia puta mai ki runga ki te mata o te hohonu; a ka whakapaho toku

Wairua i runga i te kare o nga wai; no te mea, ko ahau te Atua.

3. A, ka mea ahau, te Atua: Kia marama; na ka marama.

4. A, ka kite ahau, te Atua i te maramatanga, a he pai te maramatanga. A ka wehewehe ahau, te Atua i te marama, i te pouritanga.

5. A ka huaina e ahau, e te Atua te marama he Awa-tea; a ko te pouritanga i huaina e ahau he Po; a i meinga tenei e ahau he mea na taku kupu a toku kaha, a oti ana tenei i a au e korero ana; a ko te ahiahi raua ko te ata te ra tuatahi.

6. A ka mea ano ahau, te Atua: Kia whai kikorangi a waenganui o nga wai, a pera ana, ae ra i a au e korero ana; a ka mea ano ahau: A, kia wehea e tera a waenganui o nga wai; a ka oti;

7. A hanga ana e ahau, e te Atua, te kikorangi me te wehewehe i nga wai, ae ra, i nga wai nunui i raro i te kikorangi, i nga wai i runga ake i te kikorangi, a meinga ana tera rite tonu ki taku i mea ai.

8. A ka huaina e ahau, e te Atua, te kikorangi he Rangi; a ko te ahiahi raua ko te ata te ra tuarua.

9. A ka mea ahau, te Atua: Meinga te wai i raro i te rangi kia huihui ki te wahi kotahi, a pera ana; a ka mea ahau, te Atua: Meinga kia puta ake te whenua maroke; a pera ana.

10. A ka huaina e ahau, e te Atua te whenua maroke he Whenua; a ko te huihuinga o nga wai i huaina e ahau he Moana; a ka kite ahau te Atua i nga mea katoa i hanga e ahau, he pai.

11. A ka mea ahau te Atua: Kia pihi ake te taru hou i te whenua, te otaota whai purapura, me te rakau hua, e hua ana ona hua, he mea rite tonu ki a ia, kei roto nei i a ia ona purapura, i runga i te whenua, a pera ana ki taku i korero ai.

12. Na, ka whakaputaina ake te taru hou e te whenua, te otaota hoki e hua ana ona, he mea rite tonu ki a ia, me te rakau whai hua, kei roto nei i a ia ona purapura, he mea rite tonu ki a ia; a ka kite ahau, te Atua i nga mea katoa kua hanga e ahau, e pai ana;

13. A ko te ahiahi raua ko te ata te ra tuatoru.

14. Na, ka mea ahau te Atua: Kia whai mea whakamarama te kiko o te rangi. hei wehe i te awatea, i te po; a hei tohu ano aua mea, hei taima, hei ra, hei tau;

15. A hei whakamarama aua mea i te kiko o te rangi, hei whakamarama mo te whenua; a ka oti.

16. Na, ka hanga e ahau, e te Atua nga whakamarama nui e rua; ko te maramatanga nui hei tohutohu i te awatea, a ko te maramatanga tuaiti hei tohutohu i te po; a ko te maramatanga nui he ra, a ko te maramatanga tuaiti he marama; me nga whetu ano hoki i hanga kia rite ki taku kupu.

17. A whakanohoia ana aua mea e ahau, e te Atua ki te kiko o te rangi, hei whakamarama mo te whenua,

18. A hei tohutohu te ra i te awatea, a ko te marama hei tohutohu i te po, kia wehea te marama i te pouritanga; a ka kite ahau, te Atua i nga mea katoa i hanga e ahau e pai ana.

19. A ko te ahiahi raua ko te ata te ra tuawha.

20. Na, ka mea ahau te Atua: Kia ngahue ake i roto i nga wai te mea ora e ngoki ana, kia rere ano hoki te manu i runga i te whenua i te mata o te kiko o te rangi.

21. Na, ka hanga e ahau, e te Atua, nga tohoro nui, me nga mea ora katoa, nga mea ngokingoki i ngahue ake i roto i nga wai, o ia ahua, o ia ahua, me nga manu whai parirau katoa, o ia ahua, o ia ahua; a ka kite ahau te Atua i nga mea katoa, e pai ana.

22. Na ka manaaki ahau te Atua i a ratou ka mea: Kia hua koutou, kia tini, kia kapi hoki nga wai o nga moana i a koutou, kia tini ano hoki nga manu ki runga i te whenua;

23. A ko te ahiahi raua ko te ata te ra tuarima.

24. Na, ka mea ahau te Atua: Kia whakaputaina ake e te whenua te mea ora o ia ahua, o ia ahua, te kararehe, me te mea ngokingoki, me te kirehe o te whenua, o ia ahua, o ia ahua, a ka oti.

25. Na, ka hanga e ahau, e te Atua te kirehe o te whenua, o ia ahua, o ia ahua, me te kararehe o ia ahua, o ia ahua; me nga mea ngokingoki katoa o te whenua o ia ahua o ia ahua; a ka kite ahau te Atua i enei mea katoa, e pai ana.

26. Na, ka mea ahau te Atua ki taku Tama Kotahi, i a au hoki ia no te timatanga ra ano: Kia hanga taua i te tangata kia rite ki a taua, hei to taua hoki te ahua; a ka oti. A ka mea ahau te Atua: Kia meinga ratou hei rangatira mo nga ika o te moana, mo te manu hoki o te rangi, mo nga kararehe hoki, mo te whenua katoa.

mo nga mea ngokingoki katoa, e ngokingoki ana i runga i te whenua.

27. Na, ka hanga ahau te Atua i te tangata kia rite ki toku ake ahua, kia rite ki te ahua o taku Tama Kotahi i hanga ai ia e ahau; i hanga raua e ahau, he tane, he wahine.

28. Na, ka manaaki ahau te Atua i a raua, ka mea ki a raua: Kia hua, kia tini, kia whakakapi ano te whenua, kia mate hoki ona tara, kia meinga, hei rangatira i runga i nga ika o te moana, i runga i nga manu o te rangi, i runga i nga mea ora katoa e haere nei i runga i te whenua.

29. A, ka mea ahau te Atua ki te tangata: Na kua hoatu nei e ahau ki a korua, nga otaota katoa e whai purapura ana i runga i te mata o te whenua katoa, me nga rakau katoa, he hua rakau tona e whai purapura ana; hei kai ena ma korua.

30. Me nga otaota poke-kore katoa, hei kai ma nga kararehe katoa o te whenua, ma nga manu katoa o te rangi, ma nga mea katoa hoki e ngokingoki ana i runga i te whenua, kua hoatu nei e ahau he oranga; a ka oti, rite tonu ki taku i mea ai.

31. A ka kite ahau, te Atua i nga mea katoa kua hanga nei e ahau, a, nana, nga mea katoa kua hanga e ahau, tino pai; a ko te ahiahi raua ko te ata te ra tuaono.

UPOKO 3.

1. Na, ka oti te rangi me te whenua me o reira mano katoa.

2. A no te whitu o nga ra, i oti ai taku, ta te Atua mahinga, i nga mea katoa i hanga e ahau; a ka okioki ahau i te whitu o nga ra i aku mahi katoa, a ka oti nga mea katoa i hanga e ahau, a ka kite ahau te Atua, i aua mea, e pai ana.

3. Na, ka whakapaingia e ahau, e te Atua te ra tua-whitu, a whakatapua ana; no te mea i okioki ahau i reira i aku mahi katoa i mahi ai ahau, te Atua.

4. A, nana, ka mea atu nei ahau ki a koe, ko enei nga whakatupuranga o te rangi me te whenua i te wa i hanga ai raua, i roto i te ra i hangaa ai e ahau, e te Atua te rangi me te whenua.

5. Nga mea katoa ano o te oneone i mua i te taenga mai ki te whenua, me nga otaota katoa i mua i te tupunga ake i te oneone. No te mea, naku, na te Ariki, te Atua i hanga nga mea katoa kua korerotia ake e ahau, he mea wairua, i mua atu o to ratou hanganga ki runga i te mata o te whenua. No te mea kahore ano ahau, te Ariki te Atua kia mea i te ua ki runga i te mata o te whenua. A naku, na te Ariki, te Atua i hanga nga tamariki katoa a nga tangata; a kahore ano kia whai tangata hei ngaki i te whenua; no te mea i hanga ake ratou e ahau i te rangi; a kahore ano he kikokiko noa i runga i te whenua, i roto ranei i te wai, i roto i te takiwa ranei;

6. Heoi, naku, na te Ariki, na te Atua i korero, a ka puta ake te kohu i te whenua, a whakámakukutia ana te mata katoa o te whenua.

7. A ka whakaahuatia e ahau, e te Ariki, e te Atua, te tangata i te puehu o te whenua, a whakahangia ana ki roto ki ona pongaihu te manawa ora; a ka whakawairua ora te tangata, te kikokiko tuatahi i runga i te whenua, te tangata tuatahi ano hoki; he ahakoa ra ko nga mea katoa kua oti te hanga i mua atu; otira he mea wairua to ratou hanganga, a hanga ana kia rite ki taku kupu.

8. Na, ka whakatokia e ahau, e te Ariki, e te Atua he kaari ki te taha rawhiti o Erene, a whakanohoia ana te tangata ki reira, taku i hanga nei.

9. Na, ka meinga e ahau, e te Ariki, e te Atua nga rakau katoa kia tupu ake i te whenua, he mea maori, he mea e ahua-reka ana ki te titiro a te tangata; a e ahei ano hoki te tangata ki te titiro atu. A kua meinga hoki tera hei wairua ora. No te mea he mea whakawairua kau i te wa i hanga ai ia e ahau; no te mea ka mau tonu tera i roto i te ao i hanga ai ia e ahau, e te Atua, ae ra, nga mea katoa i whakaritea e ahau hei painga ma te tangata; a ka kite te tangata e pai ana tera hei kai. A ka whakatokia e ahau, e te Ariki, e te Atua te rakau o te ora i waenganui ano hoki o te kaari, me te rakau ano hoki o te matauranga ki te pai, ki te kino.

10. Na, ka meinga e ahau, e te Ariki, e te Atua, he awa kia rere atu i Erene, hei wai mo te kaari, a i reira ka wehewehea kia wha nga matapuna.

11. A ka huaina e ahau, e te Ariki, e te Atua, te ingoa o te mea tuatahi ko Pihoua, a taiawhio ana tera i te whenua katoa o Hawira, i te wahi i hangaia ai e ahau, e te Ariki, e te Atua, kia nui te koura;

12. A he pai te koura o taua whenua, a kei reira ano te riuma me te kohatu onika.

13. A ko te ingoa o te awa tuarua, i huaina ko Kihona; a koia ano tera e taiawhio ana i te whenua katoa o Etiopia.

14. A ko te ingoa o te tuatoru o nga awa, ko Hirekere; tera hoki e rere whaka-te-rawhiti o Ahiria. A ko te tuawha o nga awa ko Uparati.

15. Na ka tango ahau, te Ariki, te Atua, i te tangata, a whakanohoia ana ia ki te Kaari o Erene, hei ngaki, hei tiaki i reira.

16. A ka whakahau te Ariki, te Atua, i te tangata, ka mea: Kainga noatia nga hua o nga rakau katoa o te kaari,

17. Ko te rakau ia o te matauranga ki te pai, ki kino, kua e kai i ona hua; otiia kei a koe te tikanga ki te whiriwhiri mou ake, kua hoatu na hoki ki a koe; engari kia mahara, kua rahuitia tena e ahau, no te mea i te ra ano e kai ai koe i tetahi o ona hua. ka mate rawa koe.

18. A ka mea ahau, te Ariki, te Atua, ki taku Tama Kotahi; e hara i te mea pai mo te tangata kia noho ko ia anake; no reira ka hanga e ahau tetahi hoa mona.

19. No te oneone ano hoki nga mea katoa he mea whakaahua naku, na te Ariki, na te Atua, nga kararehe katoa o te parae, me nga manu o te rangi; a ka whakahau ahau i a ratou kia haere mai ki a Arama, kia kitea ai tana e hua ai i a ratou; a he wairua ora ano hoki ratou; no te mea naku, na te Atua i whakaha ki roto ki a ratou te manawa ora, me te whakahau ano ko ta Arama e hua i nga mea ora katoa, koia ra te ingoa mo ratou.

20. Na ka hoatu e Arama he ingoa mo nga kararehe katoa, me nga manu o te rangi, me nga kirehe katoa o te parae; engari mo Arama, kihai i kitea he hoa mona;

21. Na, ka mea ahau, te Ariki, te Atua, kia au iho te moe o Arama; a moe ana ia, a tangohia mai ano e ahau tetahi o ona rara, a tutakina atu ana te kiko-kiko hei whakakapi mo reira.

22. A ko te rara i tangohia e ahau, e te Ariki, e te Atua, i te tangata i hanga ai hei wahine, a kawea mai ana ki te tangata.

23. A ka mea a Arama: E mohio ana ahau ki tenei, ko te wheua o oku wheua, ko te kikokiko o oku kikokiko; me hua ia he Wahine, no te mea i tangohia ake ia i te tangata.

24. No konei ka mahue te tangata i tona papa me tona whaea, a ka piri ki tana wahine; a hei kikokiko kotahi raua.

25. I te fu tahanga raua, te tangata me tana wahine a kihai i whakama.

UPOKO 4.

1. A ka korero atu ano ahau, te Ariki, te Atua, ki a Mohi, ka mea: Ko tena Hatana tau i whakahau ai i runga i te ingoa o taku Tama Kotahi, ko ia ano tera i te timatanga mai ra ano, a i haere mai ia ki toku aroaro, i mea—Nana, tenei ahau, tonoa ahau, a ko ahau hei tama mau, a maku e hoko nga tangata katoa, e kore hoki tetahi wairua e ngaro, a he pono ka meinga tenei e ahau, no reira homai to honore ki a au.

2. Otira, nana, ko taku Tama Aroha, ko ia taku i Aroha ai, i Whiriwhiri ai no te timatanga, ka mea ia ki a au—E pa, kia meatia tau e pai ai, a mou te kororia, a ake tonu atu.

3. No reira, i te mea kua tutu mai a Hatana ki a au, me te rapu kia whakangaromia te here-kore o te tangata, taku, ta te Ariki, ta te Atua, i hoatu ai ki a ia, a me tana whai ano hoki kia hoatu toku kaha ki a ia; a he mea na te kaha o taku Tama Kotahi, i meinga ai e ahau kia panga atu ki raro.

4. A meinga ana ia ko Hatana, ae ra, ko te rewera, ko te matua o nga teka katoa, te kai maminga, te kai whakakapo i nga tangata, te kai arahi i a ratou ki te hereherenga kia rite ki tana e mea ai, ae ra te hunga katoa kihai i whakarongo ki toku reo.

5. Na, he mohio rawa te nakahi i nga kirehe katoa o te parae, kua hanga nei e ahau, e te Ariki, e te Atua.

6. A, purua ana e Hatana ki roto ki te ngakau o te nakahi (no te mea kua kumea e ia te tokomaha kia aru i a ia), a i rapu hoki ki te maminga i a Iwi, no te

mea kihai ia i mohio ki nga whakaaro, no reira i anga ai ia ki te whakangaro i te ao.

7. Na, ka mea atu ia ki te wahine: Ae ra, i mea ranei e te Atua kia kaua korua e kai i nga rakau katoa o te kaari? (I korero ia ma roto i te mangai o te nakahi).

8. A, ka mea atu te wahine ki te nakahi: E kai ano maua i nga hua o nga rakau o te kaari;

9. Engari ko nga hua o te rakau e kite na koe i wae-nganui o te kaari, ta te Atua i mea ai—Aua korua e kai i ona hua, aua hoki korua e pa atu, kei mate korua.

10. A, ka mea atu te nakahi ki te wahine: E kore korua e mate;

11. No te mea e mohio ana te Atua, i te ra e kai ai korua i tona hua katahi ka tuwhera o korua kanohi, a ka rite korua ki nga Atua, te mohio ki te pai me te kino.

12. A, i te kitenga o te wahine he pai te rakau mo te kai, a e ahuaureka ana ki te kanohi, a he rakau hoki e hiahiaatia ana hei mea i a ia kia matau, katahi ia ka tango i tona hua, a kainga ana, a hoatu ana ano hoki ki tona tane i a ia, a kai ana ia.

13. A ko nga kanohi o raua tokorua ka tuwhera, a ka mohi raua e noho tahanga ana raua. A tuia ana e raua nga rau piki, a meatia ana hei rapaki mo raua.

14. A ka rongong raua i te reo o te Ariki, o te Atua. i a raua e haereere ana i roto i te kaari, i te hauhautanga o te ra; a haere ana a Arama me tana wahine ki te huna i a raua ano i te aroaro o te Ariki, o te Atua, i roto i nga rakau o te kaari.

15. A, ka karanga ahau, te Ariki, te Atua, ki a Arama, a ka mea ki a ia: E haere ana koe ki hea?

16. A ka mea ia: I rongong ahau i tou reo i te kaari. a wehi ana ahau, no te mea i kite ahau, kei te tu tahanga ahau, a huna ana ahau i a au ano.

17. A ka mea te Ariki, te Atua, ki a Arama: Na wai i mea ki a koe e tu tahanga ana koe? Kua kainga ranei e koe te hua o te rakau i whakahau ai ahau ki a koe, aua rawa koe e kai, no te mea ki te peratia e koe ka mate rawa koe?

18. A ka mea te tangata: Na te wahine i homai nei e koe ki a au, i whakahaua nei kia noho tonu ia ki a

au, nana i homai ki a au te hua o te rakau, a kai ana ahau.

19. Na, ka mea atu ahau, te Ariki, te Atua ki te wahine: He aha tenei mea kua meatia e koe? A ka mea te wahine: Na te nakahi ahau i maninga, a kai ana ahau.

20. A ka mea atu ahau, te Ariki, te Atua, ki te nakahi: Mo te meatanga i tenei mea kua meatia na e koe, ka kanga koe i runga atu i nga kararehe katoa, me nga kirehe katoa o te parae; a ko tou kopu hei haerenga mou, a ko te puehu ano tau e kai ai i nga ra katoa e ora ai koe.

21. A ka whakaturia ake e ahau he pakanga i waenganui i a koe me te wahine, i waenganui i ou uri me o te wahine uri; a ka maru to matenga i a ia, a ka maru tona rekereke i a koe.

22. A ka mea ahau, te Ariki, te Atua, ki te wahine: Ka whakanuia e ahau tou mamae, me tou haputanga. A ka mamae koe ina whanau tamariki, a ka hiahia koe ki tou tahu, ko ia ano he rangatira mou.

23. A ka mea ahau, te Ariki, te Atua, ki a Arama: No te mea i whakarongo koe ki te reo o tou wahine, a kainga ana nga hua o te rakau i whakahau ai ahau ki a koe, i mea ai—Aua rawa koe e kai i ona hua, ka kanga te whenua mou; ka kainga e koe ona hua i roto i te mamae i nga ra katoa e ora ai koe.

24. Tataramoa hoki, he tumatakuru e whakaputaina ake mau, a e kai koe i te otaota o te parae.

25. Ma te werawera o tou mata e kai ai koe i te taro, a hoki noa koe ki te oneone—no te mea ka mate koe—i tangohia mai hoki koe i reira, no te mea he puehu koe, a ka hoki ano ki te puehu.

26. A ka huaina e Arama te ingoa o tana wahine ko Iwi, no te mea ko ia te whaea o nga tangata ora katoa; no te mea pera ano taku, ta te Ariki, ta te Atua i hua ai ko te tuatahi o nga wahine katoa, no te mea he maha.

27. A hanga ana e ahau, e te Ariki, te Atua, nga kiri koati mo Arama me tana wahine ano hoki hei kakahu mo raua.

28. A ka mea ahau, te Ariki, te Atua, ki taku Tama Kotahi: Nana, kua rite nei te tangata ki a taua. te mohio ki te pai me te kino; na, kei totoro atu tona ringa, kei tango i nga hua o te rakau o te ora, a ka

kai, ka ora mo ake tonu atu.

29. No reira ahau, te Ariki, te Atua, e tono atu ai i a ia ki waho i te Kaari o Erene, hei ngaki i te whenua, i tangohia mai nei ia i reira.

30. No te mea e ora ana ahau, te Ariki, te Atua, me aku kupu ano e kore e memeha, no te mea i puta atu era i toku mangai, a ka tutuki rawa.

31. No reira i peia atu ai e ahau te tangata a whakanohoia ana ki te taha rawhiti o te Kaari o Erene, he kerupima, me te hoari muramura, he mea piupiu tonu ki tetahi taha, ki tetahi taha, hei tiaki i te huarahi ki te rakau o te ora.

32. (A ko nga kupu enei i korero ai ahau ki taku pononga, ki a Mohi, a e pono ana era, rite tonu ki taku e pai ai; a naku i korero ena ki a koe; aua e whakaaturia ena ki tetahi tangata, a kia whakahau ra ano ahau i a koe, engari ki te hunga e whakapono ana.) Amine.

UPOKO 5.

1. Nawai a, i muri iho i taku, i ta te Ariki, te Atua, peinga atu i a raua ki waho, ka timata a Arama te ngaki i te whenua me te whai mana i runga i nga kirehe o te parae, me te kai i tana taro he mea na te werawera a tona mata, rite tonu ki taku, ki ta te Ariki, i whakahau ai ki a ia. A i mahi tahi ano hoki a Iwi, tana wahine i a ia.

2. A ka mohio a Arama ki tana wahine, a ka whanau he tamariki tane, he tamahine i tana wahine mana, a ka timata ratou te tokomaha haere me te whakakapi ano i te whenua.

3. A, mai i reira ki tetahi wa, ka timata nga tama me nga tamahine a Arama te wehe, takirua, takirua, ki runga i te whenua, me te ngaki i te whenua, me te tiaki i nga kahui, na whanau ana ano hoki nga tama me nga tamahine ma ratou.

4. Na, ka karanga ake a Arama raua ko Iwi, tana wahine, i runga i te ingoa o te Ariki, a ka rongu raua i te reo o te Ariki e puta mai ana i te aronga atu ki te Kaari o Erene, e korero mai ana ki a raua, a kihai raua i kite i a ia; no te mea kua tutakina atu raua ki waho i tona aroaro.

5. A, ka hoatu e ia nga whakahaunga ki a raua, me koropiko raua ki te Ariki, ki to raua Atua, me te hoatu ano i nga matamua o o raua kahui hei whakahere ki te Ariki. A ka ngohengohe a Arama ki nga whakahaunga a te Ariki.

6. A muri iho i nga ra maha, ka puta mai tetahi ana-hera a te Ariki ki a Arama, ka mea: Hei aha i tapaea ai e koe nga patunga tapu ki te Ariki? Ka mea a Arama ki a ia: Kahore ahau i te mohio, engari i whakahau ahau e te Ariki.

7. A ka korero atu te ana-hera, ka mea: Ko tenei mea he ritenga mo te patunga tapu o te Tama Kotahi a te Matua, ki tonu i te aroha noa me te pono.

8. No reira ko nga mea katoa, e meatia e koe i runga i te ingoa o te Tama, a me ripeneta koe, me karanga ake ki te Atua i roto i te ingoa o te Tama mo ake tonu atu.

9. A, i roto i taua ra ka tau iho te Wairua Tapu ki runga ki a Arama, koia nei te kai-whakaatu o te Matua me te Tama, ka mea: Ko ahau te Tama Kotahi a te Matua, no te timatanga ra ano, a mo ake tonu atu, a i te mea i taka koe, tera ano koe e hokona, me nga tangata katoa, ara nga mea e pai ana.

10. Na, i taua ra ka whakapaingia te Atua e Arama, a purena noa, ka timata te poropili mo te taha ki nga whanau o te whenua, ka mea: Kia whakapaingia te ingoa o te Atua, no te mea. no toku takanga i tuwhera ai oku kanohi, a ka whai hari ahau i roto i tenei oranga, a i roto i te kikokiko tera ahau e kite i te Atua.

11. A i rongo hoki a Iwi, tana wahine i enei mea katoa, a koa ana, ka mea: Me i kore to taua takanga e kore rawa taua e whai uri, a kua kore i mohio ki te pai, ki te kino, me te hari o to taua hokonga, me te oranga-tonutanga e homai nei e te Atua ki nga mea katoa e ngohengohe ana.

12. Na, ka whakapaingia te ingoa o te Atua e Arama raua ko Iwi, a whakamohiotia ana e raua nga mea katoa ki a raua tama, me a raua tamahine.

13. Na, ka puta mai a Hatana i waenganui i a ratou ka mea: He tama ano hoki ahau na te Atua; a ka whakahauhau ia i a ratou, ka mea: Aua e whakapono; no ka kore ratou e whakapono; ka nuku atu to ratou aroha ki a Hatana i te aroha ki te Atua. Ka timata

nga tangata i taua wa ki nga hiahia taikaha, ki nga mahi tutu, me nga mahi o te rewera.

14. A ka karanga te Ariki, te Atua i nga tangata katoa, he mea na te Wairua Tapu, i nga wahi katoa, me te whakahauhau i a ratou, me ripeneta ratou;

15. A ko te hunga katoa e whakapono ana ki te Tama me te ripeneta ano i o ratou hara, ka whakao-rangia; a te hunga katoa e kore e whakapono, e kore e ripeneta, ka whakahengia; a i puta atu nga kupu i te mangai o te Atua i runga i te ture pumau; no reira me tutuki rawa.

16. A ko Arama raua ko Iwi, tana wahine, kihai i mutu te karanga ake ki te Atua. A ka mohio a Arama ki a Iwi, ki tana wahine, a ka whanau a Kaina, a ka mea: Kua whakawhiwhia ahau e te Ariki ki te tangata; no reira e kore ia e whakakahore i ana kupu. Otira, nana, kihai a Kaina i whakarongo, ka mea: Ko wai te Ariki, kia mohio ai ahau ki a ia?

17. A ka hapu ano ia ka whanau tona teina a Apera. Na ka whakarongo a Apera ki te reo o te Ariki. A he kai tiaki hipi a Apera, otira ko Kaina he kai ngaki i te whenua.

18. Na ka aroha a Kaina ki a Hatana, nuku atu i tona ki te Atua. A ka whakahau a Hatana i a ia, ka mea: Meatia he whakahere ki te Ariki.

19. Nawai a, ka puta mai te wa ka mauria mai e Kaina nga hua o te whenua hei whakahere atu ki te Ariki.

20. A ka mauria mai e Apera nga matamua o ana kahui, me o reira ngako. A ka aro mai te Atua ki a Apera, me tana whakahere.

21. Heoi kihai ia i manako ki a Kaina me tana patunga tapu. Na i mohio a Hatana ki tenei, he mea whakaahuareka hoki tera ki a ia. A nui rawa te riri o Kaina, a ka pouri tona ahua.

22. A ka mea te Ariki ki a Kaina: Hei aha koe i riri ai? Hei aha i pouri ai tou ahua?

23. Me e tika tou mahi, ka manakohia koe. A ki te kore e tika tou mahi ka takoto te hara i tou kuwaha; e hiahia ana a Hatana ki a koe; a ki te kahore koe e whakarongo ki aku whakahaunga, ka tukua atu koe e ahau, a ka meatia ki a koe rite tonu ki tana e hiahia ai. A ka whai mana koe ki runga i a ia;

24. No te mea timata atu i tenei wa ko koe te mata-

mua o ana teka; ka huaina koe ko te Whakangaromanga, no te mea he pera ano hoki koe i mua atu i te ao.

25. A tera e kiia i nga wa e haere mai nei,—Ko tenei mea whakarihariha i putake mai i a Kaina; no te mea i whakakahore ia i te tikanga nui i homai nei e te Atua; a ko te kanga tenei e hoatu e ahau ki runga ki a koe, ki te kahore koe e ripeneta.

26. Na, ka riri a Kaina, a kore ake i whakarongo ki te reo o te Ariki, ki a Apera ranei, tona teina, i haere nei ia i roto i te tapu i te aroaro o te Atua.

27. Heoi tangi ana a Arama raua ko tana wahine i te aroaro o te Ariki, mo Kaina ratou ko ona teina.

28. Nawai a ka tango a Kaina i tetahi o nga tamahine o tona teina hei wahine, a nuku atu to raua aroha ki a Hatana i to raua ki te Atua.

29. A ka mea a Hatana ki a Kaina: Oati mai ki a au ma tou ake korokoro, a ki te korerotia e koe ka mate koe; a me oati ou teina ma o ratou matenga, ma te Atua ora hoki, aua ratou e korero i taua mea; no te mea ki te korerotia e ratou ka mate ratou; a kia kore ai tou papa e mohio ki tenei; a ko tenei ra ano tukua ai e ahau tou teina a Apera ki roto ki ou ringaringa.

30. A ka oati atu a Hatana ki a Kaina kia meatia e ia tenei kia rite ki tana whakahau. A i meinga katoatia enei i roto i te tikanga ngaro.

31. A ka mea a Kaina: He pono ko ahau a Mahana, te rangatira o tenei mea ngaro, kia kohuru ai ahau me te whiwahi taonga. No reira a Kaina i huaina ai ko Mahita Mahana, a ka whai kororia ia i roto i ana mahi kino.

32. A haere ana a Kaina ki roto ki te parae, a ka korero a Kaina ki a Apera ki tana teina. Nawai a, i a raua i roto i te parae, ka whakatika atu a Kaina ki a Apera, ki tona teina, ka kohuru i a ia.

33. Na ka ahuaureka a Kaina ki tana i mea, ai, ka mea: Kua watea ahau; he pono ko nga kahui o toku teina ka taka ki roto i oku ringaringa.

34. A ka mea te Ariki ki a Kaina: Kei hea a Apera, tou teina? A ka mea ia: Kahore au i te mohio, Ko ahau ianei te kai tiaki o toku teina?

35. Na, ka mea te Ariki: He mahi aha tenei au? E tangi ana mai ki a au te reo o nga toto o tou teina i te oneone.

36. Na, ka kanga koe i te whenua, i hamama nei

tona waha hei rerenga mo te toto o tou teina i tou ringaringa.

37. Ka ngakia e koe te oneone e kore e tukua mai tona kaha a muri ake nei ki a koe; ka waiho koe hei tangata haereere noa, hei manene i runga i te whenua.

38. Na, ka mea a Kaina ki te Ariki: Na Hatana ahau i whakamatautau, ko nga kahui o toku teina te take. A, ka riri ano hoki ahau, mou i manako ki ana whakahere, a kahore ki aku, a ko toku whiunga nui noa atu i toku kaha.

39. Nana, kua peia nei ahau e koe i tenei ra i te mata o te Ariki a ka huna atu ahau i tou mata, a ka meinga ahau he tangata haereere noa i runga i te whenua; nawai a ki te kite tetahi i a au ka patua ahau e ia, no te mea ko oku hara te take, no te mea ko enei mea kahore e huna atu i te Ariki.

40. A ka mea ahau te Ariki ki a ia: Ko te tangata e whakamate ana i a koe, e whitu nga utu e rapua i a ia. A ka hoatu e ahau, e te Ariki he tohu ki a Kaina kei kitea ia e etahi, kei whakamatea ia.

41. A tutakina atu ana a Kaina i te aroaro o te Ariki, me tana wahine, me te tokomaha o ona tuakana e noho ana i te whenua o Nora, i te rawhiti o Erene.

42. A, ka mohio a Kaina ki tana wahine, a ka whanau ia i a Enoka, a ka whanau ano hoki i a ia he maha nga tama me nga tamahine. A hanga ana e ia he pa, a huaina ana e ia te ingoa o te pa ki te ingoa o tana tama o Enoka.

43. A ka whanau ta Enoka ko Irara me etahi tamariki tane, wahine hoki. Ka whanau ta Irara ko Mehutaere me nga tamariki tane, me nga tamahine. A, ka whanau ta Mehutaere ko Metuhaere, me nga tamariki tane me nga tamahine. A ka whanau ta Metuhaere ko Rameka.

44. A ka tango a Rameka mana kia tokorua nga wahine; ko te ingoa o tetahi ko Araha, ko te ingoa o tetahi ko Tira.

45. A ka whanau i a Araha, ko Iapara; ko ia te matua o te hunga noho teneti, hei kai tiaki kararehe ratou; a ko te ingoa o tona teina, ko Upaia, ko ia te matua o nga kai whakatangi hapa me nga okena.

46. Me Tira hoki, whanau ake tana ko Tupara Kaina, he kai whakaako ia no nga kai mahi parahi

me te rino. A ko te tuahine a Tupara Kaina i huaina ko Naama.

47. A ka mea atu a Rameka ki ana wahine, ki a Arahā raua ko Tira: Whakarongo ki toku reo, e nga wahine a Rameka, whakarongo mai ki aku kupu: no te mea kua patua e ahau tetahi tangata mo oku tunga, he taitamariki mo toku mamae.

48. Me he mea e whitu nga whakautu mo Kaina, he pono kia whitu tekau ma whitu mo Rameka;

49. No te mea i uru a Rameka ki te kawenata ki a Hatana, e rite ana ki a Kaina, i a ia i meinga ko Mahita Mahana, ko te rangatira o nga mahi ngaro i tuaritia e Hatana ki a Kaina; a, ko Iraia, te tama a Enoka i mohio ki a ratou mahi ngaro, nana i timata te whakaatu ki nga tama a Arama;

50. No reira a Rameka i riri ai, i kohuru ai i a ia, kihai i rite ki ta Kaina ki tona teina, ki a Apera, kia whiwhi ki nga utu, engari i kohurutia ia no te oati te take.

51. No te mea, mai i nga ra o Kaina, tera tetahi huihuinga ngaro; ko a ratou mahi no roto i te pouri, e mohio ana ratou ki nga tangata katoa, ki o ratou teina.

52. No reira i kanga ai te Ariki i a Rameka, me tona whare me nga tangata katoa kua kawenata ki a Hatana; no te mea kihai ratou i pupuri ki nga whakaunga a te Atua, a kihai te Atua i ahureka, a kihai ia i mahi atu ki a ratou, ko a ratou mahi he mea whakarihariha, a timata ana te horapa haere ki nga tama a te tangata.

53. A, i roto i nga tama a nga tangata, i roto ano hoki i nga tamahine a nga tangata, kihai enei mea i korerotia, a i te mea i korerotia atu e Rameka enei mea ngaro ki ana wahine, a ka riri raua ki a ia, a ka panuitia enei mea kia horapa haere, a kahore he aroha ki a ia;

54. No reira a Rameka i kinongia ai, a peia atu ai, a kihai i haere mai ki waenganui i nga tama a te tangata kei mate ia.

55. A no konei timata ai nga mahi o te pouritanga te horapa haere i waenganui i nga tama katoa a te tangata.

56. A ka kanga te whenua e te Atua ki tetahi kanga

nanakia, me te riri ki nga kai mahi o te kino, ki nga tama katoa a nga tangata kua hanga nei e ia;

57. No te mea kahore ratou i whakarongo ki tona reo, kahore hoki i whakapono ki tana Tama Kotahi, ae ra ki a ia ra i whakaaturia tera e haere mai i wae-nganui o nga wa, kua whakaritea nei i mua noa atu i te hanganga o te ao.

58. A no konei timata ai te kauwhau i te Rongo-pai mai i te timatanga, he mea whakapuaki na nga anahera tapu, i tonoa mai nei i te aroaro o te Atua, a he mea na tona ake reo, he mea hoki na te homaitanga o te Wairua Tapu.

59. A i pera te whakaunga o nga mea katoa ki a Arama, he mea na te ritenga tapu me te Rongo-pai i kauwhautia, me te ture i tukua atu, kia noho tonu i te ao taea noatia tona mutunga; a pera ana ano. Amine.

UPOKO 6.

1. A ka whakarongo a Arama ki te reo o te Atua, a ka karanga atu i ana tama kia ripeneta.

2. A ka mohio ano a Arama ki tana wahine, a ka whanau tana tama, a huaina ana e ia tona ingoa ko Heta. A ka whakakororiatia a Arama i to te Atua ingoa; na te mea i mea ia: Kua whakawhiwhia ano ahau e te Atua ki tetahi uri, hei whakakapi mo Apera i kohurutia e Kaina.

3. Na ka whakakite te Atua i a ia ano ki a Heta; a kihai ia i tutu ki a ia, engari i tapaea atu e ia he whakahere tika, e rite ana ki tona tuakana i a Apera. A i whanau ano hoki he tamaiti tane mana, a huaina ana tona ingoa e ia ko Enoha.

4. Na ka timata enei tangata te karanga ki te ingoa o te Ariki, a ka manaaki te Atua i a ratou;

5. A i puritia tetahi pukapuka whakamaharatanga, i tuhituhia tera i roto i te reo o Arama, no te mea i hoatu ki nga tangata katoa e karanga ana ki te Atua kia tuhituhia he mea na nga akiakinga a te wairua;

6. A he mea na ratou i akona ai o ratou tamariki ki te korero pukapuka me te tuhituhi i roto i te reo nanukore, he-kore hoki.

7. Na ko tenei Tohungatanga ano i te timatanga a tae noa hoki ki te mutunga o te ao.

8. A i korerotia tenei poropititanga e Arama, he mea akiaki ia na te Wairua Tapu, a i tuhia ano he whakapapa o nga tamariki a te Atua. A ko te pukapuka tenei o nga whakatupuranga o Arama, i mea ai: I roto i nga ra i hanga ai e te Atua te tangata, i roto i te ahua o te Atua i hanga ai ia e ia;

9. I roto i te ahua o tona ake tinana i hanga raua e ia, he tane he wahine, a ka manaaki i a raua, a huaina ana to raua ingoa ko Arama, i te ra i hanga ai raua, i meinga ai hei wairua ora i te whenua o to te Afua turanga-waewae.

10. A i ora a Arama kotahi rau e toru tekau nga tau, ka whanau ano he tama e rite ana ki tona ake ahua, he mea rite tonu ki a ia, a huaina tona ingoa ko Heta.

11. Na, ko nga ra katoa o Arama i muri i te whanautanga o Heta, e waru rau nga tau, a ka whanau he maha ana tamariki tane me ana tamahine.

12. A hui katoa nga ra i ora ai a Arama e iwa rau e toru tekau nga tau, a ka mate ia.

13. A kotahi rau ma rima nga tau i ora ai a Heta, ka whanau a Enoha, a ka poropiti ia i ona ra katoa, me te whakaako i tana tama, i a Enoha ki nga huarahi o te Atua; no reira hoki a Enoha i poropiti ai.

14. A hui katoa nga tau i ora ai a Heta i muri i te whanautanga o Enoha e waru rau ma whitu nga tau, a ka whanau he tokomaha nga tamariki tane me nga tamahine.

15. A ka anga ka tokomaha haere nga tamariki a nga tangata i runga i te mata katoa o te whenua. I roto i aua ra i whai mana nui a Hafana i weanganui i nga tangata, a ka riri ratou i roto i o ratou ngakau; a no taua wa ano i puta ai nga whawhai me nga whakahekenga toto; a ka pa atu to te tangata ringa ki tona ake teina, i runga i te whakamate, no te mea no a ratou mahi ngaro, i rapua ai te kaha.

16. A hui katoa nga ra i ora ai a Heta, e iwa rau tekau ma rua nga tau, a ka mate ia.

17. E iwa tekau nga tau o Enoha ka whanau a Kainana. E ko Enoha me te morehu o nga tangata o te Atua ka puta atu i te whenua i karangatia ko Hurona a noho ana i te whenua o te kupu whakaari, i kara-

ngatia tera ki te ingoa o tana tama i karangatia e ia ko Kainana.

18. E waru rau tekau ma rima nga tau i ora ai Enoha i muri iho i te whanautanga o Kainana, ka whanau ano he tokomaha nga tamariki tane me nga tamahine. A ko uga ra katoa o Enoha e iwa rau ma rima nga tau, a ka mate ia.

19. A e whitu tekau nga tau i ora ai a Kainana, ka whanau a Maharareere; a e waru rau e wha tekau nga tau i ora ai a Kainana i muri i te whanautanga a Maharareere, a whanau ana he tamariki tane, he tamahine. A ko nga ra katoa o Kainana e iwa rau tekau nga tau, a ka mate ia.

20. A e ono tekau ma rima nga tau o Maharareere i ora ai, ka whanau a Iarere; na e waru rau e toru tekau nga tau i ora ai a Maharareere i muri i te whanautanga o Iarere, a ka whanau he tamariki tane, he tamahine. A ko nga ra katoa o Maharareere e waru rau e iwa tekau ma rima nga tau, a ka mate ia.

21. A kotahi rau e ono tekau ma rua nga tau i ora ai a Iarere, ka whanau a Enoka; a e waru rau nga tau i ora ai a Iarere i muri i te whanautanga o Enoka, a whanau ana he tamariki tane, he tamahine. A ka whakaako a Iarere i a Enoka ki nga huarahi o te Atua.

22. Na ko te whakapapa tenei o nga tama o Arama, ko ia te tama a te Atua, ko ia hoki i korero tahi me te Atua.

23. A ko ratou he kai kauwhau i te fika, me te korero, me te poropiti, me te karanga i nga tangata katoa i nga wahi katoa kia ripeneta; a i whakaakona atu te whakapono ki nga tamariki a nga tangata.

24. Nawai a ko nga ra katoa o Iarere e iwa rau e ono tekau ma rua nga tau, a ka mate ia.

25. A e ono tekau ma rima nga tau i ora ai a Enoka, ka whanau a Metuhera.

26. Nawai a ka haereere a Enoka i te whenua i waenganui i te iwi; a i a ia e haere ana ka heke iho te Wairua o te Atua i te rangi, a tau ana ki runga ki a ia.

27. A, ka rongoa ia i te reo no te rangi e mea ana: E Enoka, e taku tama, poropiti atu ki tenei iwi, mea atu ki a ratou—Ripeneta, e ai ta te Ariki: E riri ana ahau ki tenei iwi, a ko taku riri nanakia kua puta atu ki a

ratou; no te mea kua whakapakeketia o ratou ngakau, me o ratou taringa kua kore e rongu, ko o ratou kanohi kua kore e mataara te kite;

28. Na, mo ēnei whakatupuranga maha mai ano i te ra i hanga ai ratou e ahau, kua kotiti ke ratou, a kua whakakahore ki a au, a kua runanga ratou i roto i te pouri; a i roto i o ratou whakarihariha kua mahi kohuru ratou, a kihai i puritia nga whakahaunga i hoatu e ahau ki to ratou matua, ki a Arama.

29. No reira kua oati ke ratou i a ratou ano, a he mea na a ratou oati, i takina iho e ratou te mate ki a ratou ano: me tetahi Reinga kua whakaritea e ahau mo ratou, ki te kore ratou e ripeneta;

30. A ko te ture tenei, i tukua atu e ahau i te timatanga ra ano o te ao, he mea na toku ake mangai, a mai i to reira turanga, he mea na nga mangai o aku pononga, o ou matua kua whakaritea tera e ahau, a ka tukua atu ki roto ki te ao, tae noa ki to reira mutunga.

31. Ano ka rongu a Enoka i enei kupu, ka piko iho ia ki te whenua, i te aroaro o te Ariki, a ka korero ki te Ariki, ka mea: Hei aha ahau i manakohia ai i tau tirohanga, no te mea he tamariki ahau, a i kino ano te iwi katoa ki a au; no te mea hoki he puhoi ahau ki te korero, no reira ko ahau tou pononga?

32. A, ka mea atu te Ariki ki a Enoka: Haere atu, meinga kia rite ki taku i whakahau ai i a koe, a kahore he tangata e ahei te wero i a koe. Hamama tou mangai, a tera e ki, a maku e hoatu ki a koe he korero, no te mea ko nga kikokiko katoa i roto i oku ringaringa, a ka meatia e ahau kia rite ki taku e pai ai.

33. Mea atu ki tenei iwi: Whiriwhiria e koutou i tenei ra kia mahi ki te Ariki, te Atua, nana koutou i hanga.

34. Nana, kei runga toku Wairua i a koe, no reira ko au kupu katoa maku e whakamana; a ko nga maunga ka oma i mua i a koe, a ko nga awa ka huri ke to ratou rerenga; a ka u koe ki roto i a au, me ahau i roto i a koe; no reira haereere tahi me au.

35. A ka korero atu te Ariki ki a Enoka, ka mea atu ki a ia: Whakawahia ou kanohi ki te uku, horoia ano hoki, a ka kite koe. A pera ana ano e ia.

36. A ka kite ia i nga wairua i hanga nei e te Atua;

a ka kite ano hoki i nga mea e kore nei e kitea e te kanohi maori; a no reira mai ano i puta ai te kupu i runga i te whenua: He matakite kua whakaarahia ake e te Ariki ki tona iwi.

37. Nawai a ka haere atu a Enoka ki roto i te whenua, i waenganui i te iwi, tu ana i runga i nga puke me nga wahi teitei, he kaha rawa tona reo ki te karanga, e whakaatu atu ana i a ratou mahi; a ka riri nga tangata katoa ki a ia.

38. A haere mai ana nga tangata ki te whakarongo ki a ia, i runga i nga wahi teitei, a mea atu ana ki nga kai tiaki teneti: E noho koutou i konei me te tiaki i nga teneti, i a matou e haere ana kia kite i te matakite, no te mea e poropiti ana ia, a tera tetahi mea rereke kei roto i te whenua; kua puta mai he tangata mohoa ki waenganui i a tatou.

39. Nawai a i to ratou rongonga i a ia kahore he tangata i pa ringaringa ki a ia; no te mea i tau hoki te wehi ki a ratou e rongono ana i a ia; no te mea haere tahi ana ia me te Atua.

40. A ka haere mai tetahi tangata ki a ia, tona ingoa ko Mahitia, a ka mea atu ki a ia: Korerotia mata nuitia ki a matou ko wai ra koe, a i haere mai koe i hea.

41. A ka mea atu ia ki a ratou: I haere mai ahau i te whenua o Kainana, i te whenua o oku matua, i te whenua o te tika, a tae noa ki te ra. A na toku matua ahau i whakaako ki nga huarahi katoa o te Atua.

42. Nawai a i a au e haere mai ana i te whenua o Kainana ra te moana rawhiti, a ka kitea e ahau he kitenga; a nana, ka kite ahau i nga rangi, a ka korero te Ariki ki a au, ka homai e ia he whakahaunga; no reira he mea maku tenei; kia puritia te whakahaunga i korero ai ahau i enei kupu.

43. A hono tonu ana te korero a Enoka, ka mea: Ko te Ariki i korero mai ki a au, ko ia ra ano te Atua o te rangi, ko ia hoki toku Atua me to koutou Atua, a ko koutou oku teina, a hei aha koutou i runanga ai ki a koutou ano, me te whakakahore i te Atua o te rangi?

44. A nana nga rangi, a ko te whenua tona turanga waewae; a ko to reira turanga nona. Nana, nana i whakatakoto, nana hoki nga mano tini o nga tangata i whakaputa mai ki runga ki fo reira mata.

45. A puta mai ana te mate ki runga i o tatou ma-

tua; ahakoa ra e mohio ana tatou ki a ratou, a e kore e taea te whakakahore; ae ra te tuatahi o nga mea katoa e mohio ana tatou, ko Arama.

46. Kua tuhituhia e tatou he pukapuka whakamaharatanga, e rite ana ki te taurira i homai, he mea na te matihao o te Atua; a he mea homai tena i roto i to tatou ake reo.

47. A i a Enoka e korero ana i enei kupu a te Atua ka wiriwiri nga tangata, ka kore e ahei te tu i tona aroaro.

48. A ka mea ia ki a ratou: Na te mea i taka a Arama, i puta ai tatou; a na tona takanga i puta mai ai te mate; a meinga ana tatou te tango i nga mamae me nga aue.

49. Nana, kua puta mai a Hatanana ki waenganui i nga tamariki a nga tangata, hei whakamatautau i a ratou kia koropiko ki a ia; a kua meinga nga tangata kia mahi he, kia tutu, kia rite hoki ki te rewera, a tutakina atu ana i te aroaro a te Atua.

50. Heoi, kua whakamohiotia atu ki o tatou matua me ripeneta nga tangata katoa.

51. A i karanga hoki ia ki to tatou matua, ki a Arama, na tona ake reo, i mea: Ko ahau te Atua; I hanga ai ahau i te ao me nga tangata i mua i to ratou uhoanga i te kikokiko.

52. I mea atu ano hoki ia ki a ia: Ki te tahuri mai koe ki a au, me te whakarongo ki toku reo, me te whakapono, me te ripeneta ki ou hara katoa, a ka rumakina ki roto ki te wai, i roto i te ingoa o taku Tama Kotahi. ki tonu nei ia i te aroha noa me te pono, ko ia nei a Ihu Karaiti, ko te ingoa anake tera kua homai i raro i te rangi, ma reira nei e puta mai ai te whakaoranga ki nga tamariki a nga tangata, e whiwhi ai koutou ki te homaitanga o te Wairua Tapu, me te inoi ki nga mea katoa i runga i tona ingoa, a he aha te mea e inoi ai koutou, ka hoatu ki a koutou.

53. I korero atu to tatou matua a Arama ki te Ariki. i mea: He aha te take i meinga ai nga tangata kia ripeneta, kia rumakina ki roto ki te wai? A ka mea atu te Ariki ki a Arama: Kua murua nei e ahau tou takanga i roto i te Kaari o Erene.

54. No reira i puta atu ai te kupu i waenganui o te iwi, Ko te Tama a te Atua, nana i utu te hara tuatahi. no reira ko nga hara o nga matua e kore e whakautua

ki runga i nga matenga o nga tamariki, no te mea he hara-kore ratou no te hanganga mai ra ano o te ao.

55. A ka korero atu te Ariki ki a Arama, ka mea: I te mea ka whanau ou tamariki i roto i te hara, a ina tinata ratou te tupu ake a ka puta ake te hara i roto i o ratou ngakau, a ka whakamatai ratou i te kawa, kia ahuareka ai ki te pai.

56. Na e hoatu ana ki a ratou kia mohio ki te pai, ki te kino; a no reira ratou i waiho ai ki a ratou ano, na kua hoatu e ahau tetahi atu ture me te whaka-haunga.

57. No reira, akona atu tera ki ou tamariki; me ripeneta nga tangata katoa i nga wahi katoa, a ki te kahore e kore rawa ratou e whiwhi ki te kingitanga o te Atua, no te mea kahore he mea poke e ahei ai te noho ki reira, ara te noho i tona aroaro; no te mea i roto i te reo o Arama, ko te Tangata o te Tapu tana ingoa, a ko te iingoa o tana Tama Kotahi, ko ia te Tama a te tangata, ko Ihu Karaiti, he kai whakarite-rite tika tera e haere mai i waenganui o nga wa.

58. No reira ka hoatu e ahau he whakahaunga ki a koe, kia whakaakona noatia atu enei mea ki au tamariki, ka mea:

59. He mea na te hara i puta mai ai te takanga, a he mea na te takanga i puta mai ai te matenga, a i te mea he whanau mai koutou ki roto i te ao, he mea na te wai, na te toto, me te Wairua, i hanga nei e ahau, a he mea na te puehu i puta ai he tangata ora, no reira hoki i tika ai me whanau ano koutou ki roto ki te kingitanga o te rangi, i te wai, i te Wairua, a kia whakamakia i te toto, ae ra i nga toto o taku Tama Kotahi; kia whakatapua ai koutou i nga hara katoa, kia koa ai ki nga kupu o te oranga-tonutanga i tenei ao, ki te oranga-tonutanga i roto i te ao meake puta, a tera noa ake ki te kororia mutunga-kore;

60. No te mea, ma te wai e pupuri ai koutou i te whakahaunga, a ma te Wairua, ka tika ai, a ma te toto ka tapu ai;

61. No reira kua hoatu kia u ki roto i a koutou te whakaaturanga o te rangi; te kai-whakamarie; nga mea whakamarie o te kororia mutunga-kore; te pono o nga mea katoa; te kai-whakahohoro o nga mea katoa, a e meinga ana nga mea katoa kia ora; ko tera e mohio ana ki nga mea katoa, a kei a ia te kaha

katoa, e rite ana ki te matauranga, ki te mahi tohu, ki te pono, ki te tika, me te whakaritenga whakawa.

62. A, nana, ka mea atu ahau ki a koe: Ko tenei te tauira o te whakaoranga ma nga tangata katoa, ma roto i nga toto o taku Tama Kotahi, e haere mai ai i waenganui o nga wa.

63. A, nana ko nga mea katoa kei o ratou na ahua ano, a nga mea katoa kua hanga, i hanga hei kai whakaatu maku, ara nga mea e rua, nga mea maori me nga mea wairua; nga mea i te rangi i runga, nga mea i runga i te whenua, me nga mea i roto i te whenua, me nga mea i raro i te whenua; a ko nga mea katoa he kai whakaatu moku.

64. Nawai a, i fa te Ariki korerotanga ki a Arama, to tatou matua, ka karanga atu a Arama ki te Ariki, a ka kahakina ia e te Wairua o te Ariki, a kawea iho ana ki roto ki te wai, a whakatakototia ana ki raro o te wai, a mauria ake ana ki waho o te wai.

65. A i pera tona rumakanga, a ka tau iho te Wairua o te Atua ki runga ki a ia, a i pera tona whanautanga i te Wairua, a whakaorangia ana ki to roto tangata.

66. A ka rongoa ia i te reo i puta mai i te rangi, e mea ana: Kua rumakina koe ki te ahi me te Wairua Tapu. Ko tenei te whakaaturanga a te Matua me te Tama, atu inaianei, a ake tonu atu;

67. Na, kei roto koe i te ritenga ona, kahore he timatanga o ona ra, he mutunga ranei o ona tau, mai i ake tonu atu ki ake tonu atu.

68. Nana, ka kotahi koe i roto i a au, he Tama na te Atua; a ma te penei e meinga ai te katoa hei tama maku. Amine.

UPOKO 7.

1. Nawai a, ka haere tonu te korero a Enoka, ka mea: Nana, i whakaako to tatou matua a Arama i enei mea, a he tokomaha i whakapono, a meinga ana hei tama a te Atua, a he tokomaha kihai i whakapono, a kua ngaro ki roto i o ratou hara, a titiro whakamua atu ana i runga i te wehi, me te mamae, ki te whakapaweratanga o te riri a te Atua e ringihia atu ai ki runga i a ratou.

2. A, atu i taua wa ano ka timata a Enoka te poropiti, me te mea atu ki te iwi: I a au e haere ana, a ka

tu i runga i te wahi o Mahutia, a ka karanga ake ki te Ariki, ka puta mai he reo i te rangi e mea ana: Tahuri koe, e piki ki maunga Himeona.

3. Nawai a, ka tahuri ahau, a haere ana ki runga i te maunga; a i a au e tu ana i runga i te maunga, ka kite ahau i nga rangi e tuwhera ana, a kua kakahuria ahau ki te kororia;

4. A ka kite ahau i te Ariki; a tu ana ia i mua i toku mata, me te korero mai ki a au, ano he tangata e korero ana tetahi ki tetahi, he kanohi ki te kanohi, a ka mea mai ia ki a au: Titiro, a maku e whakaatu atu ki a koe te ao mo te takiwa o nga whakatupuranga maha.

5. Nawai a, ka kite ahau i te raorao o Huma, a nana, ko tetahi iwi nui e noho teneti ana, koia ra te iwi o Huma.

6. A ka mea mai ano te Ariki ki a au, ka mea: Titiro, a ka titiro atu ahau whaka-te-nota, a ka kite ahau i te iwi o Kainana e noho teneti ana.

7. A, ka mea mai ano te Ariki ki a au: Poropiti ano; a ka poropiti ano ahau, ka mea: Nana, te iwi o Kainana, he tokomaha rawa tera e haere atu ki te wha-whai atu ki te iwi o Huma, a ka whakamate i a ratou, a ka whakangaromia iho ratou; a ko te iwi o Kainana, tera e wehewehe i a ratou ano i roto i te whenua, a tera te whenua e titohea, e hua kore, a e kore tetahi atu iwi e noho ki reira, heoi ano, ko te iwi anake o Kainana.

8. No te mea, nana, tera te Ariki e kanga i te whenua ki te wera, a ka mau tonu te titoheatanga o reira mo ake tonu atu; no reira i timata ai te kiri pango te puta mai ai ki nga tamariki a Kainana, no reira i kinongia ai i waenganui i nga tangata katoa.

9. Nawai a, ka mea mai ano te Ariki ki a au: Titiro; a ka titiro atu ahau, a ka kite i te whenua o Harono, me te whenua o Enoka, me te whenua o Ominara, me te whenua o Heni, me te whenua o Hema, me te whenua o Hanara, me te whenua o Hananiha, me nga tangata katoa e noho ana i reira;

10. A ka mea mai te Ariki ki a au: Haere atu ki tenei iwi, mea atu ki a ratou—Ripeneta, kei haere atu ahau ki te patu i a koutou ki te kanga, a ka mate ratou.

11. A ka homai e ia he whakahaunga ki a au, kia rumakina ahau i runga i te ingoa o te Matua, me te

Tama, e ki nei i te aroha noa me te pono, me te Wai-rua Tapu, te kai whakaatu o te Matua raua ko te Tama.

12. Nawai a, ka hono tonu ta Enoka karanga atu ki te iwi katoa, hauunga ia te iwi o Kainana, kia ripeneta:

13. A he nui rawa te whakapono o Enoka, a arahina ana e ia te iwi o te Atua, a haere mai ana o ratou hoa riri ki te whawhai ki a ratou; na ka korerotia e ia te kupu a te Ariki, a tuioi ana te whenua, rere ana nga maunga, he mea rite tonu ki tana whakahaunga; a huri ke ana nga awa wai i o ratou rerenga; a rongoa ana te tangi a nga raiona i roto i te koraha; he nui rawa te wehi o nga iwi katoa, i te kaha rawa o te kupu a Enoka, te nui rawa hoki o te kaha o te reo i hoatu ai e te Atua ki a ia.

14. A, puta ake ana ano hoki he whenua i te hohonutanga o te Moana, no reira i tino nui rawa ai te wehi o nga hoa riri o te iwi o te Atua, a rere ana ratou, tu mai ana i tawhiti, a haere atu ana ki runga i te whenua i puta ake ai i te hohonutanga o te moana.

15. A, ko nga tangata roroa ano hoki o te whenua, tu mai ana i tawhiti noa atu; a puta atu ana he kanga ki runga ki nga iwi katoa i whawhai atu nei ki te Atua;

16. A, no taua wa mai ra ano i timata ai nga pa-kanga me nga hekenga toto i waenganui i a ratou; otira ko te Ariki i haere mai, a noho tahi ana i tona iwi, a noho ana ratou i runga i te tika.

17. Mau ana te wehi o te Ariki ki runga i nga iwi katoa, i te nui rawa o te kororia o te Ariki i runga i tona iwi. Na, ka manaaki te Atua i te whenua, a ka manaakitia hoki ratou i runga i nga maunga, i runga i nga wahi tiketike, a ka kake haere.

18. A, huaina ana e te Ariki tona iwi, ko Hiona, no te mea kotahi ano to ratou ngakau, kotahi ano te whakaaro, a noho ana ratou i roto i te tika; a kahore he rawa-kore i waenganui i a ratou.

19. A, hono tonu ana te kauwhau a Enoka i runga i te tika ki te iwi o te Atua. Nawai a, i roto i ona ra, hanga ana e ia tetahi pa, i karangatia ra ko te Pa o te Tapu, ara, ko Hiona.

20. Nawai a, ka korero a Enoka ki te Ariki; a ka mea atu ano ia ki te Ariki: He pono, ka noho a Hiona i runga i te kaha mo ake tonu atu. Heoi mea atu ana

te Ariki ki a Enoka: Ko Hiona taku i manaaki ai, engari ko te toenga o te iwi kua kanga e ahau.

21. Nawai a, ka whakaaturia atu ano e te Ariki, ki a Enoka, te hunga katoa e noho ana i te whenua; na ka kite ia, nana, i te putanga mai o tetahi wa ka tangohia ake a Hiona ki te rangi. A ka mea atu te Ariki ki a Enoka: Nana, toku nohoanga mo ake tonu atu.

22. A, ka kite ano hoki a Enoka i te toenga o te iwi, a ko ratou nei nga tania a Arama; a kua wheranu katoa ratou, nga uri a Arama, haunga ia nga uri o Kainana, no te mea ko nga uri o Kainana he mangu-mangu, a kihai i whai wahi i waenganui i a ratou.

23. Na, i muri i te tangohanga ake o Hiona ki te rangi, ka kite a Enoka i nga iwi katoa o te whenua i mua i a ia;

24. Na ka puta mai tetahi whakatupuranga, ki tetahi whakatupuranga, a kei runga rawa a Enoka, a hapainga ake ana ia, a tae noa ake ki te uma o te Matua, me te Tama a te tangata, a, nana ko te kaha o Hatana kei runga i te mata katoa o te whenua.

25. A, ka kite ia i nga anahera e heke iho ana i te rangi; a ka rongohia ia i tetahi reo nui e mea ana: Aue, aue te mate mo te hunga e noho ana i te whenua.

26. Na, ka kite ia i a Hatana; me tetahi mekameka i tona ringa, a arai ana tera i te mata o te whenua katoa ki te pouritanga; a ka anga ake ona kanohi ki runga, ka kata, a ka koa ana anahera.

27. A ka kite a Enoka i nga anahera e heke iho ana i te rangi, e whakaatu ana mo te Matua, me te Tama; me te Wairua Tapu e tau ana ki runga i te tokomaha, a tangohia ake ana ratou he mea na nga kaha o te rangi, ki roto ki Hiona.

28. Nawai a, ka titiro iho te Atua o te rangi ki runga ki te toenga o te iwi, a ka tangi ia; a ka whakaatu a Enoka i tera, ka mea: He aha te take i tangi ai nga rangi, i whakaheke i o ratou roimata ano he ua ki runga i nga maunga?

29. A, ka mea atu a Enoka ki te Ariki: Pehea i ahei ai koe te tangi, ina hoki he tapu koe, no fua whakare, a ake tonu atu?

30. A, me he mea e taea ana e te tangata te tatau nga wahi o te whenua, ae ra ki nga miriona o nga ao e rite ana ki tenei, a e hara tera i te timatanga o

te nui o au hanganga; a kei te totoro tonu atu au arai; a kei reira ano koe, a kei reira ano tou uma; he tika ano hoki koe; he mahi tohu tau, e atawhai ana mo ake tonu atu;

31. A, kua tangohia ake e koe a Hiona ki tou ake uma, i tangohia mai i au hanganga katoa, no tua whakarere, a mo ake tonu atu; heoi kahore he mea ko atu i te rangimarie, i te tika. me te pono kei te nohoanga o tou torona; a ka haere te mahi tohu i mua i tou mata, a kahore he mutunga; a hei aha ia i ahei ai koe te tangi?

32. A, ka mea te Ariki ki a Enoka: Nana, ko ou teina; he mahinga ratou na oku ake ringaringa, a i hoatu e ahau ki a ratou te matauranga, i roto i te ra i hanga ai ratou e ahau; a i roto i te Kaari o Erene i hoatu ai e ahau ki te tangata tona ake tikanga.

33. He kupu atu tenei naku ki ou teina, a kua hoatu ano hoki tetahi whakahaunga kia aroha ratou tetahi ki tetahi, a me whiriwhiri ratou i a au, i to ratou Matua, otira nana, kahore o ratou aroha, a e kino ana ki o ratou ake toto;

34. Na, ko te kapura o taku riri ka pa atu ki a ratou; a i roto i te wera o taku riri ka tukua e ahau nga waipuke ki runga i a ratou, no te mea ko taku riri nanakia e pa atu ana ki a ratou.

35. Nana, ko ahau te Atua; ko te Tangata o te Tapu toku ingoa; ko te Tangata Runanga toku ingoa; ko te Mutunga-kore, ko te Mau tonu ano hoki toku ingoa.

36. No te mea e kaha ana ahau ki te totoro atu i oku ringaringa me te mau ki nga mea katoa kua hanga nei e ahau; a e kaha ana ano hoki toku kanohi ki te wero i a ratou, a i roto i nga mahinga katoa a oku ringaringa kahore ano he mahi kino hei rite ki te nui o te kino i waenganui i ou teina.

37. Otira, nana, ko o ratou hara hei runga i nga matenga o o ratou matua; a ko Hatana he matua ki a ratou, a ko te weriweri te tukunga iho ki a ratou; a ko reira nga rangi tangi ai ki a ratou, ae ra nga mahinga katoa a oku ringaringa; no reira, e kore ianei nga rangi e tangi i te kitenga ka mamae enei?

38. Otira, nana, ko enei e tau nei ou kanohi ki runga, tera e ngaro ki roto i nga waipuke; a nana. ke tutakina ratou; kua whakaritea ano hoki e ahau he whare herehere mo ratou.

39. A, ko ia i whiriwhiria e ahau kua inoi mai i mua i toku mata. No reira e manae ana ia mo o ratou hara; me he mea ka ripeneta ratou i te ra o te hokinga mai ki a au o taku i Whiriwhiri ai, a taea noatia taua ra e noho ratou i roto i te manae;

40. No reira, koia nei te tangi a nga rangi, ae ra, a nga mahinga katoa a oku ringaringa.

41. Nawai a, ka korero atu ano te Ariki ki a Enoka, a korerotia ana ki a Enoka nga mahinga katoa a nga tamariki a nga tangata; no reira a Enoka i mohio ai, me te titiro ki a ratou mahi kino, me o ratou weriweri, na ka tangi, ka totoro atu ona ringaringa, a ka pupuhi tona ngakau, ki rawa hoki; a manukanuka ana a roto i a ia; a ngarue ana nga mea katoa.

42. A, ka kite ano hoki a Enoka i a Noa me tona hapu; me nga uri a nga tama katoa a Noa tera e whakaorangia ki te whakaoranga tinana;

43. Na, ka kite a Enoka i a Noa e hanga ana i tetahi aka; na ka ahuaureka te Ariki ki taua mea, ka pupuri ki roto i tona ringa; a ka puta mai nga wai-puke ki runga ki te toenga o nga hunga kino, a horomia ake ratou.

44. A i to Enoka kitenga i tenei, kawa ana tona wairua, tangi ana ki ona teina, a ka mea atu ki nga rangi: E kore rawa ahau e pai kia whakamarietia; heoi ka mea atu te Ariki ki a Enoka: Kia ara ake to ngakau, kia koa; a titiro.

45. Nawai a, ka titiro atu a Enoka; timata i a Noa ka kite ia i nga hapu katoa o te whenua; a ka karanga atu ia ki te Ariki, ka mea: Ahea puta mai ai te ra o te Ariki? Ahea nga toto o te Tika maringi ai, kia whakatapua ai te hunga e tangi ana, kia whiwhi ai ki te orange-tonutanga?

46. Na, ka mea te Ariki: Kei waenganui o nga wa, kei nga ra o te kino me te rapunga utu.

47. A nana, ka kite a Enoka i te ra o te taenga mai a te Tama a te Tangata, ae ra, i roto i te kikokiko; a ka hari lona wairua, ka mea: Kua whakairia ake te Tika, a kua patua te Reme no te hanganga ra ano o te ao; a na roto i te whakapono e noho ana ahau i roto i te uma o te Matua, a nana, kei a au a Hiona.

48. Nawai a, ka titiro atu a Enoka ki runga ki te whenua; a ka rongoa ia i tetahi reo no nga whekau o reira, e mea ana; Aue, aue ahau, te whaea o nga ta-

ngata, e mamae ana ahau, e ngoikore ana, he mea no nga mahi tutu a aku tamariki. Ahea ahau okioki ai, whakamakia ai hoki i nga pokenga kua puta atu nei i roto i a au? Ahea toku Kai-hanga whakatapu ai i a au, kia okioki ai ahau, me tetahi wa e u ai te tika i runga i toku mata?

49. A i te rongonga a Enoka i te tangi a te whenua, ka tangi hoki ia, a karanga atu ana ki te Ariki, ka mea: E te Ariki, e kore ianei koe e aroha ki te whenua? A, e kore ianei hoki e manaaki i nga tamariki a Noa?

50. Nawai a, ka hono tonu te karanga a Enoka ki te Ariki, e mea ana: E inoi atu ana ahau ki a koe, e te Ariki, i runga i te ingoa o tau Tama Kotahi, ara a Ihu Karaiti, kia tohungia e koe a Noa me ana uri, kia kaua ano te whenua e hurihia e nga waipuke.

51. A kore rawa i ahei i te Ariki te whakakahore; a kawenata ana ia ki a Enoka, a oati ana ki a ia i tetahi oati, ka araia atu e ia nga waipuke; a tera ia e karanga atu ki nga tamariki a Noa;

52. A, tukua atu ana e ia he kawenata pumau, tera ka kitea tonutia he morehu o ana uri i roto i nga iwi katoa, i te mea e tu ana te whenua;

53. Na, ka mea te Ariki: Ka koa ia ma roto nei i ana uri puta mai ai te Mihaia; no te mea, e mea ana ia—Ko ahau te Mihaia, te Kingi o Hiona, te Kamaka o te Rangi, ko tona whanuitanga kahore he mutunga; a ko te tangata e haere mai ra te kuwaha, me te piki ake ma runga i a au, e kore rawa e taka; no reira, ka koa ratou, te hunga i korerotia e ahau, no te mea ka puta mai ratou me nga waiata o te haringa mutunga-kore.

54. Nawai a, ka karanga atu ano a Enoka ki te Ariki, ka mea: Ina haere mai te Tama a te Tangata i roto i te kikokiko, ka okioki ranei te whenua? Taku inoi ki a koe, whakaaturia mai enei mea ki a au.

55. A, ka mea atu te Ariki ki a Enoka: Titiro; a ka titiro atu ia, a ka kite i te Tama a te Tangata e whakaarahia ake ana i runga i te ripeka, i runga i te rite-nga a nga tangata;

56. A ka rongo ia i tetahi reo nui; me nga rangi kua araia; na, tangi ana nga mahinga katoa a te Atua; a ngunguru ana te whenua; a tuwhera ana nga kamaka; ara ana nga Hunga Tapu, a karaunatia ana ki

te ringa matau o te Tama a te Tangata ki nga karauna kororia;

57. A, me nga wairua katoa i roto i te whare herehere ka puta mai, a tu ana i te ringa matau o te Atua; a ko te toenga he mea rahui ki nga mekameka o te pouritanga, kia taea ra ano te whakawakanga i te ra nui.

58. A, ka tangi ano a Enoka, a ka karanga atu ano ki te Ariki, ka mea: Ahea okioki ai te whenua?

59. A ka kite a Enoka i te Tama a te Tangata e kake ake ana ki te Matua; a ka karanga atu ia ki te Ariki, ka mea: E kore ianei koe e hoki mai ano ki runga ki te whenua? A, i te mea ko te Atua koe, a e mohio ana ahau ki a koe, a kua oati koe ki a au, me te whakahau i a au, me inoi ahau i runga i te ingoa o tau Tama Kotahi; nau ahau i hanga, a kua homai ano ki a au kia whai wahi ki tou torona, a e hara i te mea naku ake, engari i ma roto i tou aroha noa; no reira ahau i inoi ai ki a koe me he mea e kore koe e hoki mai ano ki runga i te whenua.

60. A, ka mea atu te Ariki ki a Enoka: E ora ana ahau, ae ra hoki, tera au e haere atu i nga ra whakamutunga; i nga ra o te kino, o te rapu utu, ki te whakatutuki i te oati i meatia e ahau ki a koe mo te taha ki nga tamariki a Noa;

61. A tera e puta mai ai te ra e okioki ai te whenua, otira i mua ake o taua ra ka whakapouritia nga rangi, a ko tetahi arai o te pouritanga ka hipoki i te whenua; a ka ngaueue nga rangi, me te whenua ano hoki; a he nui nga whakapaweratanga i waenganui i nga tamariki a nga tangata, engari ko toku iwi, ka tohungia e ahau;

62. A ka tukua iho e ahau te tika i te rangi; a ka whakaputaina ake te pono e ahau i roto i te whenua, hei kai whakaatu mo taku Tama Kotahi; me tona aranga ake i te mate; ae ra, me te whakaarahanga ake ano hoki o nga tangata katoa; a ko te tika me te pono ka meinga e ahau hei tahi i te whenua ano he waipuke, hei kohikohi mai i aku i whiriwhiri ai i nga pito e wha o te whenua, ki te wahi e whakaritea ai e ahau, hei Pa Tapu, kia whitiki ai toku iwi i o ratou hope, me te tatari atu ki te wa o toku haerenga mai; no te mea ko reira toku tapenakara, tera e karangatia ko Hiona, he Hiruharama Hou.

63. Na ka mea te Ariki ki a Enoka: Ko reira koe me tou pa katoa tutaki ai ki a ratou ki reira, a ko reira tatou tango ai i a ratou ki to tatou uma; a ka kite ratou i a tatou, a ka hinga tatou ki runga i o ratou kaki, a ka hinga ratou ki runga i o tatou kaki, a ka kihi tatou tetahi ki tetahi;

64. A ko reira toku nohoanga, arā ko Hiona e puta mai ki waho o nga mea hanga katoa, kua hanga nei e ahau; a kotahi mano nga tau e okioki ai te whenua.

65. Nawai a, ka kite a Enoka i te ra o te taenga mai o te Tama a te Tangata, i nga ra whakamutunga, kia noho i runga i te whenua, i roto i te tika, mo nga tau kotahi mano;

66. Otira, i mua ake o te ra i kite ia i nga whakapawera nui i waenganui o te hunga kino; i kite ano hoki ia i te moana, e rarururu ana, a he ake nga ngakau o nga tangata, e titiro whakamua atu ana i runga i te wehi ki nga whakawakanga o te Atua Kaha Rawa, e puta mai ai ki runga i te hunga kino.

67. Na ka whakaaturia atu e te Ariki ki a Enoka nga mea katoa, ae ra, tae noa atu ki te mutunga o te ao; a ka kite ia i te ra o te hunga tika, te haora o to ratou hokonga me te whiwhinga ki te raneatanga o te koa;

68. A ko nga ra o Hiona i nga ra o Enoka, e toru rau e ono tekau ma rima nga tau.

69. A haereere tahi a Enoka ratou ko tona iwi katoa me te Atua, a noho ana ia i roto i a Hiona; nawai a, kua kore a Hiona, no te mea kua tangohia ake e te Atua ki tona ake uma; a puta ana i reira te korero, Kua rere a Hiona.

UPOKO 8.

1. A ko nga ra katoa o Enoka, e wha rau e toru tekau nga tau.

2. Nawai a, ko Metuhera, te tama a Enoka, kihai i tangohia, kia tutuki ai nga kawenata a te Ariki, i mea ai ia ki a Enoka, no te mea he pono, i kawenata ia ki a Enoka, he hua a Noa no tona hope.

3 Nawai a, ka poropiti a Metuhera ma roto i tona hope puta ake ai nga kingitanga katoa o te whenua (ma roto i a Noa), me te tango i te kororia ki a ia ano.

4. A i reira ka puta mai he mate kai ki runga i te

whenua, ka kanga ai e te Ariki te whenua ki te kanga kino, a he tokomaha te hunga o reira i mate.

5. Nawai a, ka ora a Metuhera kotahi rau e waru tekau ma whitu nga tau, ka whanau fana ko Rameka;

6. A i ora ai a Metuhera i muri i te whanautanga o Rameka, e whitu rau e waru tekau ma rua nga tau, a whanau ana he tamariki tane, he tamahine;

7. A hui katoa nga ra o Metuhera e iwa rau e ono tekau ma iwa nga tau, a ka mate.

8. A kotahi rau e waru tekau ma rua nga tau i ora ai a Rameka, ka whanau tana tama;

9. A karangatia ana tona ingoa ko Noa, mea ana: Ma tenei tama e whakamarie i a tatou i te taha ki a tatou mahi, nga mahinga a o tatou ringaringa, no te mea, no te oneone i kanga nei e te Ariki.

10. E rima rau e iwa tekau ma rima nga tau i ora ai a Rameka i muri i te whanautanga o Noa, ka whanau he tamariki tane, he tamahine;

11. A hui katoa nga ra i ora ai a Rameka, e whitu rau e whitu tekau ma whitu nga tau, a ka mate ia.

12. A e wha rau e rima tekau nga tau te pakeke o Noa, ka whanau a Iapeta, e wha tekau ma rua nga tau i muri, ka whanau a Hema i taua whaea ano o Iapeta. a i a ia e rima rau nga tau te pakeke, ka whanau a Hama.

13. Na, ka whakarongo a Noa ratou ko ana tama ki te Ariki, me te ngohengohe, a huaina ana ratou he tama na te Atua.

14. No ka timata enei tangata te tokomaha haere i runga i te mata o te whenua, a ka whanau he tamahine ma ratou, a i te kitenga o nga tama a te tangata i te ataahua o a ratou tamahine, a tango ana ratou i a ratou hei wahine, ki ta ratou i pai ai.

15. Na, ka mea te Ariki ki a Noa: Kua hoko nga tamahine a ou tama i a ratou ano; a nana, kei runga taku riri i nga tama a nga tangata, mo ratou kihai i whakarongo ki toku reo.

16. Nawai a, ka poropiti a Noa, ka whakaako i nga mea o te Atua, ano ko nga mea i te timatanga.

17. A ka mea atu te Ariki ki a Noa: E kore toku Wairua e tohe tonu ki te tangata, no te mea e mohio ana ia ka mate nga kikokiko katoa; ahakoa ka kotahi rau e rua tekau ona tau; a ki te kahore nga tangata e

ripeneta, ka tukua e ahau nga waipuke ki runga i a ratou.

18. A i aua ra he tangata roroa i runga i te whenua, a ka whai ratou ki te whakamate i a Noa, otira i a Noa te Ariki, me te kaha o te Ariki i runga i a ia.

19. Na, ka whakarite te Ariki i a Noa i runga i te ahua o tona ritenga, a ka whakahau ia i a ia kia haere atu ia ki te kauwhau i tona Rongo-pai ki nga tamariki a nga tangata, pera ano i te mea i hoatu ki a Enoka.

20. Nawai a, ka karanga a Noa i nga tamariki a nga tangata, me ripeneta ratou, heoi, kihai ratou i whakarongo ki ana kupu;

21. Heoi, i muri iho i to ratou rongonga ki a ia, ka haere mai ratou ki tona aroaro, ka mea: Nana, ko matou nga tama a te Atua; kihai ianei i tangohia nga tamahine a te tangata ma matou ano? A kahore ianei matou i te kai, i te inu, i te marena, me te hoatu kia marenatia, a whakawhanau tamariki ana a matou wahine ma matou, a he tangata kaha ratou, e rite ana ki nga tangata o mua, he tangata ingoa nui. Na kihai ratou i whakarongo ki nga kupu a Noa.

22. A ka kite te Atua i te kino o nga tangata kua tino nui rawa i runga i te whenua; a ko nga tangata katoa kua hapai ake i nga whakaaro teka i roto i o ratou ngakau, e whakahono tonu ana i te kino.

23. Nawai a, ka mau tonu te kauwhau a Noa ki te iwi, e mea ana: Whakarongo, kia whakaarotia aku kupu;

24. Whakapono, me ripeneta ki o koutou hara, a kia rumakina i runga i te ingoa o Ihu Karaiti, te Tama a te Atua, ae ra, pera i o tatou matua, a ko reira koutou whiwhi ai ki te Wairua Tapu, kia whakakitea ai nga mea katoa ki a koutou; a ki te kahore koutou e mea i tenei ka puta mai nga waipuke ki runga ki a koutou; otira, kihai ratou i whakarongo.

25. A i ripeneta a Noa, i mamae hoki tona ngakau mo te Ariki i hanga i te tangata ki runga i te whenua, i mamae ai tona ngakau.

26. A ka mea te Ariki: Ka whakangaromia e ahau te tangata kua hanga nei e ahau, i runga i te mata o te whenua, te tangata me nga kararehe, me nga mea ngokingoki katoa, me nga manu o te rangi; no te mea i ripeneta a Noa moku i hanga i a ratou, a no te mea

i hanga ratou e ahau; a kua karanga mai ia ki a au; no te mea i whai ratou kia whakamate i a ia.

27. A penei ka whai aroha noa a Noa i roto i nga kanohi o te Ariki; no te mea he tangata tika a Noa, he tangata hara kore i roto i tana whakatupuranga; i haere tahi ia me te Atua, i pera ano hoki ana tama tokotoru, a Hema, a Hama me Iapeta.

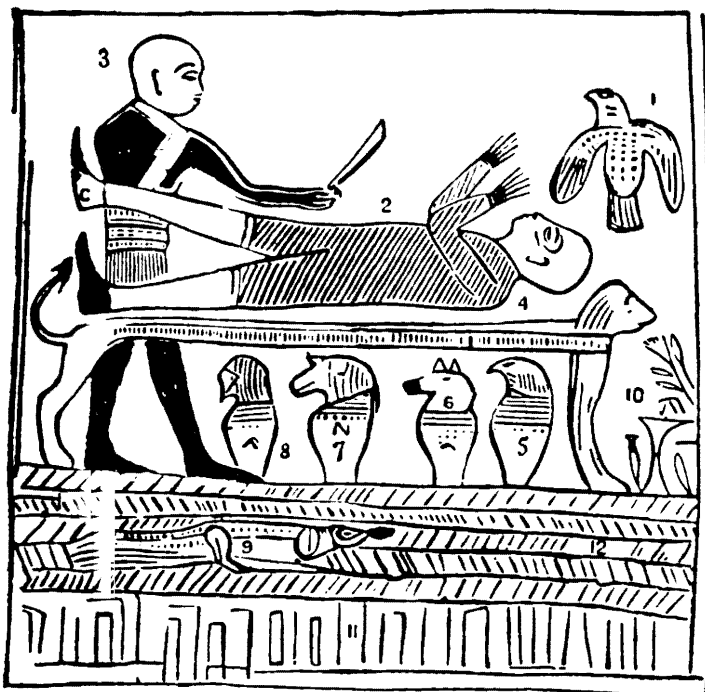
28. A kua pirau te whenua i te aroaro o te Atua, a ki tonu ana i te riri.

29. A ka titiro atu te Atua ki runga i te whenua, a nana, kua pirau, no te mea kua pirau nga kikokiko katoa i runga i te whenua.

30. A ka mea atu te Atua ki a Noa: Ko te whakamutunga o nga kikokiko katoa kua tae ake ki toku aroaro, no te mea kua ki te whenua i te riri, a nana, ka whakangaromia atu e ahau nga kikokiko katoa i runga i te whenua.

HE WHAKAAHUA NO TE PUKAPUKA A APERAHAMA.

No. 1.

KO TE WHAKAMARAMATANGA MO TE WHAKAAHUA I RUNGA NEI.

1. Ko te anahera o te Ariki. 2. Ko Aperahama kua herea ki runga i tetahi aata. 3. Ko te tohunga ko Erekena e mea ana ki te tapae ake i a Aperahama hei whakahere. 4. Te aata whakahere ma nga tohunga e tu ana i mua i nga atua o Erekena, o Ripana, o Mamakara, o Koraha me Parao. 5. Te atua whakapakoko o Erekena. 6. Te atua whakapakoko o Ripana. 7. Te atua whakapakoko o Mamakara. 8. Te atua whakapakoko o Koraha. 9. Te atua whakapakoko o Parao. 10. Ko Aperahama i Ihipa. 11. Te ahua o nga pou o te rangi e rite ana ki ta te whakaaro o nga Ihipiana. 12. Ko Raukianga, tona tikanga ko te takiwa, ara ko te kikorangi i runga ake i o tatou matenga; otira mo te taha ki tenei korero i mea nga Ihipiana ko tona tikanga ko Haumau, ara kia tiketike, ara ko nga rangi, e rite ana ki te kupu Hiperu, Haumaiima.

KO TE PUKAPUKA A APERAHAMA.

I WHAKAMAORITIA MAI I TE PUKAPUKA IHIPIANA,
E HOHEPA METE.

He whakamaoritanga no nga Tuhituhinga onamata, i taka nei ki roto i o matou ringaringa, no roto i nga ana tupapaku o Ihipa; ko nga tuhituhinga a Aperahama i a ia e noho ana i Ihipa, i huaina nei ko te Pukapuka a Aperahama, i tuhituhia e tona ake ringa, ki runga ki nga pukapuka Ihipiana.

UPOKO 1.

1. I roto i te whenua o nga Karari, i te kainga o toku papa, i kite ahau, a Aperahama e tika ana kia whiwhi ahau ki tetahi atu wahi hei nohoanga moku;

2. Na, i te mohiotanga tera ano he haringa nui, me te rangimarie, me te okiokinga moku, ka rapu ahau i nga manaakitanga o nga matua, me te tikanga e ahei ai ahau kia whakaritea hei hoatu ano i aua mea; i te mea ko ahau tonu e aru ana i te tika, me te hiahia ano hoki ko ahau tetahi hei whiwhi ki te matauranga nui, me tetahi ano hoki he nui ake te aru i te tika, a kia whiwhi ki te matauranga nui, a kia meinga he matua mo nga iwi maha, he piriniha mo te rangimarie, me te hiahia ano kia whiwhi ki nga tohutohu, me te pupuri i nga whakahaunga a te Atua, no reira i meinga ai ahau hei kai whakakapi tika, hei Tohunga Nui, e pupuri ana i te mana o nga matua.

3. He mea tuku mai tera ki a au i nga matua, i heke mai i nga matua, no te timatanga o nga wa, ae, no te timatanga ra ano, i mua atu o te hanganga o te whenua tae mai ki naiane, ae ra, te mana o te matamua, i runga i te tangata tuatahi, ko ia nei a Arama, to tatou matua tuatahi, ma roto mai i nga matua tae iho ki a au.

4. A i rapu ahau i toku ake whakaritenga ki te Tohungatanga, e rite ana ki ta te Atua whakaritenga i nga matua mo te taha ki o ratou uri.

5. I te mea kua tahuri ke atu oku matua i te tika, i nga whakahaunga tapu ano hoki, i homai ai e te Ariki, e to ratou Atua ki a ratou, me te koropiko atu ki nga atua o te iwi karakia whakapakoko, no reira ratou i kore rawa ai i whakarongo ki toku reo;

6. No te mea kua anga ke o ratou ngakau ki te mahi kino, a kua whakatahuritia atu ki te atua o Erekana, te atua o Ripana, me te atua o Mamakara, me te atua o Koraha, me te atua o Parao, te kingi o Ihipa;

7. No reira i anga atu ai o ratou ngakau ki te whakahere a nga iwi karakia whakapakoko, tapae atu ana i a ratou tamariki ki o ratou whakapakoko reo kore, no ka kore e whakarongo ki toku reo, engari ka rapu ki te whakamate i a au, he mea ma nga ringaringa o te tohunga o Erekana. Ko te tohunga o Erekanana, ko ia ano hoki te tohunga o Parao.

8. A i tenei wa ko te ritenga a te tohunga o Parao, te kingi o Ihipa, hei tapae atu ki runga i te aata, i hanga nei e ratou i te whenua o Karari, hei patunga tapu ki enei atua rereke, i nga tane, i nga wahine me nga tamariki.

9. Nawai a, ka mahia e te tohunga he whakahere ki te atua o Parao, ki te atua ano hoki o Hakarire, i runga i te ritenga a nga Ihipiana. Na ko te atua o Hakarire ko te ra.

10. Tera ano hoki te whakahere-whakapai i tapaea ai he tamaiti e te tohunga o Parao, ki runga ki te aata e tu ana i te taha o te puke, i huaina nei ko te Puke o Potiwhara, i te timatanga o te mania o Orihema.

11. Na, i tetahi wa, na tenei fohunga ano i tapae atu e toru nga wahine puhi ki runga ki te aata, he tamahine ratou no Onita, he uri rangatira i heke tika mai i nga hope o Hama. I tapaea atu enei wahine puhi hei whakahere, he mea na to ratou poke-kore; no

te mea kahore ratou i koropiko ki nga atua rakau, ko-hatu ranei, no reira ratou i patua i runga i tenei aata, a i meatia i runga i te ritenga o nga Ihipiana.

12. Nawai a, ka tutu mai nga tohunga ki a au, he mea kia whakamatea ano hoki ahau, kia pera i ta ratou meatanga ki aua wahine puhi i runga i te aata; a kia whai matauranga ai koutou ki tenei aata, me whakaatu e ahau ki a koutou te whakaahua i te tima-tanga o tenei tuhituhinga.

13. I hangaia tera kia rite ki te hanga o te peti, pera i o nga Karari, e tu ana i mua o nga atua o Ere kana, o Ripana, o Mamakara, o Koraha, me tetahi atua e rite ana ki to Parao kingi o Ihipa.

14. A kia mohio ai koutou ki tenei atua, kua hoatu e ahau te ahua o ratou i roto i nga whakaahua i te tima-tanga, a e rite ana te whakaahua, ki te mea e kara-ngatia ana e nga Karari, ko Rariino, tona tikanga ko ngo tohu onamata mo te tuhituhi.

15. A i a ratou e hapai ake ana i o ratou ringaringa ki runga i a au, kia tapae ai ratou i a au, me te tango ano i toku ora, nana, ka ara ake toku reo ki toku Ariki, ki toku Atua, a ka aro mai te Ariki me te whakarongo, me tana whakaki i a au ki tetahi kitenga o te Kaha Rawa, a ko te anahera o tona aroaro tu ana i toku laha; hohoro tonu te wewete i oku hereherenga;

16. A ka puaki mai tona reo ki a au; E Aperahama, e Aperahama, nana ko Ihowa toku ingoa; kua rongo ahau i a koe; a kua heke mai ki te whakaputa i a koe, me te tango atu i a koe i te whare o tou matua, i ou hoa katoa hoki, ki roto ki tetahi whenua tauhou. ka-hore nei ano koe i mohio noa.

17. Ko te take o tenei, no te mea kua tahuri ke atu o ratou ngakau i a au, ki te koropiko ki te atua o Ere kana, ki te atua o Ripana, ki te atua o Mamakara, ki te atua o Koraha, me te atua o Parao, kingi o Ihipa; no reira ahau i haere ai ki raro nei ki te toro i a ratou, me te whakangaro i a ia kua ara ake tona ringa ki a koe, e Aperahama, e taku tama, hei whakamate i a koe.

18. Nana, ka arahina koe e ahau, ma toku ake ringa, a ka tango ahau i a koe, kia meatia toku ingoa ki runga i a koe, ae ra, te Tohungatanga o tou papa, a kei runga i a koe toku kaha.

19. He pera ano i te mea i a Noa, a ka pera hoki ki a koe; a ma roto i ou mahi e mohiotia ai toku ingoa i

runga i te whenua mo ake tonu atu, no te mea, ko ahau tou Atua.

20. Nana, ko te Puke o Potiwhara i roto i te whenua o Uru o nga Karari. A i pakaru iho i te Atua te aata o Erekana, o nga atua o te whenua, a whakangaromia iho aua mea, me te patu i te tohunga kia mate ia; a he nui ano te uhunga i roto i Karari, i roto ano hoki i nga tangata nunui o Parao, a ko te tikanga o Parao, he kingi no roto i nga momo kingi.

21. Na, ko tenei kingi o Ihipa he uri whakaheke mai no nga hope o Hama, a kei roto i a ia nga toto o nga Kanaana, he uri tupu.

22. No roto i tenei tatai i puta ai nga Ihipiana katoa, a penei i tohungia ai nga toto o nga Kanaana i roto i te whenua.

23. Ko te whenua o Ihipa he mea kite i te tuatahi e tetahi wahine, he tamahine ia na Hama, he tamahine na Ihipata, i roto i te reo Karari ko Ihipa, tona whakamaoritanga ko te mea kua rahuitia.

24. I te wa i kitea ai tenei whenua e tenei wahine, i raro tera i te wai, a i muri iho ka whakanohoia e ia ana tama ki reira; no reira i puta mai i a Hama taua iwi i mau ai te kanga i runga i te whenua.

25. A ko te kawanatanga tuatahi o Ihipa, na Parao i whakatu, na te tama matamua o Ihipata, te tamahine a Hama, he mea whakarite ki te ahua o te kawana-tanga o Hama, i te matua ki te tama.

26. I te mea he tangata tika a Parao i whakatu nei i tona kingitanga, me te whakarite whakawa i tona iwi, i runga i te matauranga me te pono i ona ra katoa, me te rapu i runga i te ngakau iti kia rite te whakahaere ki ta nga matua i nga whakatupuranga tuatahi, i nga ra i kingi tuatahi ai i runga i ta nga matua whakahaere, pera i te kingitanga o Arama, me to Noa ano ki tona papa, nana nei ia i manaaki ki nga manaakitanga o te whenua, ki nga manaakitanga o te matauranga, heoi kanga iho ia mo te taha ki te Tohungatanga.

27. Na te whakapapa o Parao i kore ai ia e tika kia whiwhi ki te Tohungatanga, he ahakoa ra i mea nga Parao kei a ratou te Tohungatanga o Noa, ma roto mai i a Hama, no reira toku papa i arahina ketia ai e a ratou karakia whakapakoko;

28. Otira, a muri ake nei ka timata ahau te whakataki i nga whakapapa, me hoki whakamuri atu i a au ki te timatanga ra ano o te hanganga, no te mea kua taka ki roto i oku ringaringa nga tuhituhinga, a kei a au e pupuri ana i tenei wa.

29. A i muri iho i te meatanga i te tohunga o Ere-kana kia mate, ka tutuki ai nga mea i korerotia mai ai ki a au mo te taha ki te whenua o Karari, tera e pa he mate kai ki runga ki te whenua.

30. No reira i pa ai te mate kai puta noa i te whenua o Karari, na ka pa te hinapouri ki toku papa he mea na te mate kai, a ka ripeneta ia mo te kino i meatia e ia ki a au, ara, kia whakamatea au.

31. Otira ko nga tuhituhinga a nga matua, ae ra, a nga tupuna mo te whakahekenga iho o te Tohungatanga, i tohungia ai e te Ariki, e toku Atua i roto i oku ake ringaringa; no reira te matauranga o te timatanga o te hanganga, o nga ao me nga whetu, i whakamohiotia ki nga matua, he mea pupuri naku taea noatia tenei ra; a ka mea ahau ki te tuhituhi i etahi o enei mea ki runga i enei pukapuka, hei painga mo oku uri tera e puta mai i muri i a au.

UPOKO 2.

1. Na, ka meinga e te Ariki, te Atua, te mate kai kia tino kaha i roto i te whenua o Uru, a na tera i mate ai a Harana, toku teina; engari a Teraha toku papa, e ora ana ano i roto i te whenua o Uru o nga Karari,

2. Nawai a, ka tango ahau, a Aperahama i a Harai hei wahine, a ka tango a Nehoro, toku teina i a Mireka hei wahine, a ko raua nga tamahine a Harana.

3. Na, kua mea mai te Ariki ki a au: E Aperahama, haere atu koe i tou whenua, i tou iwi, i te whare o tou papa, ki te whenua e whakaaturia e ahau ki a koe.

4. No reira i mahue i a au te whenua o Uru o nga Karari, kia haere atu ki te whenua o Kanaana, a ka mau ahau ki a Rota, ki te tama a toku teina, me tana wahine, me Harai taku wahine; a i aru ano hoki toku papa i muri i a au, ki te whenua i karangatia e matou ko Harana.

5. A ka iti iho te hemo kai; a ka noho toku papa i Harana, a tuturu ana ki reira, i te nui hoki o nga kahui i Harana; a ka tahuri ano toku papa ki tana mahi karakia whakapakoko, no reira ia i noho tonu ai i Hsrana.

6. Engari, ko ahau, ko Aperahama me Rota, te tama a toku teina, i inoi ake ki te Ariki, a ka puta mai te Ariki ki a au, ka mea ki a au: E ara, mauria a Rota i a koe; no te mea kua whakaaro ahau ki te tango atu i a koe ki waho o Harana, me te whakarite i a koe hei minita, hei kawe atu i toku ingoa ki roto i tetahi whenua tauhou e hoatu e ahau ki ou uri i muri i a koe, he whenua tupu mo ake tonu atu, ina ka whakarongo mai ratou ki toku reo.

7. No te mea, ko ahau te Ariki, tou Atua, e noho ana ahau i te rangi; ko te whenua toku turanga waewae; e totoro atu ana ahau i toku ringa i runga i te moana, a ngohengohe ana ki toku reo; a ka meinga e ahau te hau me te ahi hei hariata moku; a mea atu ana ahau ki nga maunga—Neke atu—a nana, ka kahakina tonutia atu ratou e nga awhiowhio,

8. Ko Ihowa toku ingoa, a e mohio ana ahau te mutunga mai o te timatanga; no reira ka mau tonu toku ringa i runga i a koe.

9. A ka meinga koe e ahau hei iwi nui, a ka manaakitia koe e ahau i runga noa atu i te mehua, a ka meinga tou ingoa kia nui i waenganui i nga iwi katoa, a ko koe he manaakitanga mo ou uri i muri i a koe, kia mauria atu e ratou ki roto i o ratou ringaringa tenei mahi minita, me tenei Tohungatanga ki nga iwi katoa;

10. A ka manaaki ahau i a ratou ma roto i tou ingoa; no te mea ko nga mea o ratou e whiwhi ki tenei Rongo-pai, e karangatia ki tou ingoa, a ka meinga ratou hei uri mou, a ka ara ake ratou, ka whakanui i a koe, ano ko to ratou matua.

11. A ka manaaki ahau i a ratou, e manaaki ana i a koe; a ka kanga i a ratou e kanga ana i a koe; a ma roto i a koe (ara i tou Tohungatanga) i roto hoki i ou uri, (ara i tou Tohungatanga) no te mea ka hoatu e ahau ki a koe he kupu whakaari, ka mau tonu tenei tikanga i roto i a koe, i roto hoki i ou uri i muri i a koe, (ara nga uri tuturu) ka manaakitia ai nga hapu katoa o te whenua, ae ra, ki nga manaakitanga o te

Rongo-pai, ko era nei nga manaakitanga o te whaka-oranga me te oranga-tonutanga.

12. Na i muri iho i ta te Ariki korerotanga mai ki a au, me te ngaronga atu o tona mata i a au, ka mea ahau i roto i toku ngakau: I rapu marire to pononga i a koe; na kua kitca koe e ahau;

13. I tonoa mai e koe tau anahera hei whakaputa i a au i nga atua o Erekena, a he mahi pai maku ko te whakarongo ki tou reo, mo reira tukua tau pononga kia ara ake, kia haere atu i runga i te rangimarie.

14. No reira ahau, a Aperahama me Rota hoki i haere ai, rite tonu ki ta te Ariki i mea ai ki a au; na ko ahau, ko Aperahama, kua ono tekau ma rua nga tau, te pakeke, i te wa i puta atu ai ahau i Harana.

15. I maua ano hoki e ahau a Harai, taku i tango ai hei wahine i a au i Uru i Karari, me Rota, te tama a toku teina, me a matou mea katoa i whakawhaitiria e malou, me nga wairua i riro mai i a matou i Harana, a haere mai ana ma te aronga atu ki te whenua o Kanaana, a noho teneti ana i a malou e haere atu ana;

16. No reira, ko te mau tonu to matou uhi, me to matou kamaka, me to matou whakaoranga, i a matou e haere mai ana i Harana, ma te aronga atu ki Herehona, kia haere mai ki te whenua o Kanaana.

17. Na, ka hanga e ahau, e Aperahama, he aata i te whenua o Herehona, a hoatu ana he whakahere ki te Ariki, me te inoi kia whakatahuritia atu te hemo kai i te whare o toku papa, kia kore ai ratou e ngaro.

18. Na, ka pahemo mai matou i Herehona, ma roto i te whenua ki te wahi o Hekeme; i roto tera i nga mania o More, a kua tae ke matou ki nga rohe o te whenua o nga Kanaana, a i tapaea atu e ahau he whakahere i roto i nga mania o More, a ka karanga marie atu ki te Ariki, no te mea kua tae matou ki roto i te whenua o tenei iwi karakia whakapakoko.

19. A puta mai ana te Ariki ki a au hei whakautu i aku inoi, a ka mea mai ki a au: Ka hoatu e ahau tenei whenua ki ou uri.

20. A ka whakatika ake e ahau, a Aperahama, i te wahi i hanga ai e ahau te aata ki te Ariki, a ka neke atu i reira ki tetahi maunga i te taha rawhiti o Peteere, a whakaturia ana e ahau toku teneti i reira, a ko Peteere ki te taha hauauru, ko Hai ki te taha ra-

whiti; a i hanga e ahau tetahi aata ano ki te Ariki, me te karanga ano ki runga i te ingoa o te Ariki.

21. Na, ka haere ano ahau, a Aperahama, e haere atu ana whaka-te-tonga; a e mau tonu ana te mate kai i runga i te whenua; na ka whakaaro ahau a Aperahama kia haere ki raro ki Ihipa, hei noho ki reira, no te mea kua kino rawa te mate kai.

22. Nawai a, i a au e whakatata ana te uru atu ki Ihipa, ka mea mai te Ariki ki a au: Nana, he wahine ataahua a Harai, tau wahine, ki te titiro atu;

23. No reira, ina kite nga Ihipiana i a ia tera ratou e mea—He wahine tenei mana; a ka patu ratou i a koe, engari ka whakarauorangia ia e ratou; no reira kia penei tau e mea ai;

24. Me ki atu ia ki nga Ihipiana, he tuahine ia no'u, a ka ora ai koe.

25. Nawai a, ka korero atu ahau, a Aperahama, ki a Harai, ki taku wahine i nga mea katoa i korero ai te Ariki ki a au—No reira taku inoi ki a koe mea atu ki a ratou, he tuahine koe noku, kia whai painga ahau mo te taha ki a koe, na konei ahau e ora ai, mou te take.

UPOKO 3.

1. Na, i a au, i a Aperahama te Urimi me te Tumime, i homai ai ki a au e te Ariki, e te Atua, i te whenua o Uru o nga Karari;

2. A ka kite ahau i nga whetu, he mea nunui rawa, a kotahi o era e tata atu ana ki te torona o te Atua; a he tini nga mea nunui e tata atu ana ki reira;

3. Na, ka mea mai te Ariki ki a au: Ko enei nga kai whakahaere; a ko te ingoa o te mea nui rawa, ko Korapa, no te mea e tata ana mai ki a au, no te mea ko ahau te Ariki, tou Atua; naku tenei i whakarite hei kai-whakahaere mo era atu katoa, no roto ano i taua ritenga, pera me tena e tu na koe i runga.

4. A ka mea mai te Ariki ki a au, ma roto i te Urimi me te Tumime, ko Korapa e rite ana ki te tauira a te Ariki, ki ona taima, ki ona wa i to reira taka-hurihuri; ara, kotahi takahurihuritanga kotahi ra ki te Ariki. i runga i tana ritenga tatau, a kotahi mano tau e rite ana ki te taima i whakaritea mo te whenua e tu na

koe i runga. Koia nei ta te Ariki tatau i te taima, e rite ana ki te tatau taima o Korapa.

5. Na, ka mea mai te Ariki ki a au: Ko te ao iti na te marama, iti iho i tera e tohutohu ana i te awatea, ae ra, ko te po, kei runga ake, ara nui noa ake i tena e tu na koe i runga, i runga i te ahua o te tatau, no te mea e ata haere ana tera; e tika ana tenei no te mea e tu ana tera i runga ake i te whenua, i tena e tu na koe i runga, no reira i kore ai tona tatau taima e rite te nui ki nga ra, ki nga marama me nga tau.

6. A ka mea te Ariki ki a au: Na e Aperahama, ko enei tikanga e rua he tika, nana, e kite ana ou kanohi i tera; e hoatu ana hoki ki a koe te mohiotanga ki nga taima o te tatau, me te taima kua whakaritea, ae ra, te taima kua whakaritea mo te whenua e tu na koe i runga, me te taima kua whakaritea mo te marama nui, kua meinga hei tohutohu mo te awatea, me te taima kua whakaritea mo te marama tuaiti kua meinga hei tohutohu i te po.

7. Na, ko te taima kua whakaritea mo te marama tuaiti, roa atu i te taima o tona tatau i te tatau o te taima o te whenua e tu na koe i runga.

8. A ko te wahi o enei e rua, tera ano tetahi atu kei runga atu i era, ara tera ano tetahi atu ao, e roa atu ana tona tatau i te taima;

9. A pera ano te tatau o nga taima o tetahi ao i runga ake o tetahi, a tata noa ki a Korapa, ko taua Korapa e rite ana ki ta te Atua tatau i nga taima; ko Korapa e tata atu ana ki te torona o te Atua, hei whakahaere i nga ao no taua ritenga ano o tena e tu na koe i runga.

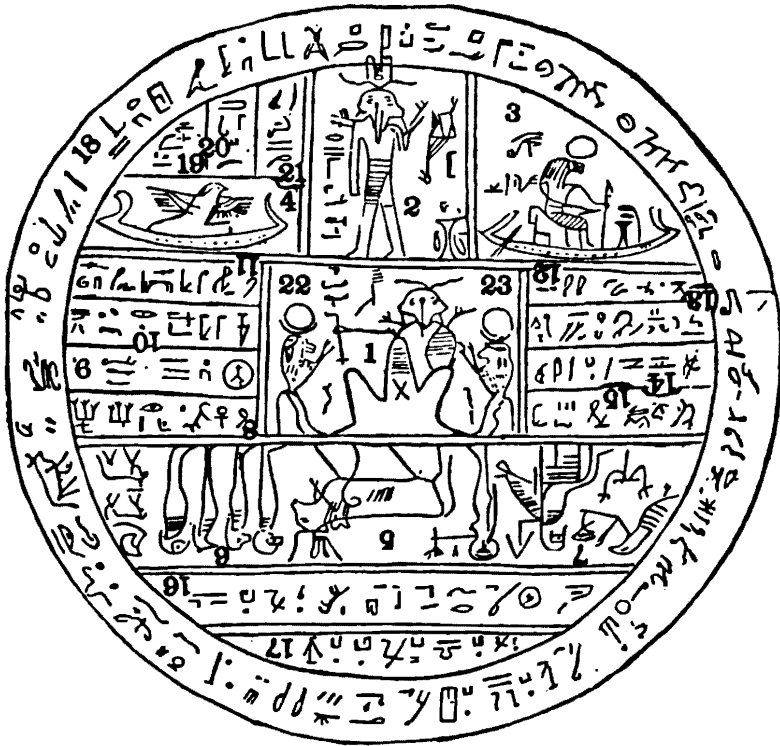
10. A e hoatu ana ki a koe kia mohio ai koe ki nga taima kua whakaritea mo nga whetu katoa kua meinga hei homai i te marama a tae noa atu ki te torona o te Atua.

11. Na konei, ko ahau, ko Aperahama i korero ki te Ariki, he kanohi, he kanohi, ano he tangata e korero ana tetahi ki tetahi; a i korerotia mai e ia ki a au nga mahinga o ona ringaringa;

12. Na, ka mea mai a ia ki a au: E taku tama, e taku tama (me te totoro tona ringa), nana, ka whakaaturia e ahau ki a koe enei mea. A ka whakapa mai tona ringa ki oku kanohi, a ka kite ahau i nga mea kua hanga nei e ona ringaringa, he maha rawa; a ka tini

HE WHAKAAHUA NO TE PUKAPUKA A
APERAHAMA.

No. 2.

KO TE WHAKAMARAMATANGA MO TE WHAKAAHUA I
RUNGA NEI.

1. Ko Korapa, tona tikanga ko te mea tuatahi i hanga, ko te mea e patata ana ki te Tikitiki-o-rangi, ara ki te nohoanga a te Atua. Ko te matamua i roto i te whakahaere, te whakamutunga ki ta te tatau taima. Te tatau taima e rite ana ki to te Tikitiki-o-rangi (celestial). Ko te ra kotahi i roto i a Korapa e rite ana ki te kotahi mano tau i runga i te whenua e karangatia nei e nga Ihipiana ko Hahohe.

2. Ko tenei e tu ana kei te taha o Korapa, a e karangatia ana e nga Ihipiana ko Oripihi, koia ano tetahi ao whakahaere, a e tata ana ki te Tikitiki-o-rangi, ara te wahi e noho nei te Atua; kei tera ano te kii o te mana mo runga i etahi atu ao; e rite ana ki ta te Atua i whakakite ai ki a Aperahama i a ia e patu whakahere ana i runga i te aata i hangaa nei e ia ki te Ariki.

3. He whakaahua tenei mo te Atua, e noho ana i runga i Tona torona, e kakahuria ana ki te kaha me te mana; kei runga ano i tona matenga he karauna o te marama mau tonu; kei reira ano nga Kupu-Kii o te Tohungatanga Tapu i whakakitea ki a Arama i roto i te Kaari o Erene, ki a Heta ano hoki, ki a Noa, ki a Merekihereke, ki a Aperahama, me te katoa atu ano i whakakitea ai te Tohungatanga ki a ratou.

4. He whakaritenga tenei ki te kupu Hiperu Raukianga, tona tikanga nei ko te takiwa, ara te kiko o nga rangi; e rite ana ano ki te whika o nga Ihipiana kotahi mano; he whakaritenga ano ki te tatau taima o Oripihi, e rite tonu ana ki te takahurihuri o Korapa me te reira tatau taima.

5. Ko tenei e karangatia ana i roto i te reo Ihipiana ko Enihiko-ana-taha; ko tenei ano he ao whakahaere, a e kii ana e nga Ihipiana ko te Ra, a he mea tango mai tona matamua i Korapa ma roto i Kaewhanaraha, koia nei te Kii nui, ara, ki tetahi aro-unga o te kupu, ko te mana whakahaere, e whakahaere nei i nga ao tekau ma rima ara nga whetu, me Whorihī ano hoki, ara te Marama, te Whenua me te Ra i roto i nga takahurihuri-a-tau. Ko te kaha o tenei ao e ma roto mai ana i Kir whohihe, ara i Hako-kaupīma, nga whetu, e whakaritea ana ki nga whika 22 me 23 a e whiwhi ana i tona marama he mea na nga takahurihuri o Korapa.

6. He whakaritenga tenei ki te ao i roto i ona topito e wha.

7. He whakaritenga tenei ki te Atua e noho ana i runga i Tona torona, e whakakitea ana ma roto i nga rangi nga Kupu-Kii o te Tohungatanga, me te tohu o te Wairua Tapu ki a Aperahama i roto i te ahua o te kukupa.

8. Ko tenei he tuhituhianga e kore nei e tika kia whakakitea atu ki te ao, engari kel roto anake i te Temepara Tapu o te Atua.

9. Kahore e tika ana kia whakakitea tenei i roto i enei wa.

10. Me tenei ano.

11. Me tenei ano hoki. Me he mea e taea ana e te ao kia mohio ki enei whika, e pai ana. Amine.

Ko nga whika 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 me 20 ka whakakitea a te wa e rite ai ki te Ariki.

Ko te whakamaoritanga i runga ake nei he mea hoatu kia rite anake ki te kaha kua homai ki a matou i tenei wa.

haere i mua i oku kanohi, kōre ake i ahei ahau te kite i tona mutunga.

13. Na ka mea mai ia ki a au: Ko Hineha tenei, ko te ra. A ka mea ia ki a au: Ko Kokopa he whetu. A ka mea ia ki a au: Ko Oria he marama. A ka mea ano ia ki a au: Ko Kokaupima, tona tikanga ko nga whetu, ara ko nga whakamarama nunui katoa, i roto i te kikorangi.

14. A he po te wa i korero mai ai te Ariki ki a au i enei kupu: Ka meinga koe e ahau kia tini, me ou uri hoki i muri i a koe, kia rite ki enei; a me he mea e faea ana e koe te tatau te maha o nga onepu, koia ra te tini o ou uri.

15. Na, ka mea mai te Ariki ki a au: E Aperahama, ka whakaaturia e ahau enei mea ki a koe i mua atu o tou haerenga ki Ihipa, kia ahei ai ia koe te korero i enei kupu.

16. Me he mea, tera etahi mea e rua, a kei runga atu ano tetahi i era, a tera ano he mea nui kei runga atu i era; no reira ko Korapa te mea nui rawa o era atu Kokaupima kua kitea na e koe, no te mea koia ra te mea tata mai ki a au.

17. Na, me he mea, e rua nga mea, kotahi kei runga atu i tetahi, a ko te marama kei runga atu i te whenua, no reira tera ano tetahi ao, whetu ranei e tu ana i runga atu i tera; a kahore he mea e whakaarohia ana e te Ariki e tou Atua, i roto i tona ngakau e kōre e meatia e ia.

18. He ahakoa ra i hanga e ia te whetu nui; he pera hoki, me he mea e rua nga wairua a ko tetahi e nui atu ana tona matauranga i to tetahi, otira ko enei wairua e rua, ahakoa e nui atu ana te matauranga o tetahi i tetahi, kahore he timatanga; i te ora raua i mua, kahore o raua mutunga, ka ora a muri no te mea he mutunga-kore raua.

19. A ka mea mai te Ariki ki a au :E tika ana enei mea e rua, ara, e rua nga wairua, ko tetahi nui ake te matauranga i tetahi; tera ano tetahi nui atu te matauranga i a raua; ko ahau te Ariki, tou Atua, nuku atu toku matauranga i o era atu katoa.

20. Na te Ariki, na tou Atua i tonono tana anahera ki te whakaputa i a koe ki waho i nga ringaringa o te tohunga o Erekana.

21. A e noho ana ahau i waenganui i a ratou; no reira ahau i haere iho ai ki a koe ki te whakapuaki i enei mahi kua mahia nei e oku ringaringa, a nui atu toku matauranga i o era atu katoa, no te mea ko ahau te kai whakahaere o nga rangi i runga, me te whenua i raro, me te matauranga katoa, me te whai-whakaaro, i runga i nga mea katoa kua kitea na e ou kanohi i te timatanga; i haere iho ahau i te timatanga i waenganui i nga mea whai-whakaaro kua kitea na e koe.

22. Na, kua whakaaturia mai e te Ariki ki a au ki a Aperahama, nga mea whai-whakaaro i hanga nei i mua atu o te ao; a i roto i enei he maha nga mea nui, papai hoki.

23. Na, ka kite te Ariki i enei wairua e pai ana ratou, a ka tu ake ia i waenganui i a ratou, a ka mea ia: Ko enei ka meinga e ahau hei rangatira maku; no te mea i tu ia i waenganui i ena wairua, a kite ana ia, e pai ana ratou; a ka mea mai ia ki a au: E Aperahama, ko koe tetahi o ratou; i whiriwhiria koe i mua o tou whanautanga.

24. A tu ana tetahi i waenganui i a ratou, e rite ana ki te Atua, a ka mea atu ia ki te hunga i a ia ra: Me heke tatou ki raro, no te mea he takiwa watea kei reira, me mau e tatou enei taputapu, a kia hanga he whenua e tatou kia noho enei ki runga;

25. A me whakamatau e tatou ratou, kia kitea ai me he mea ka mea ratou i nga mea katoa i whakahau ai te Ariki to ratou Atua i a ratou;

26. A ko ratou e pupuri ana i o ratou ahua tuatahi ka whakanekehia ake; a ko ratou kahore i pupuri i to ratou ahua tuatahi e kore e whai kororia i roto i taua kingitanga ano i era e mau nei i to ratou ahua tuatahi; a ko ratou e pupuri ana i to ratou ahua tuarua, ka tapiritia atu te kororia ki runga i o ratou matenga mo ake, ake tonu atu.

27. Na, ka mea te Ariki: Ko wai hei tononga maku? A ka whakahokia atu e tetahi e rite ana ki te Tama a te Tangata: Tenei ahau, ngarea ahau. A ka whakahokia e tetahi atu, a ka mea: Tenei ahau, ngarea ahau. A ka mea te Ariki: Ka unga e ahau ko te tuatahi.

28. A, ka riri te tuarua, ka kore i pupuri tona ahua tuatahi; a i taua ra he tokomaha i aru i a ia.

UPOKO 4.

1. Na, ka mea te Ariki: Tena tatou ka heke ki raro. A heke iho ana ratou i te timatanga, a ko ratou, ara nga Atua, ka hanga, ka whakaahua i nga rangi me te whenua.

2. Na, ko te whenua, i muri iho i tona whakaahua-tanga, kahore he mea, he titohea hoki no te mea kahore ano he mea i whakaahuatia, ko te whenua anake; a mau ana te pouritanga i runga i te mata o te hohonu, a ko te Wairua o nga Atua e whakapaho ana i runga i te kare o nga wai.

3. Na, ka mea ratou, (nga Atua): Kia marama; a ka marama.

4. A ka kite ratou (nga Atua) i te marama, no te mea, he kanapa; a ka wehewehe ratou i te marama, ara, meatia ana kia wehe i te pouritanga.

5. Na, huaina ana e nga Atua te marama he Awatea, a ko te pouritanga i hua e ratou he Po. Nawai a, mai i te ahiahi taea noatia te ata i huaina e ratou he po; a mai i te ata ki te ahiahi, i huaina e ratou he awatea; a koia nei te tuatahi, ara te timatanga o tera i karangatia e ratou he awatea, he po.

6. A, ka mea ano nga Atua: Meinga kia whai takiwa i waenganui i nga wai, hei wehe mai i nga wai i nga wai.

7. Na ka whakaritea e nga Atua te takiwa, kia wehea nga wai i raro o te takiwa i nga wai i runga atu o te takiwa; a ka oti, rite tonu ki ta ratou i mea ai,

8. A, huaina ana e nga Atua te takiwa, he Rangi. Nawai a, mai o te ahiahi ki te ata i karangatia e ratou he po; nawai a, mai o te ata ki te ahiahi i huaina e ratou he awatea; a ko te tuarua tenei o ta ratou hua-nga he po, he awatea.

9. A, ka whakahau ano nga Atua, ka mea: Meinga nga wai i raro o te rangi kia huihui ki te wahi kotahi, kia puta ake ai te whenua maroke; a ka oti rite tonu ki ta ratou i whakahau ai;

10. A, ka karangatia e nga Atua, te whenua maroke He whenua; a ko te huihuinga o nga wai, i karangatia e ratou ko nga wai maha; a ka kite nga Atua e rangona ana ratou.

11. A, ka mea nga Atua: Tena tatou e whakarite i te whenua hei whakaputa ake i te tarufaru; me nga mahuri whai kakano; me nga rakau hua e whai hua ana,

e rite ana ki a ia, ko ona purapura kei roto i a ia e whakaputa ake ana i tona ake ahua ki runga i te whenua, a ka oti, rite tonu ki ta ratou i whakahau ai.

12. A ka hanga e nga Atua te whenua hei whakaputa ake i te tarutaru i roto ano i ona purapura, me te mahuri hei whakaputa ake i nga mahuri i roto i ona ake purapura, e whai purapura nei e rite ana ki a ia; a kia whakaputaina ake e te whenua nga rakau i roto ano i ona purapura, e whai hua ana, e ahei ana ano ona purapura ki te whakaputa ake kia rite anake ki a ia ake, i runga i tona ahua; a ka kite nga Atua e rangona ana ratou.

13. Nawai a, ka tatauria e ratou nga ra; mai o te ahiahi ki te ata i huaina e ratou he po; nawai a, mai o te ata ki te ahiahi i huaina e ratou he awatea; a ko te tuatoru tenei.

14. A ka hangaia e nga Atua nga marama i roto i te takiwa o te rangi, a meinga ana era hei wehe i te awatea i te po; a hangaia ana ratou hei tohu, hei wa, hei ra, hei tau;

15. A, hangaia ana e ratou hei marama i roto i te takiwa o te rangi, hei whakamarama i te whenua, a ka oti.

16. A hanga ana e nga Atua nga maramatanga e rua, ko te mea nui hei tohutohu i te awatea, ko te marama tuaiti hei tohutohu i te po; i te taha o te marama tuaiti i whakaritea e ratou nga whetu;

17. A whakanohoa ana era e nga Atua i roto i te takiwa o nga rangi, hei whakamarama i runga i te whenua, hei tohutohu i te awatea, i te po, a kia wehe ai te marama i te pouritanga.

18. A ka titiro atu nga Atua ki aua mea i whakahau e ratou, a ngohengohe ra ano ratou.

19. Nawai a, mai o te ahiahi ki te ata, koia ra te po; a nawai a, mai o te ata ki te ahiahi, koia ra te awatea; a koia ra te tuawha.

20. A, ka mea nga Atua: Tena tatou ka mea i nga wai kia whakaputaina ake tona tini o nga mea ngokingoki whai ora; me nga manu, kia rere i runga ake o te whenua, i roto i te takiwa o te rangi.

21. Na, ka whakarite nga Atua i nga wai kia ahei ai te whakaputa mai i nga tohora nunui, me nga mea ora katoa e korikori ana, kia whakaputaina mai e nga wai kia rite ki a ratou ano; me nga manu whai

parirau i o ratou ake ahua. A ka kite nga Atua e ngohengohe ana ratou, me ta ratou tauira e pai ana.

22. A, ka mea nga Atua: Ka manaaki tatou i a ratou, me te mea ano i a ratou kia tini, kia hua, me te whakaki ano i nga wai i roto i nga moana, ara nga wai nunui; me te mea ano i nga manu kia tini ki runga i te whenua.

23. Nawai a, mai o te ahiahi ki te ata i huaina e ratou he po; a nawai a, mai o te ata ki te ahiahi i huaina e ratou he awatea; a ko te wa tuarima tera.

24. A, ka whakarite nga Atua i te whenua kia whakaputaina ake nga mea ora i o ratou ake ahua, nga kararehe, me nga mea ngokingoki, me nga kirehe o te whenua i roto i o ratou ake ahua, a ka oti, rite tonu ki ta ratou i mea ai.

25. A ka hanga nga Atua i te whenua kia whakaputaina mai nga kirehe i roto i o ratou ake ahua, me nga kararehe i roto i o ratou ake ahua, me nga mea katoa e ngokingoki ana i runga i te whenua i roto i o ratou ake ahua: a ka kite nga Atua kua ngohengohe ratou.

26. Na, ka runanga nga Atua i waenganui i a ratou ano, a ka mea: Tena tatou ka haere atu ki raro a ka hanga i te tangata i roto i to tatou ahua, hei to tatou te ahua; a kia hoatu e tatou ko ratou hei rangatira mo nga ika o te moana, mo nga manu o te rangi, mo nga kararehe. mo te whenua katoa me nga mea ngokingoki katoa e ngokingoki ana i runga i te whenua.

27. No reira i heke iho ai nga Atua ki te hanga i te tangata, i roto i to ratou ake ahua, i roto i te ahua o nga Atua e hanga ai ratou i a ia, e hanga ai raua e ratou, he tane, he wahine.

28. A ka mea nga Atua: Tatou ka manaaki i a raua. A ka mea nga Atua: Ka meinga raua e tatou kia tini, kia hua, kia whakakapi ano i te whenua, kia mate ano hoki ona tara i a raua, a kia whai mana i runga i nga ika o te moana, i nga manu o te rangi, i nga mea ora katoa e haereere ana i runga i te whenua.

29. Na, ka mea nga Atua: Nana, ka hoatu e tatou ki a raua nga mahuri katoa e whai purapura ana tera e puta ake ki runga i te mata katoa o te whenua, me nga rakau katoa he hua nei ona; ae ra, nga hua o nga rakau whai purapura, ka hoatu ki a raua; a koia ra hei kai ma raua.

30. A ki nga kararehe katoa o te whenua, ki nga manu katoa o te rangi, ki nga mea ngokingoki i runga i te whenua, nana, me hoatu e tatou ki a ratou he oranga; a me hoatu ano hoki e tatou ki a ratou nga mahuri hou katoa hei kai, a ka pera te hanganga i enei mea katoa.

31. Na, ka mea nga Atua: Ka meatia katoatia nga mea kua korerotia e tatou, a ka hanga i a ratou; a nana, ka ngohengohe rawa ratou. Nawai a, mai o te ahiahi ki te ata i huaina e ratou he po; a nawai a, mai o te ata ki te ahiahi, i huaina e ratou he awatea; a karangatia ana e ratou ko te wa tuaono.

UPOKO 5.

1. Na penei ka oti i a tatou nga rangi me te whenua, me nga mano tini o reira.

2. A ka mea nga Atua i waenganui i a ratou ano: Hei te wa tuawhitu e whakaoti ai i a tatou mahi kua whakariteritea nei e tatou; a ka okioki tatou i te wa tuawhitu i a tatou mahi katoa kua whakariteritea nei e tatou.

3. A ka whakamutua e nga Atua i te whitu o nga wa, no te mea a te whitu o nga wa e okioki ai ratou i a ratou mahi katoa i whakariteritea nei e ratou (e nga Atua) i waenganui i a ratou ano, kia hanga; me te whakatapu i tera. A ko a ratou whakataunga era i te wa i runanga ai ratou i waenganui i a ratou ano mo te hanganga i nga rangi me te whenua.

4. A ka haere iho nga Atua, ka hanga i enei whakaturanga o nga rangi me te whenua, i te ra e hanga ai e nga Atua, i hanga te whenua me nga rangi,

5. He mea rite tonu ki ta ratou i mea ai mo te taha ki nga otaota o te parae i mua ake i te putanga ake i te whenua, me nga mahuri katoa o te parae i mua atu o te tupunga; no te mea kahore ano nga Atua i mea i te ua ki runga ki te whenua i a ratou e runanga ana kia mahia aua mea, a kahore ano te tangata i hanga noatia hei ngaki i te whenua.

6. Otira ka pupu ake te kohu i te whenua hei whakamakuku i te mata katoa o te whenua.

7. A, ka hanga e nga Atua te tangata i te puehu o te oneone, a ka mau ki tona wairua (ara te wairua o

te tangata), a purua ana ki roto ki a ia; a whakahangia ana ki roto ki ona ponga-ihu te manawaora, a ka whai wairua ora te tangata.

8. A, ka whakatokia e nga Atua he kaari i te taha rawhiti o Erene, a whakanohoa ana te tangata e ratou ki reira, i purua nei e ratou tona wairua ki roto i tona tinana i hanga nei e ratou.

9. A meinga ana e nga Atua kia tupu ake i te whe-nua nga rakau katoa e aluareka ana ki ta te titiro, e pai ana hei kai; me te rakau o te ora ano hoki i waenganui o te kaari, me te rakau ano hoki o te matauranga ki te pai, ki te kino.

10. A ko tetahi awa e rere atu ana i Erene, hei whakumakuku i te kaari, a i reira ka wehewehea kia wha nga matapuna.

11. A, tangohia ana e nga Atua te tangata, a whakanohoa ana ki te Kaari o Erene, hei whakapai, hei tiaki.

12. Na, ka whakahaua te tangata e nga Atua, ka mea: O nga rakau katoa o te kaari me kai noa e koe,

13. Otira, ko te rakau o te matauranga ki te pai, ki te kino, kua koe e kai; no te mea ko te wa e kai ai koe i ona hua, ka mate koe. Nawai a, i kite ahau, a Aperahama, e rite ana tera taima ki to te Ariki, pera ano i to Korapa, no te mea kahore ano nga Atua i whakarite i to Arama tatau taima.

14. Na, ka mea nga Atua: Tena tatou ka hanga i tetahi hoa mo te tangata, no te mea e hara i te mea pai mo te tangata ko ia anake, no reira ka hanga e tatou he hoa mona,

15. A ka meinga e nga Atua kia au iho te moe o Arama; a, moe ana ia, a ka tangohia e ratou tetahi o ona rara, a tutakina atu ana te kikokiko hei whakakapi mo reira;

16. A no te rara i tangohia e nga Atua i te tangata, i whakaaahuatia ai e ratou te wahine, a kawea atu ana ia ki te tangata.

17. A ka mea a Arama: He wheua tenei no oku wheua, he kikokiko no oku kikokiko; na me hua ia he wahine, no te mea i tangohia ake ia i te tangata;

18. No reira, ka whakarerea e te tangata tona papa me tona whaea, a ka piri ki tana wahine, a hei kikokiko kotahi raua.

19. Na, i te tu tahanga raua te tangata me tana wahine, a kihai i whakama.

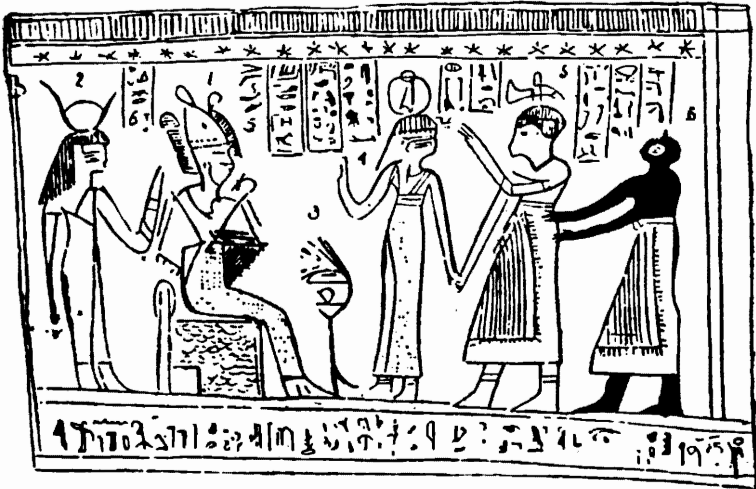
20. Na, he mea hanga e nga Atua nga kararehe katoa o te parae i te oneone, me nga manu katoa o te rangi, a kawea katoatia atu ana ki a Arama kia kitea ai he aha tana e karanga ai i a ratou; a ko ta Arama i hua ai ki nga mea ora katoa, koia ra he ingoa mo ratou.

21. A hoatu ana e Arama he ingoa mo nga kararehe katoa, mo nga manu o te rangi, mo nga kirehe katoa o te parae; a mo Arama i kitea he hoa mona.

HE WHAKAAHUA NO TE PUKAPUKA A APERAHAMA.

No. 3.

KO TE WHAKAMARAMATANGA MO TE WHAKAAHUA I RUNGA NEI.

1. Ko Aperahama e noho ana i runga i te torona o Parao, he mea na te aroha o te kingi, me tetahi karauna kei runga i tona matenga, a ko tera he whakaritenga ki te Tohungatanga, ara ki te Tumuakitanga nui i roto i te Rangi; kei tona ringa e mau ana te hepeta o te tika me te whakarite whakawa.

2. Ko Kingi Parao, ko tona ingoa kei runga ake i tona matenga.

3. Ko te tikanga o tenei, ko Aperahama i roto i Ihipa. (E rite ana ki te mea i roto i te whakaahua tuatahi).

4. Ko te Piriniha o Parao, Kingi o Ihipa, e rite ana ki te tuhituhinga kei runga ake i te ringaringa.

5. Ko Hureme, tetahi o nga tino tuari o te kingi, e rite ana ki ta nga tuhituhinga kei runga ake i tona ringaringa.

6. Ko Orimira, tetahi o nga pononga. no te piriniha.

Ko Aperahama e korero ana i roto i te kooti o te kingi mo runga i nga tikanga o nga whetu me nga whetu-ao.

KO NGA TUHITUHINGA A HOHEPA METE.

I.

HE MEA TANGO MAI I TETAHI WHAKAMAORITANGA O TE PAIPERA

Ko te rua tekau ma wha o nga upoko o Matiu, timata atu i te rarangi mutunga o te rua tekau ma toru o nga upoko, ta Kingi Hemi whakamaoritanga.

---

1. A e mea atu ana ahau ki a koutou, e kore koutou e kite i a au a muri ake nei me te mohio ko ahau ano tera i tuhituhia e nga poropiti, kia mea ra ano koutou: Kia whakapaingia ia e haere mai ana i runga i te ingoa o te Ariki, i runga i nga kapua o te rangi, me nga anahera tapu katoa i a ia. A ka mohio ana akonga tera ano ia e hoki mai ki runga i te whenua, i muri iho o tona whakakororiatanga me tona karaunatanga i te ringa matau o te Atua.

2. Na, ka puta atu a Ihu, ka haere atu i te temepara; a ka haere mai ana akonga ki a ia, kia rongo ai ki a ia, me te mea atu: E te Kai-whakaako, whakaaturia mai ki a matou mo te hanganga o te temepara, tau i mea ai—Ka whakahoroa ki raro, a ka waihotia ki a koutou kia takoto noa.

3. A ka mea atu a Ihu ki a ratou: Kahore ianei koutou i te kite i enei mea, a kahore ianei koutou i te mohio ki enei mea? He pono taku e mea atu nei ki a koutou, e kore rawa e mahue i konei i runga i tenei temepara tetahi kohatu i runga i tetahi, engari ka whakahoroa ki raro.

4. A ka mahue ratou i a Ihu, a haere ana ki runga ki Maunga Oriwa. A i a ia e noho ana i runga i Maunga Oriwa, ka haere puku mai nga akonga ki a ia, ka mea: Korerotia mai ki a matou ko ahea enei mea kua korerotia e koe, mo te whakahoronga i te teme-

para me nga Hurai; a he aha te tohu o tou haerenga mai, me te mutunga o te ao, ara te whakangaromanga o te hunga kino, koia nei te mutunga o te ao?

5. A ka whakahoki a Ihu, a ka mea ki a ratou: Kia tupato kei mamingatia koutou e te tangata.

6. No te mea he tokomaha e haere mai i runga i toku ingoa, e mea—Ko ahau te Karaiti—a he tokomaha e mamingatia;

7. Ko reira koutou tukua ai kia tukinotia, a e whakamatea koutou; e whakakinongia e nga iwi katoa; hei whakaaro hoki ki toku ingoa;

8. A ko reira ano he tokomaha e he, a ka tuku etahi i etahi;

9. He tokomaha ano hoki nga poropiti teka e whakatika, a he tokomaha e mamingatia e ratou;

10. A i te kino ka hua, ka matoke haere te aroha o te tokomaha;

11. A ko ia e u ana taea noatia te mutunga ka whakaorangia nga pera;

12. No reira, ina kite koutou i te mea whakarihariha, i te whakangaromanga i korerotia e Raniera te poropiti, mo te whakangaromanga o Hiruharama, ko reira koutou tu ai i te wahi tapu; ko ia e korero pukapuka ana kia matau ia.

13. Ko reira kia rere te hunga i Huria ki nga mau-nga;

14. Te tangata i runga i te whare, kia rere ia, aua e hoki ki te tiki i ona mea i roto i te whare;

15. Kauaka ano hoki te tangata i te maara e hoki ki te tiki i ona kakahu;

16. Aue te mate mo te hunga e hapu ana, me te hunga e whangai ana ki te u i aua ra;

17. No reira, inoi atu koutou ki te Ariki, kei rokohanga koutou e te whati i te hotoke, i te Hapati ranei;

18. A, i aua ra he nui nga whakapawera ki nga Hurai, me te hunga katoa e noho ana i Hiruharama, he mea kahore ano ona rite i tukua iho e te Atua ki runga i a Iharaira, mai ano o te timatanga o to ratou kingitanga taea noatia tenei ra; kahore, e kore ano hoki e tukua atu ano ki runga ki a Iharaira.

19. A ko nga mea katoa kua pa nei ki a ratou, he timatanga noa tera o nga whakapouritanga tera e puta mai ai ki runga i a ratou.

20. A ki te kahore e poroa aua ra, e kore e ora tetahi kikokiko o ratou; otira ka whakaaroa te hunga whiriwhiri, kia rite ki ta te kawenata, ka poroa aua ra.

21. Nana, ko enei mea kua korerotia atu nei e ahau ki a koutou, mo nga Hurai; a tenei ano, i muri i nga whakapawera i aua ra e puta mai ai ki Hiruharama ki te mea mai tetahi tangata ki a koutou, Na, tenei a te Karaiti, Na tera, aua e whakapono ki a ia;

22. No te mea i roto i aua ra, tera e ara ake nga Karaiti teka, ine nga poropiti teka, a ka hoatu e ratou nga tohu me nga mea whakamiharo, me e taea, ka mamingatia e ratou te hunga e whiriwhiria, ko ratou te hunga whiriwhiri i runga i ta te kawenata.

23. Nana, e korero atu ana ahau ki a koutou hei whakaaro ki te hunga whiriwhiri; a e rongu ana hoki koutou i nga pakanga me nga rongu pakanga; nana kei ohore koutou, no te mea ka tutuki nga mea katoa kua korerotia e ahau ki a koutou; engari, taihoa ia te mutunga.

24. Nana, kua korerotia e ahau ki a koutou i mua.

25. No reira, ki te mea mai ratou ki a koutou: Nana, kei te koraha ia; aua e haere atu; uana, kei nga ruma o roto rawa ia aua e whakapono;

26. No te mea ka rite ki te maramatanga o te ata e puta mai ana i te rawhiti, a marama tonu atu ki te hauauru, a kei runga i te whenua katoa, ka pera ano hoki te haerenga mai o te Tama a te Tangata.

27. Na, ka korero kupu whakarite ahau ki a koutou. Nana, ko te wahi i te tupapaku, ko reira huihui ai nga kahu; ka pera ano hoki aku i whiriwhiri ai, ka kohia mai i nga pito e wha o te ao.

28. A ka rongu ratou i nga pakanga me nga rongu pakanga.

29. Nana, e korero ana ahau mo aku i whiriwhiri ai; no te mea ka whakatika tetahi iwi ki tetahi iwi; tetahi kingitanga ki tetahi kingitanga; a ka ai he hemo kai, me nga mate paraite, me nga ru whenua ki te tini o nga wahi.

30. A tenei ano, i te kino ka hua, ka matoke haere te aroha o te tokomaha; a ko ia e u ana ka whakaorangia.

31. A tenei ano, e kauwhautia tenei Rongo-pai o te kingitanga puta noa i te ao katoa, he mea whakaatu

ki nga iwi katoa, a ko reira puta mai ai te mutunga, ara, te whakangaromanga o te hunga kino;

32. A tera ano e tutuki te whakarihariha me te whakangaromanga i korerotia e Raniera te poropiti.

33. A i muri tonu iho i nga whakapaweratanga o aua ra, e whakapouritia te ra, e kore ano hoki e titi te atarau, a ka taka iho nga whetu i te rangi, a ka ngaueue nga mea kaha o te rangi.

34. He pono taku e mea atu nei ki a koutou, ko tenei whakatupuranga e puta mai ai enei mea e kore e pahemo atu, a kia tutuki ra ano nga mea i korerotia e ahau ki a koutou.

35. Ahakoa, tera e puta mai nga ra e pahemo atu ai te rangi me te whenua; a ko aku kupu e kore e pahemo, olira ka tutuki katoa.

36. A me taku i ki ai i te tuatahi, muri iho i nga whakapawera o aua ra, me te whakangaueuetanga o nga mea kaha o te rangi; a ko reira ano hoki puta mai ai te tohu o te Tama a te Tangata i te rangi, a ko reira nga iwi katoa o te whenua tangi ai; a e kite ratou i te Tama a te Tangata e haere mai ana i runga i nga kapua o te rangi me te kaha me te kororia nui;

37. A ko ia e puranga ana i taku kupu e kore e mamingatia, no te mea ka haere mai te Tama a te Tangata, a ka tonoa e ia ana anahera i mua i a ia, me te tetere tangi nui, a ka huihuia e ratou te toenga o ana i whiriwhiri ai, i nga hau e wha, i tetahi pito o te rangi, puta noa i tetahi.

38. Na, kia akona koutou e te piki ki tetahi kupu whakarite:—I ona manga e ngawari ana, e timata ana te pihi o nga rau, ka mohio koutou kua tata te raumati;

39. Ka pera ano hoki ana i whiriwhiri ai, ina kite ratou i enei katoa, ka mohio ratou, e tata ana ia; ara kei nga tatou;

40. Otira, ko taua ra me te haora, kahore he tangata e mohio ana; kaore nga anahera o te Atua i te rangi, engari ko toku Matua anake.

41. Heoi ka rite ki nga ra i a Noa, ka pera ano hoki i te haerenga mai o te Tama a te Tangata;

42. Ka rite hoki ki ta ratou i nga ra i mua atu o te waipuke; no te mea tae noa ki te ra i tomo ai a Noa ki roto i te aka, e kai ana ratou, e inu ana e marena ana, e hoatu ana kia marenatia;

43. A kihai i mohiotia, taea noatia te putanga mai o te waipuke, a kahakina atu ana ratou katoa; he pera ano hoki te haerenga mai o te Tama a te Tangata.

44. No reira ano hoki tutuki ai te mea i tuhia nei, ara i roto i nga ra whakamutunga tokorua i roto i te maara, kotahi e tangohia, kotahi e waiho;

45. Tokorua e huri ana i te miira, kotahi e tangohia, kotahi e waiho;

46. A ko taku i korero ai ki tetahi, ko taku ano tena e mea ai ki nga tangata katoa; no reira, kia mataara, e kore hoki koutou e mohio ki te haora e puta mai ai to koutou Ariki.

47. Otira, me mohio ki tenei, me i matau te tangata pai o te whare ki te wa e puta mai ai te tahae, kua mataara ia, a kua kore e tukua tona whare kia pokaia, engari, kua noho rite.

48. No reira, kia noho rite koutou, no te mea ko te haora e kore ai koutou e whakaaro, ka puta mai ai te Tama a te Tangata.

49. Ko wai koia te pononga pono, te pononga mahara, i whakaritea nei ia e te ariki hei rangatira mo tona whare, hei hoatu i nga kai i te wa e tika ai?

50. Ka koa taua pononga e rokohanga e tona ariki, ina haere mai ia e pera ana; he pono taku e mea atu nei ki a koutou, ka meinga ia e ia hei rangatira mo ana rawa katoa.

51. Engari ki te mea taua pononga kino i roto i tona ngakau—Ka whakaroa toku ariki i tona haerenga mai,

52. A ka anga ka patu i ona hoa pononga, me te kai, me te inu tahi me te haurangi,

53. E tae mai te Ariki o taua pononga i te ra e kore ai ia e mahara, i te haora e kore ai ia e mohio,

54. A ka tapahia putia ia i waenga, a ka whakaritea he wahi mona i roto i te hunga tinihanga; ko te wahi tera o te tangihanga, me te teteatanga o nga niho.

55. A ka pera te putanga mai o te mutunga o te hunga kino, ka rite ki te poropititanga a Mohi, i mea ai: Ka tapahia atu ratou ki waho o te iwi; otira kahore ano te mutunga o te whenua, engari taihoa.

II.

HE WAHI I TANGOHIA MAI I NGA TUHITUHINGA
A HOHEPA METE

1. Na te nui o nga whakaaturanga kua panuitia e nga kai tukino, me nga tangata whakaaro kiho, e pa ana ki te tupunga haeretanga o te Hahi o Ihu Karaiti o te Huanga Tapu o nga Ra o Muri Nei, ko era katoa kua meinga e nga kai tuhi hei whakakino i te ahua-tanga o te Hahi me tana horapa haere i roto i te ao—no reira ahau i meinga ai kia tuhituhia tenei tuhituhinga hei whakatika i nga whakaaro o te katoa, me te whakawhiwhi nga tangata katoa e rapu ana i te pono ki nga tikanga kua puta ake mo te taha ki a au, me te Hahi, ara i te mea kei a au ana tikanga.

2. I roto i tenei tuhituhinga ka whakaaturia e ahau nga meatanga maha mo te taha ki tenei Hahi, i roto i te pono me te tika, kia rite ki ta ratou putanga mai, ara ki to naianei ahua, ko te waru tenei o nga tau no te whakatunga o taua Hahi.

3. I whanau ahau i te tau o to tatou Ariki kotahi mano e waru rau ma rima, i te rua tekau ma toru o nga ra o Tihema, i te taone o Harona. Takiwa o Wini-hora. Takiwa o Weramota. Ko toku papa, ko Hohepa Mete, matua, i mahue i a ia te Takiwa o Weramota a haere ana ki Paramaira, Takiwa o Onataro (inaianei ko Weina), i te Takiwa o Niu Ioka, i te wa tekau oku tau, ara e tafa ana. E wha pea nga tau i muri iho o te taenga atu o toku papa ki Paramaira, ka haere ano ia me tana whanau ki Manaheta, kei roto ano i te Takiwa o Onataro.

4. Tekau ma tahi nga wairua a tona whanau, nga ingoa—toku papa, ko Hohepa Mete, toku whaea ko Ruihi Mete (ko tona ingoa i mua i tona marenatanga ka Maake, he tamahine a Horomona Maake); me oku tuakana, a Arawini, (i mate ia i te 19 o nga ra o Noema, i te tau 1824, e rua tekau ma whitu ona tau te pakeke), ko Hairama, ko ahau, ko Hamuera Harihana, ko Wiremu, ko Tona Karaha; me aku tuahine, ko Hoparona, ko Katarina me Ruihi.

5. I roto i te rua o nga tau i muri o to matou haere-nga atu ki Manaheta ka puta ake tetahi mea rereke i te wahi i noho ai matou, mo runga i nga hahi. I timata i te Hahi Meteorihī, engari kihai i roa i muri iho kua horapa haere ki waenganui i nga Hahi katoa o roto i taua whenua. Ae ra, i pa atu ki te takiwa katoa o te whenua, a he maha nga tangata i uru atu ki tena hahi, ki tena Hahi a no reira i puta ake ai nga wehewehenga i waenganui o te iwi, e karanga ana etahi, "Na tenei!" ko etahi e mea ana "Na tera!" Ko etahi e tohetohe ana mo te whakapono Meteorihī, ko etahi mo te Perehipatiriana, a ko etahi mo te Hahi Rumaki.

6. Otira, ahakoa te nui o te aroha i nga mea e uru ana ki aua whakapono i te wa o to ratou whakaunga, me te kaha nui i whakakitea e nga minita e tino kaha ana ki te whakatu me te whakahaere i tenei tikanga rereke, kia huri ai nga tangata katoa ki te whakapono, e ai ta ratou, me uru ratou ki ta ratou ake e hiahia ai—otira, ina ka timata nga tangata te wehewehe, ko etahi ki tetahi ropu, ko etahi ki tetahi atu, katahi ka kitea he hanga noa te pai o nga whakaaro o nga minita me nga tangata; no te mea i muri iho ka puta ake te poauutanga me nga whakaaro kino; ka tautohē tetahi minita ki tetahi minita, tetahi mema ki tetahi mema; no reira o ratou whakaaro pai tetahi ki tetahi, me he mea ra i a ratou tera ahua, ka ngaro i roto i nga kupu riri me nga tautohetohenga mo runga i nga whakaaro.

7. I tenei wa, tekau ma rima oku tau. Ko te hapu o toku papa i aro atu ki te whakapono Perehipatiriana, tokowha o ratou i uru atu ki taua Hahi, ara—toku whaea, ko Ruihi; me oku tuakana, a Hairama, a Hamuera Harihana; me toku tuahine a Hoparonia.

8. I tenei wa o te whakaohorere nui, i meinga ai oku mahara kia kaha te hurihuri, a kaore i te tatu; engari ahakoa he hohonu rawa oku whakaaro me te hono fonu o te wero, i pupuri mai ahau i aua ropu, ahakoa i haere tonu ahau ki o ratou huihuinga maha, ara i nga wa e watea ana. A i te roanga haeretanga o te wa ka aro ake oku whakaaro ki te Hahi Meteorihī, a i puta mai nga whakaaro ki a au kia uru atu ahau ki a ratou; otira i te nui o nga whakapouau me nga toheto-
tohenga i waenganui o nga Hahi, kihai i taea e tetahi

taitamariki penei i a au, me te kore e mohio ana ki nga tangata me nga mea, kia tuturu ai te whakaaro ko wai e tika ana, ko wai e he ana.

9. He nui rawa te raruraru a oku whakaaro i etahi wa he mea na te hono tonu me te nui rawa a nga hama me nga poauautanga. He kaha rawa te whakahe o te Perehipatiriana ki te Hahi Rumaki, me te Metorihi, a ka whakamahia nga matauranga katoa me nga whakaaro teka hei whakamarama i o ratou pohehetanga, ara, te mea i nga tangata kia whakaaro e pohehe ana ratou. A ko tera taha, ko nga Metorihi me te Hahi Rumaki e rite tonu ana to ratou kaha ki te whakapumau i o ratou ake tikanga me te whakahinga i era atu katoa.

10. I roto i tenei whawhai-a-kupu me tenei poauauatanga o nga whakaaro, he maha oku meatanga ki a au ano, me pehea ra? Ko tehea o enei ropu katoa e tika ana; ara, kei te he katoa ranei ratou? Me he mea e tika ana tetahi o ratou, ko tehea, a me pehea au e mohio ai ki tera?

11. I a au e mahi ana i raro i enei take uaua, he mea na nga tohetohenga a nga ropu karakia, ka korero ahau i tetahi ra, i te Pukapuka a Hemi, te tahi o nga upoko, te rima o nga rarangi, penei nga kupu: "Ki te hapa tetahi o koutou i te matauranga, me inoi ia ki te Atua e homai nui nei ki nga tangata katoa, kahore hoki ana tawai mai; a ka homai ki a ia."

12. Kaore he rarangi karaipiture i pena te kaha ki te ngakau tangata i pena i tenei ki a au i tenei wa. I tino kaha tona akinga mai ki roto i nga wahi katoa o toku ngakau. Honohono tonu oku maharahara mo runga i taua mea, no te mohio hoki me he mea tera tetahi tangata e hapa ana i te matauranga no te Atua, ko ahau ia. No te mea kihai ahau i mohio me pehea ranei, a ki te kahore e nuku ake taku matauranga, e kore rawa ahau e mohio; no te mea ko nga kai whakaako o nga Hahi huhua e rereke ana o ratou mohiotanga ki nga rarangi karaipiture, hei whakangaro i te whakapono e taea ana e te ui ki te Paipera te mea i nga whakaaro kia tatu.

13. Nawai a, i mea ahau me noho tonu ahau i roto i te pouritanga me te poauautanga, me pera ranei ki to Hemi i mea ai, ara, me inoi ki te Atua; nawai a, ka tatu toku whakaaro kia inoi ki te Atua, me te mahara,

me he mea ka homai e ia te matauranga ki te hunga e hapa ana i te matauranga, a ka homai nui, a kahore he tawai, e tika ana me pera ahau.

14. No reira, kia rite ki tenei, ara, taku whiriwhiringa kia inoi ki te Atua, ka haere ahau ki te ngahere ki te pera. Ko te ata tera o tetahi ra ataahua, marama, i te timatanga o te waru (spring), i te tau tekau ma waru rau, e rua tekau. Ko te tuatahi tera o oku meatanga pera i roto i toku oranga katoa, no te mea i roto i oku manukanukatanga katoa, kahore ano ahau i inoi-a-mangai.

15. A i muri i toku taenga atu ki te wahi kua oti ahau te whakarite, ka titiro haere ahau, a ka kite ko ahau rawa anake, na ka tuturi ahau ki raro, a ka timata te hoake i nga hiahia katoa o toku ngakau ki te Atua. Kihai i roa noa taku peratanga, hohoro tonu te panga mai o tetahi kaha ki runga i a au, no ka taea rawatia ahau, a he nui rawa tona kaha ki runga i a au, no ka kore e ahei i a au te korero. Ka karapotia ahau e te pouritanga matotoru, a mo tetahi wa ko te ahuatanga, tera ahau e whakangaromia.

16. Heoi ka whakapau ahau i oku kaha katoa ki te karanga atu ki te Atua; kia whakaputaina ahau ki waho i te kaha o tenei hoa riri kua tau nei ki runga i a au, a i te wa pu ano e tata ana ahau te totohu iho ki roto ki te kore tumianako, me te tuku atu i a au ano ki te whakangaromanga—e hara i te whakangaromanga i whakaaroa noatia, engari he mea na te kaha o tetahi mea ora i haere mai i te ao kahore nei e kitea, i a ia tetahi kaha whakamiharo, kihai nei ahau i rongo noa i roto i nga mea ora—i tenei wa tonu o te ohore nui, ka kite ahau i te pou o te marama i runga tonu ake o toku matenga, kei runga atu i te maramatanga o te ra, a ata heke marie mai ana, a tau noa ki runga i a au.

17. Kihai i roa te putanga mai ka kite ahau kua puta ki waho i te here o te hoa riri. I te taunga iho o te marama ki runga i a au ka kite ahau tokorna nga tangata, to raua kanapatanga me to raua kororia e kore e taea te whakapuaki, e tu ana i te takiwa i runga ake i a au. Ka korero mai tetahi'o raua ki a au, whakaahua rawa i toku ingoa, me te tohu ano ki tera, a ka mea—"Ko taku Tama tenei i aroha ai, whakarongo ki a ia!"

18. Ko te take o taku haere ki te ui atu ki te Ariki, ko tehea o nga Hahi katoa te mea tika, kia mohio ai ahau ko tehea hei urunga atu moku. No reira i te wa tonu i whiwhi ano ahau ki toku kaha, a i ahei ano i a au te korero, ka ui atu ahau ki nga tangata e tu ana i runga ake i a au i roto i te maramatanga, ko tehea o nga karakia katoa te mea tika—ko tehea hei urunga atu moku.

19. Te whakahoki ki a au, aua ahau e uru atu ki tetahi o ratou, no te mea e he ana ratou katoa; a ko te tangata i korero mai ki a au i mea, ko o ratou tikanga katoa he mea whakarihariha ki tana titiro iho; ko ena kai-whakaako katoa, he poke, ara, " ko o ratou ngutu e whakatata mai ana ki a au, engari ko o ratou ngakau e matara noa atu ana i a au; ko o ratou whakaakoranga, ko nga whakahaunga a nga tangata, ko te ahua o te karakia kei a ratou, tona kaha ia whakakahoretia iho."

20. I mea mai ano ia ki a au, kia kua au e uru atu ki tetahi o ratou, a he maha era atu mea i korero ai ia ki a au, e kore nei e taea e ahau te tuhituhi i tenei wa. A i te hokinga mai ano o toku ahua, e takoto ana ahau i runga i toku tuara, e titiro atu ana ki te rangi.

21. I etahi ra i muri iho i toku kitenga, ka tutaki ahau ki tetahi o nga kai kauwhau o te Metorihī, he tangata kaha ia i roto i nga tautohetohenga o nga Hahi kua korerotia ake ra; a, i a maua e kororerero ana mo runga i te tikanga o te karakia, katahi ahau ka korero atu ki a ia mo te kitenga i puta mai ki a au. Na, ka tino ohorere ahau ki tona ahua; kahore ia i whakaaroaro ki taku korerotanga, engari i nui tana whakahe, i mea, no te rewera tera, kahore hoki he mea pena, ara he kitenga, he whakakitenga i enei ra; ko ena mea katoa i kore tahi atu me nga apotoro, a e kore rawa e puta mai ano.

22. Otira, kihai i roa ka kite ahau, na taku whakapukanga i taua korero i nui ai nga whakakino ki a au, i waenganui i nga kai-karakia, a na reira i timata ai nga tukinotanga, a ka tupu haere tonu; a ahakoa he taitamariki noa iho ahau, i waenganui i te tekau ma wha me te tekau ma rima o nga tau, a ko oku ahua-tanga i roto i te ao, he mea tera e rite ana ki to tetahi tamaiti e kore e whai painga, otira ko nga tangata i nga turanga teitei, nui rawa te whakaaro ki te wha-

kaoho i nga mahara o te katoa kia kino ki a au; kia nui hoki nga tukinotanga; a penei ana te ahua i roto i nga Hahi katoa—e whakakotahi ana hei tukino i a au.

23. Na tera i meinga ai kia nui rawa oku whakaaro i tana wa, a pera tonu i muri iho, ara, ano te nui o te rereke o tenei, ko tetahi taitamariki noa iho, tekau ma wha tau te pakeke, ko ia hoki e meinga ana kia mahi ia ra, kia whiwhi oranga, e whakaarohia ai e ranea ana tona ahua hei whakatahuri i nga whakaaro o te hunga nui, o nga Hahi ingoa nui o tenei ra, me te whakapuru ki roto i a ratou tetahi wairua mo te tukino me te whakahe. Ahakoa he ahua rereke tera, kahore ranei, koia tonu te ahua, a meinga ana ahau kia nui te pouri.

24. He ahakoa ra, he tika tonu kua kite ahau i tetahi kitenga. Kua whakaaro ahau i muri iho, e pera ana ahau i a Paora, i a ia i tu atu ai i te aroaro o Kingi Akaripa, a korerotia ana te kitenga i kite ai ia i tetahi maramatanga, me te rongonga i te reo; heoi he ruarua noa iho te hunga i whakapono ki a ia; ko etahi i mea e teka ana ia, ko etahi i mea he porangi ia; a taunutia ana, tawaia ana. Otira, kihai tenei katoa i whakangaro i te pono o tona kitenga. I kite ia i tetahi kitenga, i mohio ia i kite ia, a e kore rawa e taea e nga tukinotanga katoa i raro i te rangi te whakaputa ke; a ahakoa ka tukinotia ia e ratou, a mate rawa, mohio tonu ia, a mau tonu tona mohio-tanga, hemo noa te nga, kua kite ia i te maramatanga, kua rongo hoki i te reo e korero atu ana ki a ia, a e kore e taea e te ao katoa te whakaputa ke i ana whakaaro, i tana whakapono ranei.

25. Pera ano hoki ahau. Kua tino kite ahau i tetahi marama, a i waenganui o te marama i kite ahau tokorua nga tangata, a i tino korero mai raua ki a au; a ahakoa taunutia ana ahau, tukinotia ana mo taku meatanga i kite ai ahau i tetahi kitenga, he pono tonu tera; a i a ratou e tukino ana i a au, e tawai ana, e korero ana hoki i nga mea kikino katoa moku, ka mea ahau i roto i toku ngakau: He aha ahau e tukinotia ai mo te pono? He pono kua kite ahau i tetahi kitenga, a ko wai ahau e kore ai e taea e te Atua, a he aha te ao e mea ai kia whakakahore ahau i toku kitenga? No te mea i kite ahau i te kitenga, i mohio ahau i pera, a mohio ana ahau e mohio ana te Atua, a e kore e ahei i

a au te whakakahore i tera, kahore hoki ahau i kaha ki te pera, i mohio ano hoki ahau ki te peratia, e mea ana ahau i te Atua kia riri, a ka puta ki raro i te whakangaromanga.

26. A nana, kua tatu oku whakaaro mo te taha ki nga Hahi o te ao; e hara i te mea tika maku te uru atu ki a ratou, engari me mau tonu i roto i tenei ahua kia whiwhi ra ano ki etahi atu tohu. A kua mohio ahau he pono te whakaaturanga a Hemi, ara, ki te hapa tetahi tangata i te matauranga, me inoi ia ki te Atua, me te whiwhi, a kahore he tawai.

27. A hono tonu ana te mahi i aku mahi, a tae noa ki te rua tekau ma tahi o nga ra o Hepetema, kotahi mano e waru rau e rua tekau ma toru, a i aua wa katoa e tukinotia ana e nga ringaringa o nga ahua tangata katoa, nga hunga karakia, me nga hunga kore karakia, no te mea i u tonu ahau ki te mea atu kua kite ahau i tetahi kitenga.

28. I roto i te takiwa i waenganui o te wa i puta mai ai te kitenga me te tau tekau ma waru rau e rua tekau ma toru—i te mea kua whakakahoretia ahau kia kua e uru atu ki tetahi o nga Hahi o taua ra, a i te mea he torutoru noa nga tau, a e tukinotia ana e te hunga i tika ai kia meinga hei hoa moku, me te atawhai mai ki a au, a me he mea e whakaaro ana ratou kua mamingatia ahau me whakatika ratou i a au i runga i te aroha—i tukua ahau ki nga ahua whakamatautauranga katoa; a i waenganui ahau i nga ahua ropu katoa, he maha oku takanga ki nga mahi kuare, a whakaaturia ana nga ngoikoretanga o te taitamariki, me nga ngoikoretanga o te kikokiko; a no taua ahua, e pouri ana ahau te ki i taka ahau ki nga whakamatautauranga maha, e riria ana i te aroaro o te Atua.

29. A na enei mea, he maha oku maharahara kua whakahengia ahau mo oku ngoikoretanga mo oku hara; na i te ahiahi o te rua tekau ma tahi o Hepetema kua korerotia ake ra, i muri i toku hokinga atu ki toku moenga i te po, ka timata ahau ki te inoi me te tono atu ki te Atua Kaha Rawa kia murua oku hara katoa me nga pohehetanga, a kia homai ano he whakakitenga ki a au, kia mohio ai ahau e pehea ana taku ahua i tona aroaro; no te mea e ranea ana toku whakapono kia whiwhi ano ki tetahi whakakitenga tapu, i te mea hoki kua whiwhi ahau i tetahi i mua.

30. A i te mea e pera ana taku karanga ake ki te Ariki, ka kite ahau i tetahi marama e puta mai ana ki toku ruma, nawai a, ka nui haere te maramatanga o te ruma, a rite noa ki te poutumarotanga o te awatea, na katahi ka puta mai tetahi tangata ki te taha o toku moenga, e tu ana i te takiwa, kihai ona waewae i tatu ki raro.

31. Ko tona kakahu he pukoru noa iho, he mea ma rawa. Ma atu i nga mea ma katoa i kite ai ahau i runga i te whenua; ki taku mohio kahore he mea o te whenua e taea te mahi kia pena te kaha o te ma me te ataahua. E takoto uhi kore ana ona ringa ki runga ake i nga pona, me ona raparapa i runga ake i nga pona. Tona kaki me tona matenga e takoto noa. I kite ano ahau kahore he kakahu i roto atu o tera, no te mea e puare ana, a taea ana e ahau te kite i tona uma.

32. E hara i te mea ko tona kahu anake i tino ma, engari ko tona tinana katoa tino kororia rawa, e kore e taea te korero, a ko tona mata rite tonu ki te uira. Tino kaha rawa te marama o te ruma, engari iti iho te marama e porowhita ana i tona tinana. I taku tirohanga atu ki a ia, wehi ana ahau; otira kihai i roa kua kore atu te wehi i a au.

33. Ka karanga ia i a au ki toku ingoa, a ka me'a mai ki a au, He karere tuku mai ia i te aroaro o te Atua ki a au, a ko Moronai tona ingoa; he mahi ta te Atua hei meatanga maku; a tera e mohiotia ai toku ingoa. he pai he kino i waenganui i nga iwi katoa, i nga hapu, i nga reo, ara mo tera e korerotia paitia ai, e korerotia kinotia ai ano hoki i waenganui i nga iwi katoa.

34. A ka mea mai ia tera tetahi pukapuka kua huna, he mea tuhi ki runga i nga papa koura, kei reira tetahi whakaaturanga mo nga iwi tuatahi o tenei tuawhenua. me te putake i puta mai ai ratou. Me tana mea mai ano kei reira te raneatanga o te Rongo-pai mau tonu e maua ana i roto, na te Kai-whakaora i whakapuaki ki nga iwi onamata;

35. Kei reira ano hoki etahi kohatu e rua, i te mo-whiti hiriwa—a ko enei kohatu i whakamaua ki roto i tetahi arai uma, i karangatia nei ko te Urimi me te Tumini—i huna tahitia me nga papa; a ko te mahi o enei kohatu he matakite i nga wa onamata; he mea

whakarite enei na te Alua hei whakamaori i te puka-puka.

36. A muri iho i te korerotanga i enei mea ki a au, ka timata ia te korero i nga poropititanga o te Kawenata Tawhito. I timata i tetahi wahi o te toru o nga upoko o Maraki, i korerotia ano hoki e ia te wha, ara te upoko whakamutunga o taua poropititanga ano, otira i iti nei te rereke i ta to tatou Paipera whakahua. Ara i te korero o te rarangi tuatahi e whakahuatia nei e ta tatou pukapuka, penei ke te korero ki a ia:

37. No te mea, nana, kei te haere mai te ra ka rite nei tona wera ki to te oumu, a te hunga whakakake katoa, ae, te hunga katoa e mahi ana i te kino, ka wera ano he kakau witi; no te mea ko ratou e haere mai ana, ka tahu i a ratou, e ai ta te Ariki o nga Mano, a kahore he pakiaka, he manga e mahue ki a ratou.

38. A i penei tana korerotanga i te rima o nga rarangi: Nana, ka whakakitea atu e ahau ki a koutou te Tohungatanga ma te ringa o Iraia, te Poropiti, i mua o te taenga mai o te ra nui o te Ariki me te ra whakamatāku.

39. I korerotia ano hoki e ia te rarangi i muri iho, rereke ano: A ka whakatokia ano hoki e ia ki roto ki nga ngakau o nga tamariki te kupu whakaari i meinga ki nga matua, a ka tahuri nga ngakau o nga tamariki ki o ratou matua; me i kahore i pera, kua whakangaromia rawatia te whenua a tona taenga mai.

40. I tapiritia ki enei, i korerotia e ia te tekau ma tahi o nga upoko o Ihaia, e mea ana kua tata te tutuki. I korerotia ano hoki te toru o nga upoko o nga Mahi. te rua tekau ma rua me te rua tekau ma toru o nga rarangi, rite tonu ana ki era i roto i te Kawenata Hou. I mea ia ko taua poropiti ko te Karaiti; engari kahore ano i tae noa mai te ra ina ko ratou e kore e rongu ki tona reo ka akiritia atu ki waho i te iwi, engari e tata ana te puta mai.

41. I korerotia ano hoki e ia te rua o nga upoko o Hoera, timata i te rua tekau ma waru o nga rarangi ki te mutunga. I mea ano hoki ia, kahore ano tenei i tutuki noa, engari kua tata tonu. A i korerotia ano hoki e ia ko te raneatanga o nga Tauwiwi kua tata te puta mai. He maha atu nga rarangi karaipiture i korerotia e ia, a he maha nga whakamaramatanga e kore e taea te whakahua i konei.

42. A tenei ano, i mea mai ia ki a au, ina riro mai i a au nga papa i korerotia e ia—no te mea kahore i tutuki te wa e riro mai ai—aua e whakaaturia aua mea ki tetahi tangata; me te arai uma kei reira te Urimi me te Tumime; engari ki te hunga anake e whakahau ai ahau kia whakaaturia ki a ratou; me he mea ka pera ka whakangaromia ahau. I a ia e korero ana ki a au mo nga papa, ka puta te matakite ki toku ngakau, ka kite ahau i te wahi kei reira nga papa e takoto ana, a i te tino marama i mohio tonu ahau ki te wahi i toku taenga atu ki reira.

43. A, i muri iho i tenei korerotanga, ka kite ahau i te marama i roto i te ruma ka timata te whakaiti o te marama ki te tinana ona i korero mai nei ki a au, a mau tonu te pera, taea noatia te pouritanga ano o te ruma, ko te wahi anake e porowhita ana i a ia, a i reira tonu iho ka kite ahau, ano he ara e tuwhera ana a tae noa atu ki te rangi, na ka kake ake ia, a ngaro rawa atu, a mahue ana te ruma i tona ahua i mua o te putanga mai o te maramatanga i te rangi.

44. E takoto whakaaro ana ahau mo runga i tenei kitenga, me te miharo nui ki nga mea i korerotia mai ki a au e tenei karere; a i roto tonu ahau i oku whakaaro, katahi ka kite ahau kua timata te marama haere a toku ruma, a i reira tonu iho ka puta mai ano taua karere o te rangi ki te taha o toku moenga.

45. A ka anga ia, ka korero ano i aua mea ano i korerotia e ia i tona taenga tuatahi mai, kore rawa he wahi iti i rereke; a oti ana tera, ka korero mai ia ki a au i nga whakawakanga nui e puta mai ai ki runga i te whenua, nga whakangaromanga a te mate kai, a te hoari, me nga mate uruta; a ko enei whakawakanga whakarihariha ka puta mai ki runga i te whenua, i roto i tenei whakatupuranga. I muri i tana korerotanga i enei mea ka kake ano ia, pera i tona i te tuatahi.

46. A i reira, na te taumaha o enei whakaaro ki runga i toku ngakau, i ngaro ake te hia moe i oku kanohi, a takoto ana ahau i runga i te miharo nui whakaharahara ki taku i kite ai, i rongo ai. Engari, ano te nui o toku ohoreere i te kitenga ano i taua karere ano e tu ana i te taha o toku moenga, a rongo ana i a ia e korero ana ano i aua mea o te tuatahi; me te tapiri mai i tetahi whakatupato ki a au, me te ki

mai, tera a Hatana e whakamatau ki te whakawai i a au, (he mea na te rawakoretanga o te hapu a toku papa), kia tangohia nga papa he mea kia whai taonga ai. I mea mai ia kia kua rawa ahau e pera, me te mea ano kia kua rawa tetahi atu whakaaro ina whiwhi au ki nga papa, ko te whakakororia anake i te Atua, kia kua hoki e riro ki tetahi atu take, heoi ano mo te hanganga anake i tona kingitanga; ki te pera e kore rawa e riro i a au aua mea.

47. I muri i tenei te toru o nga putanga mai ka kake ano ia ki te rangi, pera ano i te tuatahi, a mahue iho ana ahau kia whakaaroaro mo runga i te ahua rereke o taua mea i puta mai ki a au; a i muri tata tonu i te tuatoru o nga kakenga ake o taua karere o te rangi ka tangi te tikaokao, a kite ana ahau e tata mai ana te awatea, no reira i pau katoa te po i o maua korerotanga.

48. Kihai i roa ka ara ake ahau i toku moenga, a ka haere ki nga mahi o te ra; heoi i te whakamatauranga ki te mahi pera i etahi atu wa ka kite ahau kua pau toku kaha, a kore rawa e taea e ahau. Ko taku papa e mahi tahi ana i a au, ka kite ia i te rereketanga o toku ahua, a ka mea mai ki a au, me hoki ki te kainga. Na ka timata ahau te hoki ki te whare; otira i te whakawhititanga atu i te taiapa ki waho o te maara i a maua ra, ka ngaro atu i a au toku kaha. a taka ana ahau ki te whenua, a mo tetahi wa kore ake he mohiotanga ki tetahi mea.

49. Ko te mea tuatahi e maharatia ana e ahau he reo e korero ana mai ki a au, e karanga ana i toku ingoa. Ka titiro ake ahau, ka kite i taua karere ra, ano e tu ana i runga ake o toku matenga, karapotia ana e te marama, pera ano i mua. A ka korerotia mai ano e ia ki a au nga mea katoa i korerotia ki a au i te po. me te whakahau i a au kia haere ki toku papa me te korero atu ki a ia i te kitenga me nga whakahaunga kua whiwhi nei ahau.

50. Na ka pera ahau; ka hoki ano ki toku papa i te maara, a korerotia ana nga mea katoa ki a ia. Na ka mea mai ia ki a au, na te Atua tena, a ka ki mai ia ki a au kia haere me te mea i ta te karere i whakahau ai. Ka mahue i a au te maara, a haere ana ki te wahi i korerotia mai ai e te karere ki a au, kei reira nga papa e takoto ana; a i te marama o te kitenga i puta

mai ai ki a au mo tera, mohio tonu ahau ki te wahi i taku taenga atu ki reira.

51. E tata ana ki te pa o Manaheta, Takiwa o Onataro, Niu loka, e tu ana tetahi puke nui, a koia ra te mea teitei i era wahi katoa. I te taha hauauru o taua puke, a kihai i matara i to reira tihi, i raro i tetahi kohatu nui e takoto ana nga papa, i whakatakotoria i roto i tetahi pouaka kohatu. He matotoru te kohatu, he porowhita a waenganui o te taha ki runga, he angiangi nga taha, no reira e puta ana a waenganui ki runga i te whenua, a ko nga taha e ngaro ana i te oneone.

52. I muri i te karinga o te oneone, ka whiwhi au ki tetahi maitai, a meatia ana ki raro i nga taha o te kohatu, a iti noa te pehanga iho kua rewa ki runga. Ka fitiro ahau ki roto, a kite pu ana ahau i nga papa, i te Urimi me te Tumime, me te arai uma rite tonu ki nga kupu a te karere. Ko te pouaka kei reira e takoto ana ana mea he mea hanga ki etahi kohatu i whakapiria ki te raima (cement). A i raro rawa o te pouaka e takoto ripeka ana etahi kohatu e rua, a i runga i enei kohatu e takoto ana nga papa me era atu mea i reira.

53. Ka mea ahau ki te tango ake, heoi whakakahoretia ana e te karere, a e mea mai ano kahore ano i rite te wa mo te whakaputanga i enei mea, e kore ano hoki a taea noatia te wha o nga tau mai i taua wa; engari i mea mai ia ki a au, me hoki ano ahau ki taua wahi kotahi tau mai o taua wa, a ko reira ia tutaki ai i a au, a me pera tonu ahau taea noatia te wa e tika ai kia riro mai nga papa.

54. I haere atu ahau i te mutunga o ia tau, e rite ana ki te mea i whakahaua ai ahau, a i nga wa katoa i tae ahau ka kite ahau i taua karere, me te whiwhi ki nga tohutohu me te matauranga he mea nana, i nga wa i korerorero ai maua, mo ta te Ariki i whakaaro ai kia meatia, te ahua me te ritenga e whakahaeretia ai tona kingitanga i nga ra whakamutunga.

55. I te mea he iti noa iho te oranga o toku papa i nga mea o te ao, mo reira matou i meinga ai kia mahi-ā-ringaringa, i runga i te utu mo te ra, i era atu mahi ranei, rite tonu ki te mea i puta mai. Ko etahi taima kei te kainga noa iho. ko etahi wa kei mamao, a na te u tonu ki te mahi, i ahei ai i a matou te whiwhi oranga.

56. I te tau 1824 i pangia te hapu a toku papa ki tetahi aitua nui i te matenga o toku tuakana pakeke, ko Arawini. I te marama o Oketopa, 1825, i mahi ahau mo tetahi koroua, ko tona ingoa, ko Hohaia Toara, tona kainga kei Henaka Kaute, Takiwa o Niu Ioka. Kua rongu korero ia mo tetahi wahi mahi hiriwa, na nga Paniora i timata ki Hamoni, Hakuahana Kaute, Takiwa o Penehawenia; a i mua tata o toku mahinga ki a ia, i kerī ai ia me kore ia e kite i taua wahi hiriwa. I muri iho o taku haerenga atu ki a ia, ka mauria ahau e ia, me etahi o ana kai mahi ki te kerī i taua wahi mo te hiriwa; a i mahi i reira tata noa ki te kotahi marama, a kore rawa matou i wai-marie i roto i ta matou mahi, a meinga ana e ahau te koroua kia whakamutua te kerī hiriwa. A no reira i puta ake ai te korero he tangata kerī moni ahau i mua.

57. I te wa e mahi penei ana ahau i meinga ahau kia noho i te kainga o Ihaka Heira o taua wahi; i reira toku kitenga tuatahi i taku wahine (tana tamahine) a Ema Heira. I te tekau ma waru o Hanuera, 1827, ka marenatia maua, i a au e mahi tonu ana ki a Toara.

58. A i te mea ka mau tonu ahau ki te mea kua kite ahau i tetahi kitenga ka mau tonu nga tukinotanga ki a au, a ko te hapu a te papa o taku wahine i nui ai te whakahe i to maua marenatanga. No reira i meinga ai kia mauria atu ia ki tetahi atu wahi; no reira maua i haere ai, i marenatia ai ki te whare o Koiaia Tapiri, i Penepiriti Tonga, Henaka Kaute, Niu Ioka. I muri tonu iho i toku marenatanga ka mahue i a au a Toara, a haere ana ki te kainga o toku papa, mahi paamu ana me ia i taua wa.

59. Nawai a, ka tutuki te wa e riro mai ai nga papa, te Urimi me te Tumime, me te arai uma. I te rua tekau ma rua o nga ra o Hepetema, kotahi mano e waru rau e rua tekau ma whitu, i te mea kua haere ano ahau i te mutunga o tetahi atu tau ki te wahi kei reira nei e takoto ana aua mea, i homai e taua karere ano o te rangi aua mea ki a au, me tenei meatanga: Ara kei a au te taumahatanga mo aua mea; me he mea ka tukua noatia e ahau aua mea, he mea ranei na oku ngakau koretanga, ka hatepea atu ahau; engari me he mea ka whakapaua toku kaha ki te tohu i aua mea

taea noatia tona, to te karere tikinga mai i aua mea, ka tiakina aua mea.

60. Kihai i roa ka mohio ahau ki te take i whakawhiwhia ai ahau ki tera ahua whakatupatoranga uaua kia tiakina, me te take hoki i mea ai te karere ina tutuki i a au te mea i hiahiatia i toku ringaringa, ka tikina mai aua mea e ia. No te mea i muri tata tonu iho i te mohiotanga kei a au aua mea, ka timata te kaha o te whai kia riro atu aua mea i a au. Ko nga mahi tinihanga katoa i taea ai te whakaaro i whakaritea mo taua tikanga. Ka tino kino ake nga tukinotanga, kino atu i o mua, a ko nga tangata e mau tonu ana kia riro atu aua mea i a au, me na ka taea. Heoi he mea na te whai whakaaro o te Atua i mau tonu ai aua mea ki roto i oku ringaringa, a tutuki noa i a au te mea i hiahiatia ai i toku ringaringa mo aua mea. A kia rite ki te mea i whakaritea ka tikina mai aua mea e te karere, a hoatu ana e ahau ki a ia; a kei a ia tonu aua mea taea noatia tenei ra, te rua o nga ra o Mei, kotahi mano e waru rau e toru tekau ma waru.

61. Ahakoa ra mau tonu ana nga whakaohohonga, me te maunga korero a nga arero maha e mahi tonu ana ki te panui i nga korero teka mo te hapu a toku papa, moku hoki. Ki te tuhituhia e ahau kia kotahi mano wahi o era ka ki te pukapuka nunui. Otira na te kino haere o nga tukinotanga, no reira ahau i mea ai kia mahue i a au a Manaheta, a haere ana maua ko taku wahine ki te Takiwa o Hakuahana, i roto i te Takiwa o Penehawenia. I te mea e whakariterite ana ki te haere,—i te nui o te rawakore, me te taumaha-tanga o nga tukinotanga ki runga i a maua, no reira ka pera tonu to maua nei ahua—i roto i o maua ma-maetanga maha ka whiwhi maua ki tetahi hoa, ko Matini Harihi, te ingoa, i haere mai ki a maua a homai ana ki a au e rima tekau taara (tekau pauna) hei awhina i a maua e haere ana. Ko Harihi he tangata no te taone o Paramaira, Takiwa o Weina, i roto i te Takiwa o Niu Ioka, he tangata mahi paamu a paingia ana.

62. He mea na tenei awhinatanga i ahei ai i a au te tae atu ki te wahi i haere ai ahau ki Penehawenia; a i muri tata tonu iho i taku taenga atu ki reira ka timate te kape i nga tuhituhinga o nga papa. A he nui nga mea i kapea e ahau, he mea na te Urimi me te

Tumime i whakamaoritia ai e ahau etahi, i mahi ai ahau i waenganui o te wa i tae atu ai ahau ki te whare o te papa o taku wahine, i te marama o Tihema me Pepuere.

63. I roto i tenei marama o Pepuere, ko taua Matini Harihi kua korerotia ake ra, i haere mai ki to matou kainga, tangohia ana e ia nga tuhituhinga i tauratia e ahau i nga papa, a mauria ana ki te pa o Niu Ioka. Mo nga mea i tupono ki a ia me nga tuhituhinga ka tuhituhia e ahau tana whakaaturanga ake mo aua mea, he mea rite ki tana i korero ai ki a au i muri i tana hokinga mai, ara koia tenei e whai ake nei:

64. I haere ahau ki te pa o Niu Ioka, hoatu ana e ahau nga tuhituhinga kua whakamaoritia nei, me tona whakamaoritanga ki a Hare Anatona, Tohunga, tetahi tangata e whakanuia ana mo tana mahi pukapuka. Ka mea mai taua Tohunga, a Anatona, tino tika te whakamaoritanga, nuku atu i o era atu whakamaoritanga kua kitea e ia i whakamaoritia mai i te reo Ihipiana. Katahi ka whakaturia atu e ahau ki a ia nga mea kahore ano kia whakamaoritia, a ka mea ia he mea Ihipiana, Kariri, Ahiriana, he Arapi, ara, ka mea ia tino pono nga tuhituhinga. I homai e ia ki a au he tiwhikete, hei whakaatu ki te iwi o Paramaira he tika nga whakaironga me nga whakamaoritanga o nga wahi kua oti te whakamaori e tika ana. Ka mau ahau ki te tiwhikete a purua ana ki roto i toku pakete, a mea ana ahau ki te haere atu i te whare, ka karanga a Anatona i a au kia hoki atu, a ka ui mai ki a au, he mea pehea i mohio ai te taitamariki tera etahi papa koura kei te wahi i kitea e ia aua mea. Ka whakahoki atu ahau ki au, na te anahera a te Atua i whakakite atu ki a ia.

65. Katahi ia ka mea mai ki a au, "Tena, kia kite ahau i te tiwhikete." Na ka tangohia ake e ahau i toku pakete, hoatu ana ki a ia, a i tana tangohanga ake, tihaehaetia ana e ia, me te mea, Kahore he mea pena, ara, he minitanga na nga anahera i enei wa, a me he mea ki te maua atu e ahau nga papa ki a ia, mana e whakamaori aua mea. Ka ki atu ahau ki a ia, ko tetahi wahi o nga papa kei te hiiri, a e kore ahau e tukua kia mau mai i aua mea. Ka whakahokia mai e ia, "E kore e ahei i a au te korero i te pukapuka hiiri." Mahue ana ia i a au a haere ana ki a Takuta Miti-

hara, a nana i whakatautoko i te korero a Anatona, Tohunga, mo te taha ki nga whakaironga me nga whakamaoritanga.

66. I te rima o nga ra o Aperira, 1829, ka haere mai a Oriwa Kautere ki toku whare, i mua atu i taua wa kahore ano ahau i kite noa i a ia. A ka korero mai ia ki a au, i te mea e whakaako kura ana ia i te wahi e noho ana toku papa, a ko toku papa tetahi e tuku tamariki ana ki te kura, ka haere ia ki tona whare noho ai mo tetahi wa, a i a ia i reira ka korero tana hapu ki a ia mo taku whiwHINGA ki nga papa, a na reira ia i haere mai ai, ki te uiui mai ki a au.

67. E rua nga ra i muri i te taenga mai o Kautere (koia te 7 o Aperira) ka timata ahau te whakamaori i te Pukapuka a Moromona, a ka timata ia te tuhituhi maku.

68. Mau tonu ta maua mahi ki te whakamaori, na i te marama o muri iho (Mei, 1829), i tetahi ra ka haere maua ki roto ki te ngahere ki te inoi me te ui ake ki te Ariki mo te rumakanga, mo te murunga hara, i kitea ai e maua e korerotia ana i roto i te whakamaoritanga o nga papa. I a maua e pera ana, e inoi ana, e karanga atu ana ki te Ariki, ka puta mai i te rangi i roto i te kapua marama, he karere a whakapakia ana ona ringaringa ki runga i a maua, a whakaritea ana maua, i mea:

69. "Hei runga i a korua e aku hoa pononga, i roto i te ingoa o te Mihaia, ka whakaukia e ahau te Tohungatanga o Arona, kei reira nga kii o te minitanga a nga auahera. me te Rongo-pai o te ripenatanga, me te rumakanga hei murunga i nga hara; a e kore tenei e tangohia ake ano i te whenua, kia tapaea ra ano e nga tama a Riwai he patunga tapu ki te Ariki i roto i te tika."

70. I mea ia ko te Tohungatanga o Arona, kahore he mana mo te whakapakanga o nga ringaringa mo te hoatutanga o te Wairua Tapu, engari a muri ake nei e whakaukia ai ki runga i a maua; a whakahau ana ia i a maua kia haere kia rumakina. a homai ana nga tohutohu ki a maua, ara maku e rumaki a Oriwa Kautere, a hei muri iho mana ahau e rumaki.

71. A rite ana ki tera to maua haerenga me te rumakanga. Naku i rumaki a ia i te tuatahi, a muri iho ka rumakina ahau e ia,—i muri iho i tera ka wha-

kapa iho ahau i oku ringaringa ki runga i tona matenga, a whakaritea ana ia ki te Tohungatanga a Arona, a i muri iho ka whakapa iho i ona ringaringa i runga i a au, a whakaritea ana ahau ki taua Tohungatanga ano—no te mea i pera te whakahaunga ki a maua.

72. 'Te karere i puta mai nei ki a maua i tenei wa me te whakau te Tohungatanga ki runga i a maua, i mea ko Hoani tona ingoa, ko ia ano tera e karangatia ana i roto i te Kawenata Hou, ko Hoani Kai-rumaki, e mahi ana ia i raro i te whakahaere a Pita, a Hemi, a Hoani, i a ratou nei e pupuri ana nga kii o te Tohungatanga o Merekihereke, ko taua Tohungatanga, i mea ai ia, a tona wa ka whakaukia ki runga i a maua, a ka karangatia ko ahau te Kaumatua tuatahi o te Hahi, a ko ia (a Oriwa Kautere) te tuarua. No te tekau ma rima o nga ra o Mei, 1829, i whakaritea ai maua i raro i nga ringaringa o tenei karere, a rumakina ana.

73. I reira tonu iho, i a maua e haere ake ana i te wai, i muri i to maua rumakanga, he nui nga manaakitanga i puta mai ki a maua i to maua Matua i te rangi. No te wa tonu i rumakina ai a Oriwa Kautere e ahau, ka tau te Wairua Tapu ki runga i a ia, a ka tu ake ia, ka poropiti i nga mea maha tera e puta wawe. A tenei ano, ina ka oti ahau te rumaki e ia, i a au hoki te wairua o te poropititanga, a tu ake ana ki runga me te poropiti mo te taha o te tupunga ake o tenei Hahi, me etahi atu mea maha mo te taha ki te Hahi, me tenei whakatupuranga o nga tamariki a nga tangata. Ki tonu maua i te Wairua Tapu, me te hari i roto i te Atua o to tatou whakaoranga.

74. Na i te mea kua whakamaramatia a maua ngakau, ka timata nga karaipiture te whakamohiotia ki a maua hinengaro; me ona ritenga, me te tikanga o nga rarangi e kore e maramatia, i whakaaturia mai ki a maua i runga i tetahi ahuatanga kahore i mohiotia e maua i mua atu, kahore ano hoki i maharatia ake i mua. Nawai a, ka meinga maua kia huna te ahua o te whiwhinga ki te Tohungatanga, me to maua rumakanga, no te mea no te wairua o nga tukinotanga kua whakakitea mai i taua wahi.

75. He nui nga wa i whano ai maua ka patua, a tenei hoki he mea na nga kai whakaako o nga Hahi.

A ko enei meatanga a ratou ki te patu i a maua i whakakahoretia, he mea na te hapu a te papa o taku wahine (i raro i tetahi kaha Tapu), kua whakahoa mai ratou ki a au, a kihai ratou i pai ki nga ropu tukino, a e whakaae ana ratou kia tukua ahau ki te mahi i te whakamaoritanga, kua e whakararurarutia; a no reira i mea ai i te whakaari kia tiakina maua i nga meatanga poka noa katoa, e rite ana ki te mea e taea ana e ratou.

III.

KO NGA TIKANGA O TE WHAKAPONO

O te Hahi o Ihu Karaiti o te Hunga Tapu o nga Ra o Muri nei.

---

1. E whakapono ana matou ki te Atua, ki te Matua ora tonu, ki tana Tama, ki a Ihu Karaiti, ki te Wairua Tapu ano hoki.

2. E whakapono ana matou tera e whiua nga tangata mo o ratou hara ake, e hara i te mea mo to Arama haranga.

3. E whakapono ana matou e taea ano e te whakamarietanga a te Karaiti, te whakaora nga tangata katoa e ngohengohe ana ki nga ture me nga tikanga o te Rongo-pai.

4. E whakapono ana matou ko nga tikanga o taua Rongo-pai: tuatahi, ko te whakapono ki te Ariki ki a Ihu Karaiti; tuarua, ko te Ripenetatanga; tuatoru, ko te Iriiringa rumaki hei murunga hara; tuawha, ko te Whakapakanga o nga ringaringa mo te hoatutanga o te Wairua Tapu.

5. E whakapono ana matou kua takoto te tikanga kia karangatia te tangata e te Atua, ki te kauwhau i te Rongo-pai, ki te mahi hoki i ona tikanga, ki runga i te poropititanga me te whakapakanga ringaringa, o nga tangata kua whakaritea hei pera.

6. E whakapono ana matou ki taua whakaritenga ano i whakaritea ai te Hahi i mua; ara, ki nga apotoro, ki nga poropiti, ki nga hepara, ki nga kai whakaako, ki nga kai kauwhau i te Rongo-pai, ki era atu ano hoki.

7. E whakapono ana matou ki te homaitanga o nga reo ke, ki te mahi poropiti ano hoki, ki nga whakakitenga, ki nga kitenga, ki nga mana whakaora, ki te whakamaoritanga i nga reo, ki era atu ano hoki.

8. E whakapono ana matou ko te Paipera te kupu a te Atua; ara, ko te wahi i tika te whakamaoritanga; e whakapono ana ano hoki matou ko te Pukapuka a Moromona te kupu a te Atua.

9. E whakapono ana matou ki nga mea katoa kua whakakitea mai e te Atua i mua, ki nga mea ano hoki e whakakitea mai nei e ia inaianei; a e whakapono ana ano matou tera e maha nga lino tikanga utu nui o te rangatiratanga o te Atua e whakakitea mai ano e ia.

10. E whakapono ana matou ki te huihuinga katoatanga o Iharaira, ki te whakahokinga mai ano hoki o nga hapu kotahi tekau, ki te hanganga o Hiona ki runga ki tenei tuawhenua (ki Amerika), ki te kingitanga tangatatanga a te Karaiti ki runga ki te whenua, ki te whakahoutanga ano hoki o te whenua, ki te rironga hoki i a ia o-tona kororia pararaiha.

11. Kua kiiia e matou kei a matou te tikanga ki te karakia atu ki te Atua Kaha Rawa i runga i te whakaaetanga o o matou ake huiengaro; a ka tuku atu i taua tikanga ano ki nga tangata katoa, ahakoa karakia ratou pehea, ki hea, ki te aha ranei.

12. E pai ana matou ki te haere i raro i te mana o nga kingi, o nga tumuaki, o nga rangatira, o nga kai whakahaere tikanga; a e pai ana hoki matou ki te ngohengohe, ki te whakahonore, ki te tautoko hoki i te ture.

13. A e hiahia ana matou kia tika, kia pono, kia he kore, kia atawhai, kia u ki te pai, ki te mahi pai ano hoki ki nga tangata katoa; ara, e whai ana matou i ta Paora whakatupatoranga, E whakapono ana matou ki nga mea katoa, e tumanako atu ana matou ki nga mea katoa, kua manawanui matou ki nga mea maha, a e hiahia ana matou ki manawanui ki nga mea katoa. Ki te mea he mea pai, he mea ataahua ranei, he mea korerotia paitia ranei, he mea whakamoemilitia ranei, e whai ana matou i aua mea.—Na Hohepa Mete.